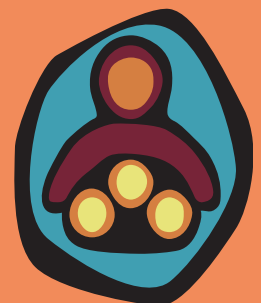

Qeqqata Modeli

Qeqqata Kommunianni meeqqat akornanni peqqissutsimik aamma atugarissaarnermik siuarsaanissaq anguniarlugu suleqatigiinneq

Charlotte Brandstrup Ottendahl
Caya Refsgaard Lyng
Christine Munck Rasmussen
Ea Cecilie Aidt
Else Finne
Inga Olsen
Ingelise Olesen
Johanne Bladt Vammen
Julie Dalsgaard
Kirsten Nystrup
Maja Christiansen
Nuka Olsen
Pilùnguak' Petersen
Ruth Jakobsen
Sofie Emma Rubin
Sofie Jessen
Tina Evaldsen
Christina Viskum Lytken Larsen

Qeqqata Modeli

Qeqqata Kommuniani meeqqat akornanni peqqissutsimik aamma atugarissaarnermik siuarsaanis-
saq anguniarlugu suleqatigiinneq

Charlotte Brandstrup Ottendahl, Caya Refsgaard Lyngge, Christine Munck Rasmussen,
Ea Cecilie Aidt, Else Finne, Inga Olsen, Ingelise Olesen, Johanne Bladt Vammen,
Julie Dalsgaard, Kirsten Nystrup, Maja Christiansen, Nuka Olsen, Pilùnguak' Petersen, Ruth Ja-
kobsen, Sofie Emma Rubin, Sofie Jessen, Tina Evaldsen, Christina Viskum Lytken Larsen

Suliamik nalilersuisoq: Stine Kjær Wehner

Copyright © 2023

Statens Institut for Folkesundhed, SDU

Issuaaneq, tassunga ilanngullugu takussutissianik aamma tabelinik, pisinnaavoq issuaaffigi-
neqartup erseqqissumik nalunaarneratigut.

Elektroniskimik saqqummersitaq: ISBN 978-87-7899-607-7

Statens Institut for Folkesundhed

Studiestræde 6

1455 København K

www.sdu.dk/sif

Nalunaarusiaq uani aaneqarsinnaavoq www.sdu/sif

Siulequt

Pitsaaliuineramik aamma peqqissutsimik siuarsaalluni suliaqarnermi ataatsimut isiginnilluni suliaqar-nissap pingaaruteqassusia ukiuni kingullerni aallunneqaleriarporpoq. Ataatsimut isiginnilluni suli-nermi suliassa qarfiit assigiinngitsut akornanni suli ataqatigiissaakkamik suliarineqarnerat pineqar-poq, aamma innuttaasut ataatsimut isigalugit inuunerminni atugaat aallaavigineqarlutik. Islandimi ataatsimut isiginnilluni sulineq annertoq ingerlanneqarnikuvoq, islandimiut meerartaasa aamma inuusuttortaasa aanngajaarniutitik atuinerannut annertuumik pingaarutilimmik. Ilaatigut Islandi isu-massarsiorfigalugu Qeqqata Kommunia, Paarisa (Kalaallit Nunaanni Isumaginninnermut Aqutsiso-qarfiup ataani pitsaaliuineramik sullissivik) aamma Innuttaasut Peqqissusiannik Ilisimatusarfik, Syd-dansk Universitetimi Statens Institut for Folkesundhedimeersoq suleqatigiilerput, Qeqqata Kommu-niani meeqqat aamma inuusuttut akornanni atugarissaarnerup siuarsarnissaa aamma aanngajaar-niutitik atuinerup appartinnissaa siunertaralugit. Suleqatigiinnermi suleqatigiinnermut periuseq kin-gusinnerusukkut Qeqqata Modelimik taaguuteqalerpoq.

Qeqqata Modelimik suliaqarneq pillugu nalunaarussiaq una siulliuvoq. Nalunaarusiami siunertari-neqartoq tassaavoq, suleqatigiinnerup aallartisarnera, suleqatigiit suleqatigiinneranni naleqartitatut tunngaviit kiisalu suleqatigiinnerup aallartinneqarneraniit ukiut siullit pingasut ingerlaneranni aallar-nisaataasumik suliarineqarsimasut pillugit nassuiaateqarnissaq. Taamaattumik nalunaarussiaq suli-a-rineqarsimasunik eqikkaaneruvoq, aamma suliap ingerlateqqinneqarnissaanut inassuteqaatinik naggaserneqassalluni.

Qeqqata Modelimik suliaqarneq suli naammassinngilaq, suliniummi siunertarineqartup angunissaa-nut aqqutissaq suli takivoq – tassarpiaavorlu ataatsimoorfiit peqqinnartut aamma peqataatitsiffiusut siuarsarnerisigut kommunimi meeqqat aamma inuusuttut akornanni atugarissaarnermik anner-tusaanissaq aamma aanngajaarniutitik atuinermik annikillisaanissaq. Suleqatigiit Qeqqata Modeli-mik suliaqarnertik ingerlateqqissinnaagaat Qeqqata Kommuniani kommunalbestyrelsip 2023-mi fe-bruaarimi akuersissutigivaa, taamalu siunertap angunissaa qaninnerulersillugu. Taamaattumik nalu-naarussiaq suleqatigiit suleqatigiinnerannit inaarutaasumik inerniliussatut isigineqassanngilaq, uki-unulli pingasunut kingullernut killiffissiuinertut, suliap ingerlateqqinnissaanut tulluuttumut eqqarsaa-tersuutitik siunnerfiliisutut, isigineqarnerusariaqarluni.

Nalunaarussiaq suleqatigiinnit ataatsimoorluni suliarineqarpoq, aamma peqqissutsimik siuarsaalluni suliner-mi suleqatigiinnerit periutsitut qanoq atorneqarsinnaanersut pillugit assersuutitut takusaqar-usullutik soqutiginnittunut tamanut siunnerfeqarpoq. Nalunaarussiaq aammattaaq peqqissutsimik si-uarsaalluni suliarnik ineriartortitsinnermut aamma atuutilersitsinissamut, ilisimatusarnikkut tunngavilin-nik misilittakkanit Islandimit isumassarsiarineqartunit, aamma Inuuneritta III – 2020-2030 meeqqat inuunerinnissaat pillugu suleqatigiinnissamut Naalakkersuisut periusissiaannut naleqquttumik sumi-iffinni naleqartitanit aamma nakooqqutinit tunngaveqartut, Kalaallit Nunaanni kommuninit allanit isu-massarsiorfittut atorneqarsinnaapput.

Qeqqata Kommuniani innuttaasunut, Qeqqata Modelimik suliaqarnermut tapertaasimasunut, tamanut immikkut qujanaq.

Juliane Henningsen Heilmann
Kommunaldirektør
Qeqqata Kommunia

Tina Evaldsen
Styrelseschef
Socialstyrelsen

Morten Hulvej Rod
Direktør
Statens Institut for Folkesundhed

Imarisai

1 Tunuliaqutaq	7
1.1 Suleqatigiit pingasut, aamma taakku suleqatigiinnermut peqataanissaminut tunngaviat	8
1.2 Qeqqata Modelip aqqissuussaana	10
2 Najoqqutatigut tunngavik.....	13
2.1 "Peqqissuserput" – timi, tarneq aamma anersaaq sammivigalugit peqqissutsimik paasinninnerit.....	13
2.2 "Isbjergsmodeli" – nakooqutit aamma illersuutitut pissutaasut aallullugit.....	16
2.3 Islandimiut periusiat.....	17
3 Periutsinik atuineq.....	24
3.1 Suleqatigiinnissamik isumaqatigiissut.....	24
3.2 Politikkikkut piginnaatitsissut	25
3.3 Suleqatigiinneq peqqissutsimik siuarsaanermi periutsitut atorlugu.....	26
3.4 Qeqqata Modelimik suliaqarnerup ingerlanera.....	30
4 Nakkutilliineq, uppersarsaasiineq aamma nalilersuineq	32
4.1 HBSC-Greenlandi.....	32
4.2 Suleqatigiinnermi sulinermik ingerlaavartumik uppersarsaasiineq aamma nalilersuineq	33
5 Killiffik 1 – Kommunimi politikkinik, suliniutinik, naleqartitanik aamma nakooqutininik qulaajaaneq.....	36
5.1 Politikkut aamma suliat meeqqat aamma inuusuttut peqqissusiannut aamma atugarissaarnerannut sammivillit	37
5.2 Misissuilluni apersuineq.....	43
5.3 Sumiiffinni nakooqutit aamma naleqartitat sammivigalugit illoqarfanni aamma nunaqarfanni tamani aallarnisaataasumik isumasioqatigiissitsinerit	53
6 Killiffik 2 – Qulaajaaneq suliniutinik kinguneqarpoq	64
6.1 Aallarnisaataasumik isumasioqatigiissitsinerit.....	66
6.2 Suliniutit.....	71
7 Eqikkaaneq aamma inassuteqaatit.....	78
7.1 Suliap ingerlateqqinnissanut inassuteqaatit	79
8 Najoqqutat	82

9 Ilanngussat.....	85
Ilanngussaq 1: Meeqqanut- aamma inuusuttunut tunngasutigut kommunip sammisaanut takussutissiaq.....	85
Ilanngussaq 2: Qeqqata Modelimi ataatsimiinnerit piffissalersukkamik nalunaarsorneqarnerat	102
Ilanngussaq 3: Sarfanguani aamma Itillimi nakooqutit aamma naleqartitat	105
Ilanngussaq 4: Kangerlussuarmi nakooqutit aamma naleqartitat	106
Ilanngussaq 5: Napasumi, Kangaamiuni aamma Atammimmi nakooqutit aamma naleqartitat	107
Ilanngussaq 6: Qeqqata Modelimi sammineqartut piffissalersukkamik nalunaarsorneqarnerat	108

1 Tunuliaqutaq

Qeqqata Kommuniani meeqqat aamma inuusuttut atugarissaarnerat pillugu Meeqqat Illersuisuata (MIO) angalanerminit nalunaarusiaa 2017-imi saqqummersinneqarpoq. Kommunimi meeqqat aamma inuusuttut atugarissaarnerannut tunngatillugu ajornartorsiutit nalunaarusiami tikkuarneqarput, aammalu iliuuseqarfigineqarnissaat inassutigineqarluni. Tamanna meeqqat aamma inuusuttut akornanni peqqissutsip aamma atugarissaarnerup pitsaanerulersinnissaanik Qeqqata Kommunianut pissutissaqalersitsivoq, pingaartumik Islandip isumassarsiorfigineratigut. Taamaattumik kommunalbestyrelsi aamma kommunimi atorfillit Islandimut paasisassarsiorlutik 2018-imi angalapput, islandimut pitsaaliuinikkut sulinerat paasisaqarfigalugu.

Nuna tamakkerlugu meeqqanik atuarnik misissuinerup (HBSC) 2018-imeersup takutippaa, Qeqqata Kommuniani meeqqat amerlanerusut tunngaviusumik ajunngitsumik inuuneqartut. Meeqqat 80 %-ii pitsaasumik peqqissuseqarlutik akissuteqarput, kisianni misissuinerup aamma uppersippaa, kommunimi meeqqat aamma inuusuttut akornanni atugarissaarnikkut aamma aanngajaarniutunik atuinnikkut unammilligassaqartoq. Ilaatigut takuneqarpoq, aanngajaarniutunik atuineq qaffasissuq (15-inik ukiullit 37 %-ii pujortartarput, 15-inik ukiullit 20 %-ii aalakoortutik misiliinikuusimapput, aamma 15-inik ukiullit 12 %-ii hashimik pujortarlutik misiliinikuusimallutik), aamma qinngasaarisarnerup/pimmatiginnittarnerup pisarnera qaffasippoq, 13-14-inik ukiullit 11%-ii ikinnerpaamik sapaatip akunneranut ataasiarlutik qinngasaarneqartarlutik/pimmatigineqartarlutik (Niclasen, 2019). Qeqqata Kommuniani malitseqartitsilluni HBSC-misissuineq kommunimut tunngasoq 2020-mi ingerlanneqarpoq, tassani takutinneqarluni 9.-10. klassini atuarnik 30%-ii ullut tamaasa pujortartartut, klasseqatigiiaani taakkunanani 24%-it aalakoortutik misiliinikuusimallutik, aamma 5.-6. klassini atuarnik 41%-ii qaammatit kingullit arlariit ingerlaneranni qinngasaarneqarsimallutik/pimmatigineqarsimallutik (Qeqqata Kommunian, 2020).

Tamanna tunuliaqutaralugu Qeqqata Kommunian, Paarisa aamma Innuttaasut Peqqissusiannik Ilisimatusarfik suleqatigiilerput, meeqqat aamma inuusuttut atugarissaarnerulernissaat aamma aanngajaarniutunik atuinerup annikillisinissaa immikkut sammivigalugu ataatsimut isiginnilluni suliniuteqarnissamik siunertaqartumik. Tamanna Inuuneritta III-mi, 2020-2030 meeqqat inuunerinnissaat pillugu suleqatigiinnissamut Naalakkersuisut periusissiaanni (Naalakkersuisut, 2020), allaaserineqartut naleqqat pingajuata *"Meeqqat tamarmik peqqinnartumik inooriaaseqarnermut peqqinnartunillu ileqqoqarnermut iluaqutaasunik susassa qarfiulluarmut meeraassapput"* aamma naleqqat sisamaata *"Meeqqat tamarmik nakuusernermut innarliinermullu illersorneqarlutik aamma aanngajaarniutinit tupamillu ajoquserneqaratik peroriartornerminni toqqissisimanartumik pitsaasunillu atugaqassapput"* anguneqarnissaannut tapertaanissamik siunertaqarpoq

Suleqatigiinneq suleqatigiinnissamik isumaqatigiisummik 2020-p aasaanerani pisortatigoortumik naqissuserneqarpoq. Suleqatigiinnermut isumaqatigiisummi immikkoortut qitiusut nassuarneqarput, aamma takuneqarsinnaavoq, suleqatigiit suliniutunik aalajangersimasunik suliaqarnissaminnik imminnut pisussaaffilertut. Taamaattumik suleqatigiinnissamik isumaqatigiissut suleqatigiinni sulinerat tunngaviliivoq, suleqatigiit pingasuusut anguniakkat anguneqarnissaannut aamma ilisima-

tusarnikkut tunngavilimmik sumiiffimmit aallaavilimmik suliaqarnissamut qulakkeerinninnissamik tamarmik naligiimmik tapertaassallutik. Suleqatigiinni sulinermi qitiutinneqartoq tassaavoq, qanoq iliorluni, Islandimi suliaq isumassarsiorfigalugu, ataatsimut isiginnilluni suliaqartoqarsinnaanersoq, taamaattorli sumiiffik, erseqqinnerusumik oqaatigalugu innuttaasut aamma Qeqqata Kommuniani pissutsit, aallaavigalugit ineriartortinneqarsimasumik. Suleqatigiinnermi suleqatigiinnermut periuseq Qeqqata Modelimik taaguuteqartinneqarpoq.

1.1 Suleqatigiit pingasut, aamma taakku suleqatigiinnermut peqataanissaminut tunngaviat

Qeqqata Kommunia Kalaallit Nunaanni kommuniuvoq 10.000-it inulaarlugit inulik. Taakkunannga meeqqat, 0-iniit 16-inik ukiullit, 2.200-t missaannik amerlassuseqarput (Naatsorsueqqissaartarfik, 2019). Sisimiut aamma Maniitsup kommuuniisa kattunneqarnerisigut Qeqqata Kommunia 1. januaari 2009-mi pilersinneqarpoq. Kommuni marlunnik illoqarfeqarpoq, arfinilinnillu nunaqarfeqarluni (takusutissiaq 2 takuuk) (Qeqqata Kommunia, 2009). Kommunip suliassaa 'innuttaasunut siunnerfilimmik suliassat'-nik taaneqartartumik nassuiarneqarpoq, pissutsinik amerlasuunik ilaqartoq. Kommunip 2018-imiit 2022-mut pilersaarusiornermut periusissiaani anguniagai pingaarnert sisamat nassuiarneqarput: Ilinniartitaaneq, isumaginninneq, avatangiiseq aamma peqqinneq. Ilutigitillugu kommuni pingaartitaminik arlalinnik sammisaqarpoq, kommunip qanoq suleriaaseqarneranut ilisarnaataasumik, tassalu innuttaasunik, inuussutissarsiornikkut aamma avataani suleqatigisanik naapitsinnermi peqataatsitsineq, kajumissutsimik suliaqarneq, nunarsuarmioqataaneq aamma sulisut atugarissaarnerat ilisarnartaassasut (Qeqqata Kommunia, 2018b). Kommunip suleqatigiinnermut aamma Qeqqata Modelimut peqataanissaminut tunngavia tassaavoq meeqqat aamma inuusuttut akornanni atukkat pitsanngorsarneqarnissaat. Sulineq tamanna kommunip siunissamut takorluugaanut aamma anguniagaanut, pilersaarusiornermi periusissat 2018-2022-kkut aamma kommunalbestyrelsimi suleqatigiinnissamut isumaqatigiissutikkut naqissuserneqartunut, marluullutik kap. 5.1.-imi (Qeqqata Kommunia, 2018b, 2021) itinerusumik nassuiarneqartunut, tapertaavoq. Ilutigitillugu Qeqqata Modeli suliniutaavoq tigussaasoq, peqqinnissaq- aamma pinaveersaartitsinissaq pillugit politikkimi anguniakkanut tapertaasoq (kap. 5.1 takuuk).

Takussutissiaq 2: Qeqqata Kommunia (nunaqarfiit arfinillit aamma illoqarfiit marluk)

Paarisa tassaavoq Kalaallit Nunaanni Namminersorlutik Oqartussani **Isumaginninnermut Aqutsisoqarfiup ataani nuna tamakkerlugu pitsaaliuinnermik sullissivik**. Paarisa meeqqat qitiutillugit innuttaasut peqqissusiisa aamma atugarissaarnerisa siuarsarneqarnissaannik suliaqarpoq. Tamanna suleqatigisartakkat attuumassutillit suleqatigalugit aamma oqaloqatigiinnerit suleqatigiinnerillu, kiisalu sumiiffinni nakooqutit, naleqartitat aamma pisariaqartitat tunngavigalugit ingerlanneqartarpoq. Paarisa ilisimatusarnikkut tunngavilinnik aamma suliassaqarfinit assigiinngitsunit aallaavilinnik peqqissutsimik siursaanermik aamma pitsaaliuinnermik ineriartortitsillunilu atuutilersitsisarnernik suliaqartarpoq. Paarisap innuttaasunut sammititamik nittartagaa, Paarisa.gl, ilisimasaniq siammarterinissamik aamma pitsaasumik inuuneqarnissamut isumassarsiorfissatut, kiisalu sumut ikiortissarsiorlunilu siunnersorneqarsinnaanermik paasissutissiisussatut siunertaqarpoq.

Paarisap suliassaasa pingaarnerit ilaat tassaavoq, suliassaqarfiit assigiinngitsut akornanni ataqatigiissaakkamik suleqatigiinneq aqutigalugu pitsaaliuinnermik sulinerup nakussassarneqarnissaa. Paarisap suleqatigiinnermi atuuffia immikkut naleqqussusilik tassaavoq, Inuuneritta III – 2020-2030 meeqqat inuunerinnissaat pillugu suleqatigiinnissamut Naalakkersuisut periusissiaannik atuutilersitsinnermi immikkoortortap taassuma immikkut atuuffeqarnera. Inuusuttut aanngajaarniutinik atui-nerannik pitsaaliuinnermi, aamma peqqissutsimik aamma ataatsimoorfinni peqqinnartuni peqataanissamik siursaanermut tunngasutigut suleqatigiit suleqatigiinnerat Paarisap nuna tamakkerlugu Inuuneritta III-mi atuutilersitsilluni sulineranut pingaaruteqarpoq.

Innuttaasut Peqqissusiannik Ilisimatusarfik Syddansk Universitetimi Statens Institut for Folkesundhedip ataani ilisimatusarnermut immikkoortortaavoq, innuttaasut peqqissusiannik, akuliuffigin-ninnermik aamma peqqissutsimik siursaanermi ilisimatusarnermik suliaqarfiusoq. Innuttaasut Peqqissusiannik Ilisimatusarfik aammattaaq Ilisimatusarfimmit aallaaveqarpoq, Nuummi Københav-nimilu immikkoortortaarluni. Innuttaasut Peqqissusiannik Ilisimatusarfiup Nuummi inissisimanera aammattaaq Ilisimatusarfimmi innuttaasut peqqissusiannik ilisimatusarnikkut aamma peqqissutsimik siursaanikkut ilisimatusarnermi isumalluutinik ineriartortitsinissamut pingaaruteqarpoq, Innuttaasut Peqqissusiannik Ilisimatusarfik ilisimatusarnerup saniatigut aamma ilinniartitsinermik, siunnersuiner-mik aamma ph.d.-nngorniartunut pikkorissartitsinernik ingerlataqartarnermigut tapertaasarluni.

Peqqissutsikkut unammilligassat annertuut kulturikkut naleqquttumik aaqqiissuteqarfiginissaat qulakkeerniarlugu Innuttaasut Peqqissusiannik Ilisimatusarfiup Namminersorlutik Oqartussat aamma kommunit qanimut suleqatigivai. Innuttaasut Peqqissusiannik Ilisimatusarfiup sulineranut qitiulluinnartoq tassaavoq, peqqissutsimik siursaalluni suliat aamma akuliuffiginninnerit ineriartortinneqassagaangata kalaallit kulturianni nakooqqutinit aamma tunngaviusumik naleqartitanit aallaaveqartumik oqaloqatigiinneq tunngavigalugu peqqissutsimik ilisimatusarnerup siuarsarneqarnissaanik kissaateqarneq. Innuttaasut Peqqissusiannik Ilisimatusarfik qulaani kissaatigineqartoq tunngavigerpiarlugu, kiisalu sumiiffimmi innuttaasut qanimut oqaloqatiginerisigut aamma kalaallinut tullu-artumik peqqissutsimik siursaalluni aamma pitsaaliuineramik suliaqarnermi ilisimatusarnikkut tunngavilimmik uppernarsaasiisarnerup nakussassarnissaanut peqataanissaq siunertaralugu suleqatigiinnermut ilaavoq.

1.1.1 Ataatsimoorluni anguniakkat

Suleqatigiilluni sulinermi ataatsimoorluni siunertarineqartut makkuupput:

Qeqqata Kommuniani meeqqat amerlanerusut atugarissaartuullutillu ataatsimoorfinni isumaqarluartuni peqataassasut, aamma meeqqat aamma inuusuttut ikinnerusut anngajaarniutinik atuisuussasut.

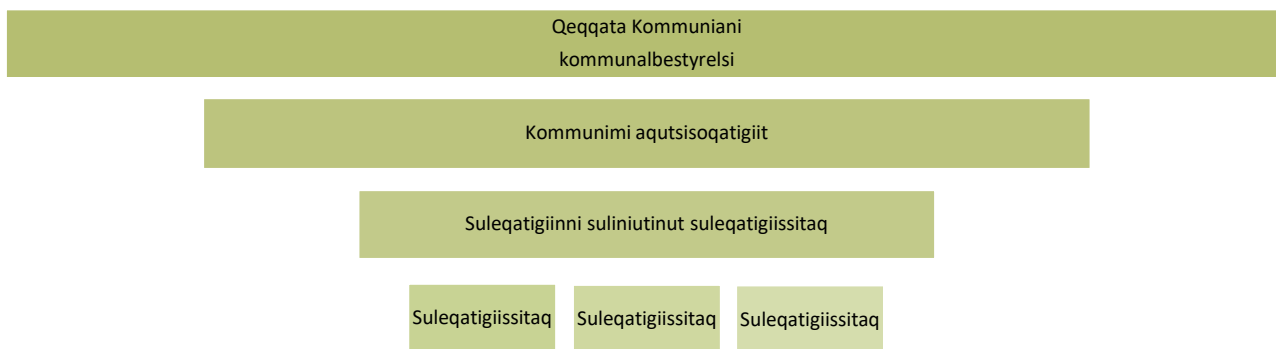
Tamatuma saniatigut suleqatigiinnermi anguniarneqartoq tassaavoq, angajoqqaat peqataasarnerat annertusarneqassasoq, aamma Kalaallit Nunaanni akuliuffiginninnikkut ilisimatusartarneq pillugu ilisimasanik nutaanik, aamma ilisimatusarnerup aamma sumiiffimmi inuiaqatigiit akornanni pilersitseqatigiinnermik pilersitsisoqassasoq. Qeqqata Modelimik suliaqarnermi meeqqat aamma inuusuttut 5.-10. klassini atuartut immikkut pineqarput.

1.2 Qeqqata Modelip aaqqissuussaana

Suleqatigiinni sulineq suleqatigiissitami, suleqatigiinnit pingasunit tamanit peqataaffigineqartumi, sulineramik tunngaveqarpoq. Ilutigitillugu suleqatigiissitaq taanna kommunip aaqqissuussaananut ilaasussaavoq, suliap ingerlanerani pisortaqtigiiit tamakkerlutik peqataatinneqarnissaat qulakkeerniarlugu. Suleqatigiinni sulinerup qanoq aaqqissuussaana takussutissiaq 3-mi takutinneqarpoq.

Kommunini sulinermut tunngasut allat assigalugit Qeqqata Kommuniani kommunalbestyrelsimit piginnaatinneqarnikkut tamanna ingerlanneqarpoq. Tamatuma saniatigut kommunimi aqutsisoqatigiinnik pilersitsisoqarpoq, suliniutip siuariartorneranik malinnaalluniluni suliniutip politikikkut piginnaatitsissummik tunineqarnissaanik qulakkeerinnittumik. Aqutsisoqatigiinni inuttaapput kommunimi pisortaaneq, ilinniartitaanermut pisortaaneq, atugarissaarnermut pisortaaneq aamma pisortat sulisuinut pisortaq. Tamatuma saniatigut suleqatigiinni suleqatigiissitaqarpoq, tassani Paarisa aamma Innuttaasut Peqqissusiannik Ilisimatusarfik peqataallutik. Sulianut aalajangersimasunut tunngasutigut qanimut suleqatigiinnerup pitsaanerpaamik tunngavissaqarnissaa pilersinniarlugu su-

liap ingerlanneqarnerata nalaani suleqatigiit iluanni suleqatigiissitanik assigiinngitsunik pilersitsisoqarpoq. Suleqatigiissitani suliassat assigiinngitsut pilersaarusioneqarlutillu atuutilersinneqarput, soorlu aallarnisaataasumik isumasioqatigiissitsinissat pilersaarusioneqarnerat, angajoqqaanik ataatsimiisitsinissanut najoqqutassanik ineriartortitsineq, il.il. Takussutissiaq 3-mi immikkoortut tamarmik Qeqqata Kommunianit peqataaffigineqarput, Paarisa aamma Innuttaasut Peqqissusiannik Ilisimatusarfik suleqatigiinni suliniutinut suleqatigiissitami aamma suleqatigiissitani peqataallutik.

Takussutissiaq 3: Suleqatigiinnerup aaqjissuussaanikkut inissitsiterneqarnera.

1.2.1 Suleqatigiinnermi suliassat agguataarneqarnerat

Qeqqata Modelimik suliaqarneq naligiilluni suleqatigiinnissamik tunngaveqaraluartoq, suliassat erseqqissut- aamma akisussaaffiit agguataarneqarnerat suliuniummi qiutiusimapput. Tamanna ilaatigut suliniutip siumut ingerlaneranik qulakkeerinneqataavoq, aamma tamakkerlutik immikkut nakooqqutiminnik aamma pingaasaminnik tapertaasinnaasimallutik.

Qeqqata Kommunian innuttaasunut toqqaannartumik attaveqartarpoq, aamma kommunimi meeqqat aamma ilaqutariit atugarissaarnissaat akisussaaffigalugu, tassunga ilanngullugit ulluunerani meeqqeriviit taamatut aamma atuariit. Sullinneqartussatut siunnerfigineqartunut attaveqarneq aamma kommunip suleqatigiinnut peqataanermi suliassaanut pingaaruteqarpoq, innuttaasut ulluinnarni inuunerannut tunngatillugu ilisimasat annerpaat, aamma kiffartuussissutit tassaniimmata. Aamma kommunip isumalluutitigut pigisai aallaavigalugit suliniutit amerlanerpaat atuutilersinneqarlutillu aallavilerneqartussaammata. Taamaattumik pingaaruteqarlunnarpoq, peqqissutsimik siuarsaalluni sulineq kommunimut tunngasorpiaat aallaaveqarnissaa, aamma kommunip suleqatigisallu allat akornanni qanimut suleqatigiilluni pilersaarusioneqarnissaa. Qeqqata Kommunian pikkorissartitsiffissanik, misissuinerit ingerlanneqarnissaannut internettimut attaveqarnissamik, as-sartuussinermik il.il. isumaginnippoq.

Paarisap suleqatigiinnermi suliassaa tassaasimavoq, suliassaqarfiup iluani ilisimasatigut siunersiu-eqatigiinnermut tapertaanissaaq, atortussanik ineriartortitsinermi ataqatigiissaarisuunissaaq, sam-misaqartitsinernut ataqatigiissaarisuunissaaq, ineriartortitsinermik- aamma atuutilersitsinermik suliap ingerlanneqarnerani siunnersuinissaaq, kiisalu suliniutip ilaannut, Inuuneritta III-mut attuumassutilin-nut, annertuumik aningaasaliinissaaq. Paarisa ilaatigut islandimiut periusiannik suliaqarnermi ilisi-

masatigut annertuumik, kiisalu ataatsimoorfinnik peqqinnartunik aamma peqataatitsiffiusunik suli-aqarnermi periutsinik tapertaasimavoq. Paarisa peqqissutsimik siuarsaanermik aamma pitsaaliu-nermik suli-aqarnermut tunngatillugu qangaaniilli kommuninik qanimut suleqateqartarpoq, pingaar-tumik pitsaaliu-nermik siunnersortinik. Suliat qitiusumit ineriartortinneqarsimasut, kommunini sumiif-finni atuutilersinneqartussat, tunngavigalugit Paarisa siusinnerusukkut suli-aqartarpoq. Innuttaasut peqqissutsimikkut annikitsuinnarmik pitsanngoriaateqarsimanerannik tamatuma kinguneqarsima-neranik nassuerutiginnilluni sulineq oqaloqatigiinnermik aamma attaveqatigiinnermik tunnga-veqarluni, Inuuneritta III-mi nassuiarneqartutut sumiiffinni nakooqputinik aamma naleqartitanik qiti-utitsilluni, ullumikkut sulisoqarpoq. Tamanna suleqatigiinnermi Paarisap isumalluutit pingaarutilittut ator-neqarnissaanut immikkuullarissumik periarfissaqalersitsivoq, kommunip iliuuseqarnissamut kissaatai Paarisamit tapersorsorneqarsinnaasimammata, aamma peqqissutsimik siuarsaalluni suli-nermi kommunip nammineq isumalluutaasa aamma attassisinnaanerata tapersorsornissaa pingaar-tillugu.

Innuttaasut Peqqissusiannik Ilisimatusarfiup suliassaa pingaarnertut tassaasimavoq, Qeqqata Modelimik suli-aqarnermi ilisimatuussutsikkut suliassartaanik qulakkeerinninnissaq. Sulineq taanna ilaatigut suliap ilisimatuussutsikkut uppersarsaasikkamik periuseqarfigineqarnissaata qulakkeer-neqarnissaanik, aamma siunertarineqartup angunissaanut periutsitigut tapertaanissamik ilaqarpoq. Innuttaasut Peqqissusiannik Ilisimatusarfik aammattaaq suliniummut najoqqutatigut tunngavissamik saqqummiussa-qarpoq, aamma islandimiut periusiat misissoqqissaarlugu. Innuttaasut Peqqissusian-nik Ilisimatusarfiup aammattaaq HBSC-misissuinermi suli-aqartunut pingaarnertut ata-qatigiissaari-neq suli-aralugulu misissuinermi naleqqussa-anissamut periarfissanik tapertaasimavoq. Aammattaaq suleqatigiit sulinerminni sammisaat tamakkerlugit ingerlaavartumik uppersarsaaserlugit suli-aqarner-mik Innuttaasut Peqqissusiannik Ilisimatusarfik isumaginnippoq, suliap ingerlanneqarnerata kin-gusinnerusukkut nalilersorneqarnissaa siunertaralugu. Tassunga atatillugu aammattaaq Innuttaasut Peqqissusianik Ilisimatusarfiup allatsitit suliassaq tiguaa, aammalu ataatsimiinnernit, isuma-sioqatigiissitsinernit aamma assingusunik suli-aqarnernit ima-qarniliortuuneq isumagalugu.

2 Najoqqutatigut tunngavik

Suleqatigiinnermi sammisat aamma suliat tamarmik ilaatigut ataatsimut isiginnilluni peqqissutsimik paasinninnermit, ataani "Peqqissuserput" atorlugu nassuiarneqartumit, aamma ilaatigut periutsititigut tunngavimmit Isbjergsmodelitut nassuiarneqartumit aallaaveqarput. Tunngaviit taakku marluk Qeqqata Modelimut atatillugu sulianut aallartinneqartunut aamma suliat ingerlanneqarnerinut pingaarnerpaatut tamanut tunngaviupput. Tunngaviit taakku marluk matuma ataani nassuiarneqarput. Tamatuma kingorna islandimiut periusianni tunngaviit aamma ilisimatuussutsikkut tamatumunnga uppersaait, kiisalu Qeqqata Modelimut assingusorta, saqqummiunneqassapput.

2.1 "Peqqissuserput" – timi, tarneq aamma anersaaq sammivigalugit peqqissutsimik paasinninnerit

Takussutissiaq 4-mi iluseq "Peqqissuserput" takutinneqarpoq. Takussutissiaq kulturikkut kalaallinut tunngatillugu peqqissutsimik paasinninnermut pingaarutilimmik ilaavoq. Kulturi sumiiffinni nakooqutitut aamma naleqartitanut pingaarutilimmik ilaavoq, aamma Kalaallit Nunaanni peqqissutsimut tunngatillugu kulturikkut tunngavileeqataasut ilanngutissallugit pingaaruteqarnerat arlalinnit erseqqissarneqarpoq. Kalaallit Nunaanni peqqissutsimut aamma atugarissaarnermut ilaatigut ataatsimoornerup pingaaruteqarnera erseqqissarneqarpoq (Berliner & Hovgaard, 2020). Issittumi nunat immikkoortuini aamma inuiaqatigiinni allani inuup peqqissusianut aamma atugarissaarneranut pinngortitap pingaaruteqassusia ilisimaneqarpoq (Juuso, 2020; Redvers, 2020). Pissutsit taakku takussutissiami, ukiut 20-t sinnerlugit Kalaallit Nunaanni innuttaasunik oqaloqateqartarlunilu apersuisarneq tunuliaqutaralugit, kiisalu inuit, kalaallit aamma Issittumi nunat akornanni peqqissutsimik ilisimatuussutsikkut allaaserisat tunngavigalugit Innuttaasut Peqqissusiannik Ilisimatusarfimmit ineriartortinneqarsimasumi, takutinneqarput (Ottendahl et al., 2021). Takussutissiami immikkoortut ataasiakkaat aamma kalaallit peqqinneq pillugu taaguutaannut aallaviusoq tulliuuttumi nassuiarneqarput.

Takussutissiaq 4: "Peqqissuserput". Kalaallit Nunaanni peqqissutsimut aamma atugarissaarnermut tunngavilleeqataasut. Innuttaasut Peqqissusiannik Ilisimatusarfik (Ottendahl et al., 2021). "Peqqissuserput" pillugu aalasuliaq linkimi uani takuuk: <https://www.youtube.com/watch?v=c-qpotP2kjE>.

Peqqinneq – kalaallisut taagutaavoq, ullumikkut peqqissutsimut tunngatillugu atornerqartoq, 'suup imaluunniit suut inissaminiinneranut/nniinnerannut' tunngasoq, taamalu kuluturinit allanit ilisimaneqartunit ileqqorissaarneq tunngavigalugu peqqissutsimut tunngatinneqarnani (Wistoft 2012). Peqqinneq ataatsimut isiginnilluni peqqinnermik paasinninneruvoq, kalaallit naleqartitaannik arlalinik ataatsimuulersitsisoq, ilaatigut tunuarsimaarnermik, oqimaaqatigiinnermik, tulluusimaarnermik aamma atassuteqarfinnik. Peqqinneq oqimaaqatigiinnertut, pitsaasutut aamma ataqatigiinnermik aamma ataatsimoornermik akuersaartutut isigineqarpoq (ibid. 2012). Inuttut atugarissaarneq **timikkut, tarnikkut aamma anersaakkut** peqqissutsimut tunngavoq. Anersaakkut peqqissuseq utoqqarnit amerlasuunit upperisaminnut ilaasutut nassuiarneqarpoq. Anersaaq aamma iliutsinut pitsaasunut ilaasutut nassuiarneqarsinnaavoq, pissuseq- imaluunniit eqqarsartaaseq, inunnut

imaluunniit ataatsimoorfinnut ilisarnaataasinnaasoq imaluunniit nassuiaataasinnaasoq – tassa, kalaallit kulturikkut anersaavata nakuusup ilaatut, aamma timip, tarnip aamma anersaap ataqatigiinneratut.

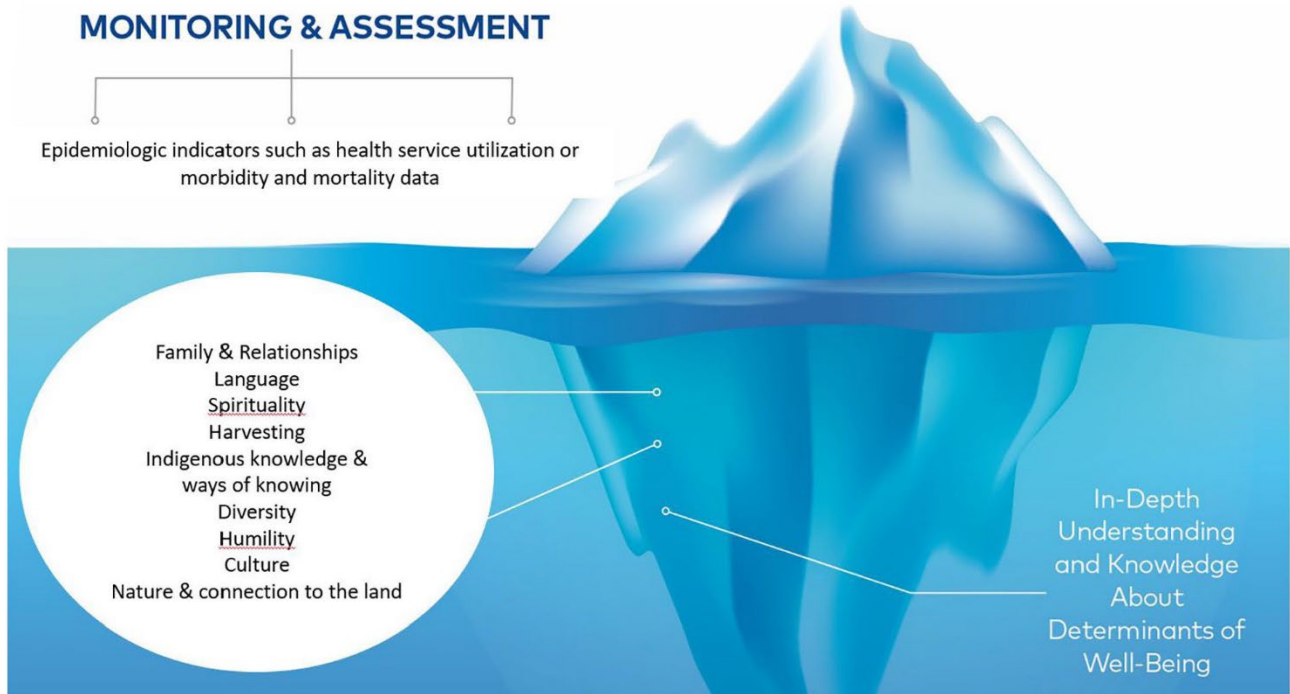
Tassunga atatillugu ilisimavarput, **inooriaaseq, inuup pinnguutai aamma pinnguutinit kingornut-takkat** inuit peqqissusiannut tunngaviusumik pingaaruteqartuusut. Tamatuma saniatigut inooqataanikkut aamma kulturikkut pissutsit, soorlu **inuuniarnermi atukkat, ilinniartitaaneq, ineqarnikkut atukkat aamma peqqinnissakkut sullississutinik atuisinnaanermik periarfissat** peqqissutsimut aamma pingaaruteqartuusut. Kisianni tamatumunnga ilanngullugu pingaaruteqarpoq, peqqissuseq pisorpjamut tunngatillugu atitunerusumik isigissallugu, pissutigalugu kalaallit peqqissutsimut taaguutaat naleqartitanit, atassuteqarfinnit, ataatsimoorfinnit aamma pinngortitamit tunngaveqarmat. Pissutsit taakku takussutissiami takutinneqarput.

Tunngavileeqataasut qiutiulluinnartut takussutissiami takuneqarsinnaapput, inooqataanikkut aamma inuup sanananeqaataasigut peqqissutsimut tunngavileeqataasut ilisimaneqartut saniatigut piusut. Taakku **sumiiffimmi naleqartitanut aamma nakooqqutinut** tunngasuupput, sumiiffimmiit sumiiffimmut assigiinngitsuullutik, aamma taamaappoq unammilligassanut tunngatillugu. Sumiiffimmi naleqartitat najugaqarfigisami ilitsoqqussanut, inunnut imaluunniit pinngortitamut atassuteqarsinnaapput. Suleqatigiinnermi tunngaviulluinnarpoq innuttaasut illoqarfigisartik imaluunniit nunaqarfigisartik sutigut immikkuullarissuteqarnersoq, aamma najugaqarfigisarpiaminni peqqissutsimik aamma atugarissaarnermik suut pilersitsisuusarnermut pillugit oqaloqatigiinnissamut peqataatinneqarnissaat. **Kulturi aamma oqaatsit** naleqartitanut, ileqqunut aamma ilitsoqqussanut atassuteqarput. Kulturi oqaatsinut akulerussimasuvoq, aamma oqaatsit aqutigalugit ilitsoqqussat aamma ilisimasat allanut ingerlateqqinneqartarput. Issittumi nunap inoqqaavinut allarpassuarnut, ilitsoqqussaralugu oqaatsiminnik annaasaqarsimasunut, sanilliullugu kalaallit oqaasii attalluarneqarput. **Inuulluataarneq aamma inuunermi nalillit** inuit ataasiakkaat namminneq inuunermi ata-qatigiissumik aamma isumalimmik inuuneqarnerminnik misigisimanerannit aallaaveqarpoq. **Ilaquttat aamma atassuteqarfiit** Kalaallit Nunaanni kinguaariinni atugarissaarnermut pingaarutilimmik tunngaviupput. Ilaquttat tassaapput nuannaarnermi aamma aliasunnermi avitseqatigisartakkat. Taamaattumik ataatsimoorfinni isumaqarluartuni peqataaneq peqqissutsimut aamma atugarissaarnermut pingaaruteqartorujussuvoq, aamma ilaquttat Kalaallit Nunaanni **ataatsimoorfinni** pingaaruteqarnerpaat ilagivaat. Aammattaaq kalaallit nerisarisartagaat, **Kalaalimerngit**, aamma pinngortitaq imminnut qanittumik atassuteqarput, nerisassat pinngortitami pisarineqarlutillu katersorneqartarnerat, aamma pinngortitami piliarineqartarnerat pissutigalugu. Kalaalimerngit aamma innuttaasut kalaallit akornanni misigissutsinut, ilisimasanut aamma ataatsimoorussamik kinaasuseqarnermik misigisimanermit qanittumik atassuteqarput. **Pinngortitaq** aamma uumasut timikkut, tarnikkut aamma anersaakkut peqqissutsimut atassuteqarput, inuup pinngortitamut qanittumik atassuteqarnera pissutigalugu. Takussutissiami immikkoortut tamaasa **Timip, tarnerup aamma anersaap** atassuserpai. Peqqissuseq, atugarissaarneq aamma inuunerinneq peqqissutsitsinnut sunniutilinni tamani oqimaaqatigiissitsinissamut tunngassuteqarput.

2.2 "Isbjergsmodeli" – nakooqquit aamma illersuutitut pissutaasut aallullugit

Ukiorpaaluit ingerlaneranni Kalaallit Nunaanni, aamma ataatsimut isigalugu Issittumi, peqqissutsimik ilisimatusartarnerni unammilligassat annertuut, nunap inoqqaavisa amerlasuut nalaattagaat, aallunneqartarput. Tamanna peqqissutsimik siuarsaalluni aamma pitsaaliuilluni suliniutinik aallartitsisoqasagaangat nikallunganermik aamma soriarsinnaanngitsutut misigisimanermik pilersitsisarpoq. Ukiulli kingullit ingerlaneranni aarlerinaatinut pissutaasunut aamma peqqissutsimut pitsaanngitsumik sunniutaasunut taarsiullugu najukkani piginnaasat, ilisimasat aamma naleqartitat tunngavigalugit pissutsit peqqissutsimik aamma atugarissaarnermik siuarsaataasinnaasut qulaajarniarneqartarnissaat eqqumaffigineqaleriartorlunilu nikikkiartorpoq (Cueva et al., 2021).

Isbjergsmodeli takussutissiaq 5-imi takutinneqarpoq. Takussutissiap takutippaa, qaavata ikeraniittut, aamma aarlerinaatinut pissutaasut, soorlu toqussutaasartut imaluunniit nappaatip qanoq atugaatigenera kisiisa uuttortarlugillu misissoraanni nalinginnaasumik takunngitsoortakkatta soqutiginnissaat periutsip pisariaqartutut qanoq takutinneraa. Nakooqquit aamma naleqartitat tunngaviusut qaavata ikerani nassaarineqarsinnaalluarput, nunani issittuni sumiiffinni inuiaqatigiit akornanni atugarissaarnermik aamma ataatsimoorfinnik isumaqarluartunik pilersitsiffiusartut, aamma issittumi inuit amerlasuut assigalugit Kalaallit Nunaanni nassaasaasut. Uuttuutit taakku ilaatigut "Peqqissuserput"-mi taaneqartunut ilaapput, soorlu pinngortitaq, qanittumik atassuteqarfii/ilaquttat, maniguunneq, inusiarnissuseq, anersaarsiorneq, oqaatsit allallu (Healey Akearok et al., 2019).

Takussutissiaq 5: Isbjergsmodeli. Qulequtaqqaava: "A framework for arctic health research to support thriving communities" (Cueva et al., 2021).

Issittumi nunap inoqqaavisa akornanni peqqissutsimut aamma atugarissaarnermut siuarsaataasunik uuttuutunik aamma tunngavileeqataasunik ineriartortitsinissamik aamma misissuinissamik nappaatinut tunngasutigut ilisimatusarnernut qisuariartitsiniarluni Isbjergsmodele allanngorarnernut uuttuutunik allannguinermik erseqqissaaniarneruvoq. Nappaatinut tunngasutigut ilisimatusarnerni pi-usuni uuttuutit taamaattut killilimmik taamaallaat misissorneqarlutillu ilaatinneqarsimapput.

Tamatuma pingaaruteqassusia ilaatigut Mulvad og Aagaardikkunnit (2020) erseqqissaatigineqarpoq, taakku tunngavilersuutigalugu suliat meeqqanut aamma ilaqutariinnut siunnerfillit katsorsarneqarnissamik neqerooruteqarnissamut taarsiullugu sumiiffinni inuiaqatigiit aamma ilaqutariit ataatsimoortillugit annertunerusumik tapersorsorlugillu nakussassarneqartariaqartut. Sumiiffinni inuiaqatigiit akornanni isumalluutit piusut atorneqarnerusariaqarput.

2.3 Islandimiut perusiat

Meeqqanik aamma inuusuttunik ataatsimut isiginnilluni aamma peqqissutsimik siuarsaalluni sulianik ilusilersuisarneq nutaajungilaq. Islandimi islandimiut perusiannik taaneqartoq, Qeqqata Modelimik suliaqarnermi isumassarsiornermut tapertaasimasoq, atorlugu ataatsimut isiginnilluni sulineq atutilersinneqarsimavoq. Islandimiut perusiannik tulluuttumi nassuiaateqarneq ilaatigut allaserisanik misissuinermit, danskit nalunaarusiaannit “Kortlægning af den islandske model”-imi nassuiarneqartumit (Kjeld, Lund, & Andersen, 2021) tunngaveqarpoq, ilaatigut pitsaaliuinermik suliaqarnermi atuarfik pisoqarfittut sammivigalugu allaaserisanik ujarlerneramik ilalerneqarluni. Allaaserisanik ujarlerneq ilalerneqarpoq, islandimiut perusianni pitsaaluinermik suliaqarnermi atuariup pisoqqarfittut tunuliaqutaata uppersaaserneqarnera Kjeld et al.-ikkunnit (2021) qulaajarneqarsimangimmat.

Islandimi inuusuttut ukiut 20-it matuma siorna Europami imigassamik aalakoornartortalimmik, tupamik aamma aanngajaarniutunik allanik atuinerpaat ilaanniinnikuupput (Kjeld et al., 2021). Taamaattumik inuusuttut aarlerinaatilimmik pissusilersornerat aamma aanngajaarniutunik atuinerat anikillisinnaarlugu 1990-ikkut naalerneranni suliassaqarfiit assigiinngitsut akornanni aamma suliaqartut assigiinngitsut peqatigalugit suleqatigiinneq pitsaasoq pilersinneqarpoq, suliamilu qitiusoq tassaasimavoq sumiiffinni ileqqut (Kristjansson, Sigfusdottir, & Allegrante, 2013). Inuusuttut akornanni aanngajaarniutunik atuinerup ineriartornera aammattaaq ingerlaavartumik nakkutigineqarpoq, apeqqutit akisassat atorlugit atuarfinni misissuisarnerit atorlugit. Islandimiut perusiat tamatuma kingorna taaneqarpoq sumiiffinni inuiaqatigiit aallaavigalugit pitsaaliuinermi sulinermi peruseq, islandimiut inuusuttortaasa akornanni aanngajaarniutunik atuinerup appartinnissaanik siunertalik. Periutsip tunngavigivaa, inuusuttut silatusaarneq tunngavigalugu taamaallaat inuuneqanngitsutut, kisiannili inooqataanermi, timikkut aamma kulturikkut avatangiiserisaminni paasineqasasut. Tamatumunnga atatillugu islandimiut perusianni aallunneqartoq tassaavoq avatangiisitigut

allanngornerit, inuusuttut aanngajaarniutininik atuinerminnik appartitsinersut imaluunniit kinguar-titsinersut pillugit pingaarutillit. Islandimiut perusiat tunngavinnit tallimanit ukunannga aallaaveqar-poq:

- 1) Inuusuttut aanngajaarniutininik atuinertaqanngitsumik isumassarsiorfigisinnaasaminnik avatangiiseqarnissaannik neqeroorfiginissaat siunertaralugu inooqataanikkut avatangiiserisap nakussassarneqarnissaa.
- 2) Pisoqarfiit akornanni, inuusuttut inuunerinut ilaasuni, ataatsimut isiginnilluni suleqatigiilluar-luni suliaqarnissamik pilersitsineq.
- 3) Sumiiffinni ilisimasanik nakussassaanissaq, aamma sumiiffinni suliaqartunik akuutitsinissaq.
- 4) Ilisimatusartut, politikerit, suliassaqarfinni suliallit aamma innuttaasut peqataatinnerisigut su-liassaqarfiit assigiinngitsut akornanni aamma tamatigoortumik suliaqarnissap qulakkeernis-saa.
- 5) Assersuutigalugu inooqataanikkut, timikkut aamma kulturikkut avatangiiserisanut immikkut ittunut tunngasutigut aaqqiissuteqarnermi aamma suliaqarnermi ajornakusoortuusinnaanera eqqarsaatigineqassasoq (Kjeld et al., 2021).

Islandimiut perusiata inernerit pillugit allaaserisat killeqarput, aamma arlalitsigut unammilligassarta-qartoq paasinarsilluni, inerniliussat pingaarnertut misissuiffigineqarsinnaasut tamakkiisut ilaannik tigusilluni misissuinerit tunngaveqarmata, pissutaasut-sunniuttaasut akornanni pissutsinik naliliinis-samik periarfissaqalersitsisumik. Islandimiut perusiata atuutilersinneqarnera pillugu allaaserisat aammattaaq amigaateqarput (Kjeld et al., 2021). Killilersuuteqaraluartoq islandimi inuusuttut aanngajaarniutininik atuinerat malunnaatilimmik appariaateqartoq takuneqarpoq, kisiannili sunni-utaata saniatigut aaqqiissuusaanikut aamma pitsaaliuinikkut sulianik nuna tamakkerlugu suli-aqartoqarnerata aamma kingunerigaa isigineqassaaq, soorlu aanngajaarniutit pissarsiarineqarsin-naanerat aamma saqqumisumi takuneqarsinnaanerat pillugit inatsisiliorneq, kiisalu tupanik aamma imigassanik aalakoornartortalinnik pisisinnaasut ukiuisa qaffanneqarsimanerat (Kristjansson et al., 2020).

2.3.1 Islandimiut perusianni pissutsit inuusuttut aanngajaarniutininik atuinerannut pingaarutillit

Nappaatinut tunngasutigut ilisimatusartarnerni aamma peqqissutsimik siuarsaalluni sulinerni aarle-rinaatinut pissutaasut ukiuni amerlasuuni aallunneqartarput, islandimiut perusianni illersuutitut pis-sutaasut aallunneqarnerullutik. Illersuutitut pissutaasut inuunerup ingerlanerani naapertuuttumik ineriartornermut siuarsaataasut ilaattut, imaluunniit peqqissutsikkut ajornartorsiummut piusumut tunngatillugu pissusilersuutininik, soorlu aanngajaarniutininik atuinerminnik kigaallassaataasutut nassuiar-neqarput. Islandimiut perusianni illersuutitut pissutaasut pisoqarfiit sisamat iluini siuarsarneqarnis-saat aallunneqarput: Ilaquttat, ikinngutit, sunngiffik aamma atuarfik (Kristjansson et al., 2020). Illersuutitut pissutaasut aamma aarlerinaatinut pissutaasut assigiinngitut pisoqarfinni taakkunani sisamani tulluuttumi nassuiarneqassapput.

Pisoqarfik 1: Ilaquttat

Inooqataanermut tunngatillugu inuusuttut toqqagaannut aamma pissusilersuutaannut ilaquttat pin-gaaruteqarluinnarput. Ilaqutariinni ileqqussaasutigut aamma naleqartitatigut tunngaviit inuusuttut

aanngajaarniutininik atuinerisa ineriartornerannut annertuumik pingaaruteqarput. Ilaqutariit iluini imikkooortut pingaarutilli sisamat suussusersineqarput: 1) angajoqqaajuneq, 2) inuusuttut inuunerannut aamma sumiiffimmi inuiaqatigiinnut angajoqqaat peqataanerat, 3) ilaqutariittut atassuteqarnerit artukkiisut, aamma 4) ilaqutariit aanngajaarniutininik atuinerat, kiisalu aanngajaarniutit pillugit isumaat (Kjeld et al., 2021).

Angajoqqaajuneq inuusuttut aanngajaarniutininik atuinerannut pingaaruteqarluinnarpoq. Inuusuttut angajoqqaaminnit annertuumik tapersersorneqartut inuusuttunut angajoqqaaminnit tapersersorneqartutut misigisimangitsunut sanilliullutik imigassamik aalakoornartortalimmik imernikinerrullutillu pujortartarnikinnerupput (Bjarnason, Thorlindsson, Sigfusdottir, & Welch, 2005; Heimisdottir, Vilhjalmsson, Kristjansdottir, & Meyrowitsch, 2010; Kristjansson, Sigfusdottir, James, Allegrante, & Helgason, 2010). Taamaattorli misissuisarnerit assigiinngitsut akornanni angajoqqaanit tapersersorneqarnerup aamma inuusuttut aanngajaarniutininik atuinerisa akornanni erseqqissumik ataqatigiittoqangilaq (Bernburg, Thorlindsson, & Sigfusdottir, 2009). Pissutaasoq alla tassaavoq angajoqqaat peqatigalugit piffissamik atuneq. Misissuinerit arlallit erseqqissumik tikkuussipput, angajoqqaat peqatigalugit piffissamik atuneq inuusuttut aanngajaarniutininik atuinerannut pingaaruteqartorujussuusoq, angajoqqaat peqatigalugit piffissamik annertuumik atuisarneq inuusuttut aanngajaarniutininik atuinnginnissaannut illersuutaalluni (Halldorsson, Thorlindsson, & Sigfusdottir, 2014; Kristjansson, Sigfusdottir, Allegrante, & Helgason, 2008; Kristjansson, Sigfusdottir, Allegrante, & Helgason, 2009). Angajoqqaajuneq aammaattaq inuusuttup sumiinnerata aamma unnukkut kikkut ilaginerai nakkutilliinermut ilisimasaqarnissamullu tunngatillugu pingaaruteqartorujussuuvoq. Takuneqarpoq angajoqqaanit nakkutigineqarneruneq inuusuttut akornanni aanngajaarniutininik atuinissap pinissaata annikinneruneranut atassuteqartoq (Kristjansson, James, Allegrante, Sigfusdottir, & Helgason, 2010).

Inuusuttut inuunerannut angajoqqaat peqataallutillu pimoorussinerat, tassunga ilanngullugit inuussuttut ilaqtamik avataatigut inooqataanikkut inuunerannik, angajoqqaanik allanik ilisimasaqarnikkut kiisalu angajoqqaat sumiiffimmi inuiaqatigiinnut peqataanerat, soorlu peqatigiiffilerinikkut, inuusuttut aanngajaarniutininik atuinnginnissaannut illersuutaavoq. Soorlu takuneqarsinnaavoq, inuusuttut atuarianni angajoqqaat imminnut ilisarimasat, aamma meeraat ikinngutigittut, imigassamik atuinissaat annikinnerussasoq ilimanaateqarnerusoq (Mann, Kristjansson, Sigfusdottir, & Smith, 2015). Inuusuttut inuuneranni ilaqtat annertuumik pimoorussisut akerliannik ilaqutariinneq nakuusernikkut aamma ilaqutariit iluanni aporaannikkut oqimaatsorsiorfiusoq inuusuttut akornanni aanngajaarniutininik atuinissamik aarlerinaateqarfiuvoq. Taamaalluni ilaqutariinni aporaannerit aamma nakuusernerit annikinnerusut inuusuttut akornanni aanngajaarniutininik atuinnginnissamut illersuutaassaaq (Kjeld et al., 2021).

Ilaqutariit iluminni aanngajaarniutininik atuinerat inuusuttut atuinerannut sunniuteqartarpoq. Inuusuttut aanngajaarniutininik atuilinnginnissaannut illersuutitut pissutaasoq tassaavoq ilaqutariinni aanngajaarniutininik atuiiffunngitsuni peroriartorneq. Tamatuma saniatigut aanngajaarniutit pillugit angajoqqaat isumaat, aamma aanngajaarniutininik atuneq pillugu qanoq akerliutiginersut inuusuttut aanngajaarniutininik atuinerannut sunniuteqartarpoq. Misissuinerit takuneqarsinnaavoq, illersuutitut pis-

sutaasoq tassaasoq, angajoqqaat aanngajaarniutininik atuineq pillugu akerliunerat suli annertuneru-
tillugu inuusuttut aanngajaarniutininik atuinissaat suli annikinnerussasoq ilimanaateqartoq (Kjeld et al.,
2021).

Eqikkarlugu erseqqissaatigineqassaaq, inuusuttut aanngajaarniutininik atuinerannut ilaqtariit sunni-
uteqartarnerannut atatillugu aarlerinaatinut aamma illersuutininut pissutaasut erseqqilluinnartuun-
ngimmata. Islandimiut periusianni siunertarinqartoq tassaavoq, illersuutaasunut pissutaasut aallun-
neqarnissaat, aamma taamaalilluni ilaqtariinnikkut sakkortuumik atassuteqarnerit aamma ilaqtat
tunniusimanagerat inuusuttup inuunermini aanngajaarniutininik atuilinnginnissaanut pingaarutilimmik
illersuutaasunut pissutaasutut isigineqarlutik.

Pisoqarfik 2: Ikinngutit

Ikinngutit aamma ukioqatigisat ilagisartakkat inuusuttut inuunerup ukiuini inuusuttuunerup ilusiler-
sornissaanut, inuusuttut pissusilersuutaannut aamma taamaalillunii inuusuttut aanngajaarniutininik
atuinerannut annertuumik pingaaruteqarput. Inuusuttut aanngajaarniutininik atuinerannut ikinngutit
pingaaruteqassasusiat immikkoortunut ukununnga immikkoortiterneqarsinnaapput: 1) ikinngutit aan-
ngajaarniutininik atuinerat, 2) ikinngutit aanngajaarniutit pillugit isiginninnerat aamma paasininnerat
(Kjeld et al., 2021). Ikinngutit aanngajaarniutininik atuinerat inuusuttut aanngajaarniutininik atuinerannut
sunniuteqartarpoq. Assersuutigalugu takuneqarsinnaavoq, inuusuttut aalakoorniarlutik imigassamik
aalakoornartortalimmik imernissaat quleriaammik qaffasinnerusartoq, ikinngutit imigassamik aala-
koornartortalimmik imersimallutik misilliisimagaangata (Halldorsson et al., 2014). Ilutigitillugu ikin-
ngutit aanngajaarniutininut isiginninnerat inuusuttup aanngajaarniutininik atuineranut sunniuteqartar-
poq. Ikinngutit aalakoorneq pillugu akuersaartumik isiginnippata aalakoorniarluni imigassamik aala-
koornartortalimmik imernissaq 17-eriaammik qaffasinneruvoq, ikinngutininut ilagisartakkanut imigas-
samik aalakoornartortalimmik imigassartarluni aalakoornissamik akuersaannginnerusunut sanil-
liullugu (Kristjansson et al., 2008). Taamaattumik ikinngutit aalakoornermut akuersaannginneru-
sumik isiginnippata aamma imigassamik aalakoornartortalimmik imerneq ajorpata tamanna iller-
suutitut isigineqarpoq. Aanngajaarniutininik atuineranut tunngatillugu ikinngutit isiginninnerat, atuinerat
aamma tapersersuinerat illersuutininut pissutaanersoq pillugu uppersaasiineq killeqarpoq, aamma
taamaattumik pissutaasutut taaneqartut mianersortumik nassuiaatigineqassapput.

Pisoqarfik 3: Sunngiffik

Sunngiffik aamma sunngiffimmi sammisartakkt inuusuttut peqqissutsimikkut pissusilersuutaannut amerlasuutigut pingaaruteqartarput. Allaaserisat takutippaat, inuusuttut aanngajaarniutitik atuisarnerannut pingaarnertut pissutsit marluk pingaaruteqartut. Taakku tassaapput: 1) timersornikkut-aamma sunngiffimmi sammisassaqaartitsinernut peqataasarneq, aamma 2) nuannisarfiusumik inooriaaseqarneq (Kjeld et al., 2021). Sunngiffimmi sammisassaqaartitsinernut aqqissuussanut peqataaneq inuusuttut aanngajaarniutitik atuinnginnissaannut illersuutaasutut isigineqarpoq, peqatigiinnernut taamaattunut atatillugu aanngajaarniutit ilaaneq ajormata (Halldorsson et al., 2014). Sunngiffimmi sammisassaqaartitsinernut aqqissuussanut peqataaneq aamma inuusuttunut pi-soqarfinni allani aanngajaarniutitik atuinissaminut aarlerinaateqarnerusunut illersuutaasinnaavoq, assersuutigalugu ikinngutit aanngajaarniutitik atuineq pillugu akuersaernerunerat, imaluunniit angajoqqaat nakkutilliinerisa amigaataanerat pissutigalugit (Halldorsson et al., 2014). Akerlianik takuneqarpoq, aqqissuussaangitsumik timersornikkut- aamma sunngiffimmi sammisassaqaartitsinernut peqataanermi aanngajaarniutitik atuinissaq qaffasinnerusinnaasoq, sammisassaqaartitsinerit inersimasumit aqunneqanngippata imigassamik aalakoornartortalimmik imernissap aarlerinaateqarneranut atassuteqarsinnaalluni (Thorlindsson, Bjarnason, & Sigfusdottir, 2007). Sunngiffimmi sammisassaqaartitsinerni aqqissuussani sammisaaq namminerisamini illersuutaasutut pissutaasoq ilimanangilaq. Kisiannili ilimanarpoq, sunniut sunngiffimmi sammisassaqaartitsinerup avatangiiserisaani, ilusaani, aqqissuussaanerani aamma inooqatigiinnikkut ataqatigiinnermiittoq, illersuutaasumut tapertaasumik toqqissisimanermik pilersitsisumik inersimasumik ilaqarfiusumi. Ataatsimut isigalugu misissuinerit paasinarsisippaat, inuusuttut ataatsimoorfiinut aqqissuussanut peqataaneq, tasunga ilanngullugu sunngiffimmi sammisassaqaartitsineq, aanngajaarniutitik atuinermut tunngatillugu illersuutaasoq (Kjeld et al., 2021).

Nuannisarfiusumik inooriaaseqarneq festernernut peqataanermut, kingusissukkt aneertarnermut aamma inersimasut peqataaffiginngisaannik peqatigisartakkanik ilaqarnermut tunngavoq. Misissuinerit takutippaat, festernernut peqataanerup imigassamik aalakoornartortalimmik imernissap aarlerinarnuleraneranut atassuteqarpoq (Asgeirsdottir, Kristjansson, Sigfusson, Allegrante, & Sigfusdottir, 2021; Kristjansson et al., 2016), inuusuttut unnuap qeqqareernerani aneertartut akornanni pujortartarneq aamma hashimik atuineq qaffasinnerusoq takuneqarluni (Kristjansson et al., 2021). Taamaattumik festernermit sunnersimaneqanngitsumik inooriaaseqarneq aanngajaarniutitik atuilinnginnissamut illersuutaasutut isigineqarpoq (Kjeld et al., 2021).

Pisoqarfik 4: Atuarfik

Atuarfik sumiiffimmi inuiaqatigiit akornanni atassuteqarfinnik pilersitsinissamut pingaarutilimmik inisisimavoq, klassini inuusuttut aamma angajoqqaat akornanni atassuteqarnermik atuarfiup pilersitsisinnaanera pissutigalugu. Taamaattumik atuarfik pisoqarfittut illersuutinut tapertaasinnaavoq, sumiiffinni ataasiakkaani inuiaqatigiinni atassuteqarnermik ineriartortitsinermigut (Sigfúsdóttir, Thorlindsson, Kristjánsson, Roe, & Allegrante, 2009). Ataatsimut isigalugu atuarfik pisoqarfittut soqutiginaateqarpoq, inuusuttut ulluinnarni inuunerminni nalunaaquttap akunnerpassuini atuarfimiittarnerat pissutigalugu. Atuarfik inuusuttunut katersuuffittut isigineqarpoq, aamma pisoqarfiulluni amerlasuut inooqataanerminni aamma allanik peqateqarnerminni inuuffigisaat (Pisinger et al.,

2021). Tamatuma saniatigut meeqqat atuarfiat tassaavoq, angajoqqaat annertuumik attaveqarfigalugulu ilisimasaqarfigisaat, tamatumalu inuusuttup inuunerani pisoqarfiit assigiinngitsut akornanni oqaloqatigiissinnaaneq periarfissaqalersippaa (Sigfúsdóttir et al., 2009). Inuiaqatigiit peqqissusianut tunngasumik akuliuffiginninnerit suliarineqartillugit atuarfik peqqissutsimik siuarsaanermi pisoqafittut amerlasuutigut atorneqartarpoq, atuarfik tassaammat ikinngutit, ilaqquttat aamma sunngiffimmi sammisassaqtartsinerit akornanni imminnut sunniivigeqatigiinnermut timaliiffiusartoq. Assersuutigalugu pujortartarneq pillugu malittarisassat aamma pujortarnissamik inerteqqutit Danmarkimi danskit meeqqat aamma inuusuttut danskit akornanni pujortartarnerup pitsaaliornissaanut aamma annikillisinnissaanut sunniuteqarluartumik atortussatut isigineqarput (Kræftens Bekæmpelse X:IT, 2016). Taamatuttaaq danskit akuliuffiginninneranni *Fuld af liv*-imi takuneqarsinnaavoq, danskit inuusuttut ilinniarnertuunngorniartut akornanni imigassamik aalakoornartortalimmik imertarnerup annikillisinnissaanut tunngatillugu ilinniarnertuunngorniartut pitsaaliuinnermik suliaqarnermi pisoqarfit atussallugu tulluurtuusoq (Pisinger et al., 2021). Danskit suliniutaat tunngavigineqaraluartoq, suliniutit atuarfinit aallaavillit sullinneqartussatut siunnerfigineqartunut amerlasuunut annguttartut assersuutit takutippaat, aamma suliniutit atuarfiup ataani ingerlaneqartut inuusuttut inuunerani pisoqarfinnut allanut sunniuteqartartut, soorlu X:IT-ip takutippaa, atuarfimmi pujortartarnermut killilersuutit sunngiffimmi pujortarnikinnerunermik kinguneqartut. Suliniutinut atuarfinit aallaavillit iluaqut alla tassaavoq, peqqissutsimik siuarsaalluni suliat, aaqqissuusaanerup iluani atuutilersinneqartut, peqqissutsimut tunngatillugu naligiinnginnermik pitsaaliuinnermi atortussatut sunniuteqarluartuusut, inooqataanikkut inissisimaffiit tamarmik atorneqarmata (Gadeberg, Andersen, Brønnum, Christensen, & Didrichsen, 2020). Naatsorsuutigineqarpoq, suliat atuarfinit aallaavillit inerniliussanik assingusunik Kalaallit Nunaanni aamma takutitsissasut.

Islandimiut periusianni pisoqarfiit sisamat taakku qulaani naatsumik nassuiarneqarput, aamma inuusuttut aannagaarniutinik atuilinnginnissaanut illersuutinut uppersaatait naatsumik nassuiarneqarlutik. Qulaani erseqqissumik immikkoortunut sisamanut agguataarisoqaraluartoq, akuliuffiginninnerit atitunerusumik isiginissaat pingaaruteqarpoq, pingaartumik ataatsimut isiginnilluni suliniutit pineqartillugit. Pisoqarfinni assigiinngitsuni taakkunani illersuutinut pissutaasut tamarmik imminnut sunniivigeqatigiippat, aamma ataatsimut isiginnilluni suliniuteqarnermi pingaaruteqarpoq pisoqarfiit arlariit ataatsimoortillugit suliniutinut ilaatinneqartarnissaat (Kjeld et al., 2021).

2.3.2 Qeqqata Modelip islandimiut perusiannit suna ilannguppaa?

Islandimiut perusiat Qeqqata Modelimut isumassarsiorfittut annertuumik tapertaavoq. Ataatsimut isiginnilluni sulineq Qeqqata Modelimik suliaqarnermi tunualiaqutaavoq, meeqqat aamma inuusuttut avatangiisiminnit annertuumik sunnersimaneqarlutik pinngortinneqarnerat aallavigineqarluni. Qeqqata Modelimi islandimiut perusiat isumassarsiorfigineqaraluartoq, suleqatigiit Kalaallit Nunanni peqqissutsimik siuarsaalluni suliaqarnermi periaatsimik nutaarluinnarmik ineriartortitsippat. Taamaattumik Qeqqata Modeli suliniutaavoq immikkoortoq, innuttaasumit aamma sumiiffimmit aallaaveqarnissaa qitiutillugu naqqaniit ineriartortitaq.

Qeqqata Modelip aamma islandimiut perusiata tunngaviit arlallit assigiissutigivaat. Islandimiut perusiat inuusuttut aannagaarniutinik atuilernissaannut pitsaaliuinnermi **illersuutinut pissutaasut** aallartinneqarnissaasa pingaaruteqarnerannik paasinninnermik tunngaveqarpoq, soorluttaaq tamanna issittumi nunap inoqqaavisa akornanni peqqissutsimik siuarsaalluni suliniutit pillugit ilisimatusaatigalugu allaaserisani takuneqarsinnaasoq (Cueva et al., 2021). Taamaattumik inuusuttut aannagaarniutinik atuilinnginnissaannut illersuutinut pissutaasut nassaarinissaannut Qeqqata

Modelimi suleqatigiit Islandimi uppersaasiineq aamma atorpaat. Tassunga atatillugu illoqarfinni aamma nunaqarfinni tamani nakooqutit aamma naleqartitat atorlugit sumiiffinni illersuutitut pis-sutaasut suleqatigiinnit qulaajarneqarput, modelip ataani sumiiffimmuut tunngatillugu suliat aamma suliniutit tulluarsarneqarsinnaasunngorlugit. Najoqqutatut tunngavik "Peqqissuserput" aamma "Is-bjergsmodelel" sulinermut tassunga tunngaviliisuulluinnarput. Islandimiut perusiat **peqatigiilluni pilersitsinermi** annertuumik tunngaveqarpoq, suliaqartut arlallit ataatsimoorluni anguniag-aqarnermik suliaqarnermik suleqatigiillutik. Aammattaaq Qeqqata Modelimi suleqatigiinneq peqatigiil-luni pilersitsinermut tunngasumik, aamma Qeqqata Kommuniani meeqqat aamma inuusuttut akornani atugarissaarnerup pitsaanerulersinnissaanik aamma aanngajaarniutinik atuinerup pitsaa-liorneqarnissaanik ataatsimoorluni siunnerfeqarnissamik tunngaveqarpoq. Qulaani nassuiarneqartu-tut islandimiut perusiat **inuiaqatigiinni pisoqarfiit assigiinngitsut aallartinneqarnissaannik** tunngaveqarpoq, aamma sumiiffimmi inuiaqatigiit aallartinneqarlutillu sulinermut peqataatinneqarnis-sarpiaat Qeqqata Modelimi qitiusumik inissisimavoq. Tamanna nunaqarfinni isumaqatigiissutinik aamma angajoqqaat isumaqatigiissutaannik, imm.6.2.2-mi itinerusumik nassuiarneqartussami, suliaqarnermik takutinneqarpoq. Tamakku tassaapput angajoqqaat aamma sumiiffimmi inuiaqatigiit qanoq aallartinneqarnerannut assersuutissat tigussaasut, qulaani nassuiarneqartutut taakku meeqqat aamma inuusuttut pissusilersuutaannut annertuumik sunniuteqarmata. Islandimiut peri-usiata ilaa pingaarutilik tassaavoq **ingerlaavartumik nakkutilliineq**, ineriartornerup malinnaaffigi-neqarnissaanut tapertaasoq. Ingerlaavartumik nakkutilliineq Qeqqata Modelimi aamma qitiusumik ilaavoq, misissuisarnermik ingerlataqareersumik (HBSC-Greenlandimik) suleqateqartoqarluni, Qeqqata Kommuniani 5.-10. klassini atuartut akornanni maanna ukiut sisamakkaarunnaarlugit ukiut marlukkaarlugit ingerlanneqartalerluni (takuuk immikkoortoq 4.1).

Islandimiut perusiat aamma Qeqqata Modeli assigiinngitsunik tunngavilimmik, aamma assigi-inngitsunik atugassaqarfiusumik pilersinneqarput. Islandimi suliniummumut kajumissuseq annertoq sumiiffimmi inuiaqatigiinnit pivoq, ilaatigut angajoqqaat suliniaqatigiiffiinit, Qeqqata Kommuniani ima-luunniit Kalaallit Nunaanni assinganik soqarani. Taamaattumik islandimiut perusiat "bottom up"-imik (aaqqissuussat assigiinngitsut suleqatigiinnerannik) tunngavilimmik periuseqarpoq, aallarniineq in-nuttaasunit namminernit aallartilluni. Tamanna Islandimi atuutilersitsinermut pingaaruteqarsimavoq. Qeqqata Modeli innuttaasunit toqqaannartumik kissaateqarneq tunngavigalugu aallartinneqangi-laq, aamma taamaattumik modelimik suliaqarneq suliamut ilanngullugu sumiiffinnit aallaaveqarnis-saanik suleqatigiit suliaqartariaqarnerannik ilaqarsimalluni. Tamanna sumiiffinni nakooqutit aamma naleqartitat innuttaasunit nassuiarneqartut suliarinerisigut suleqatigiit suliarisimavaat, taa-maaliornikkut Qeqqata Modelimi sammisat kommunimi sumiiffinnut atassuserneqarlutik, taamalu sumiiffinnit tapersorneqarneq anguneqarluni.

Qeqqata Modelip aamma islandimiut perusiat taamaalillutik immikkoortutigit arlalitsigut assigiis-suteqarput. Taamaakkaluortoq Qeqqata Modeli islandimiut perusiannik Kalaallit Nunaanni ingerla-titseqqiinerunngilaq. Qeqqata Modeli suliniutaavoq immikkoortoq, sumiiffinni inuiaqatigiit suleqatiga-lugit kalaallinut tunngatillugu ineriartortinneqarsimasoq.

3 Periutsinik atuineq

Tulliuttumi Qeqqata Modelimik suliaqarnermi periutsinik atueriaaseq saqqummiunneqassaaq. Siullertut periutsinik atuinermi suleqatigiinnissamut isumaqatigiissut aamma Qeqqata Kommuniani politikikkut kommunalbestyrelsimit piginnaatitsissut tunngaviupput. Kapitali suleqatigiinnerit periutsit atorneqarnerat pillugu uppernarsaasiinerit nassuiarneqarnerannik aamma ilaqarpoq, kiisalu naggataatigut Qeqqata Modelimik suliaqarnermi suliap ingerlanneqarnera nassuiarneqassalluni.

3.1 Suleqatigiinnissamik isumaqatigiissut

Qeqqata Kommunia, Paarisa aamma Innuttaasut Peqqissusiannik Ilisimatusarfik suleqatigiinnissamik isumaqatigiissummik 2020-mi atsioqatigiipput, suleqatigiit pingasuusut kingorna Qeqqata Modelimik taaneqartumik suleqatigiinnissaminnik imminnut pisussaaffilerlutik. Tamanna killigalugu suleqatigiinnissamut isumaqatigiissut suleqatigiinni suleqatigiinnermut tunngaviulerpoq. Isumaqatigiissut ukiut pingasut, 2022 ilanngullugu, atuuttussaalluni.

Isumaqatigiissummi allassimavoq, suleqatigiinneq Inuuneritta III-p tunngaviata iluani pilersinneqassasoq, aamma siunissami meeqqanut siunnerfilimmik pitsaaliuinermik aamma peqqissutsimik siuarsaalluni suliat kommunimit pingaarnersiunerit aamma misilittakkat tunngavigalugit pisarnissaasa qulakkeerneqarnissaat suleqatigiinnerup qulakkeersinnaagaa. Ilutigitillugu Kalaallit Nunaanni meeqqat atugarissaarnerannut aamma peqqissusiannut pingaarutilimmik suliat kulurikkut naleqqussusiat pillugu ilisimasanik uppernarsaasikkanik ineriartortitsinissamut suleqatigiinneq tapertaavoq. Isumaqatigiissummi takuneqarsinnaavoq, suleqatigiinnermi siunertarineqartoq tassaasoq, Islandimi pitsaaliuinermik suliamit misilittakkat isumassarsiorfigalugit kalaallinit tunngavilimmik suliniummik suliaqarnissaq. Aammattaaq sammisassat aalajangersimasut isumaqatigiissummi ilaatinneqarput, taakkulu matuma ataani takuneqarsinnaapput:

- (1) Innuttaasunik, sulisunik aamma peqatigiiffinnik, kommunimi nakooqqutinik aamma naleqartitanik qulaajaasussanik, isumasioqatigiissitsinerit.
- (2) Kommunip sulisuinik immikkut apersuilluni misissuineq.
- (3) Periusissianik massakkut piusunik aamma sulianik ingerlareersunik misissuineq.
- (4) Immikkoortoq 1-3 tunngavigalugu isumalluutinik pigineqartunik misissueqqissaarneq, nalunaarusiami: *"Qeqqata Kommuniani atuutilersitsisarnermi isumalluutit pigineqartut – Qeqqata Modelip ilaa"* (Ottendahl et al., 2023) atuarneqarsinnaasoq.
- (5) Sammisqaartitsinerit, tassunga ilanngullugit kommunimi sulisunik aamma attuumassutilinnik allanik aallarnisaataasumik isumasioqatigiissitsinerit.
- (6) Atuarfinni itisiliilluni misissuineq annikitsoq (meeqqat peqatigalugit aallarnisaataasumik isumasioqatigiissitsinerimut ilanngunneqartoq).
- (7) HBSC-misissuineq.

Isumaqatigiissummut aammattaaq ilaavoq, meeqqat aamma inuusuttut akornanni atugarissaarne-
rup aamma peqqissutsip nakkutigineqarnissaat anguniarlugu HBSC-misissuineq minnerpaamik
ukiut marlukkaarlugit ingerlanneqartassasoq, aamma suliniut aqqutigalugu ilisimasanut nutartikka-
nut tapertassalluni. Suleqatigiinnissamut isumaqatigiissummi aammattaaq eqqaaneqarpoq, suliniut
innuttaasut qanimut peqatigalugit pissasoq, innuttaasunut qanittumik sammisaqartitsinerit aamma
isumasioqatigiissitsinerit aqqutigalugit ingerlaavartumik sumiiffinni innuttaasunik peqataatsinikkut.

3.2 Politikkikkut piginnaatitsissut

Qeqqata Modeli aallaqqaammulli politikkikkut piginnaatitsissut, Qeqqata Kommuniani kommunal-
bestyrelsimit tunniunneqartoq, aallaavigalugu sulivoq. Ataatsimiinnerni ataani nassuarneqartuni
inassuteqaatit aamma imaqarniliat uani nassaarineqarsinnaapput: [https://www.qeqqata.gl/em-
ner/politik/referater/kb_daqsorden_referat#x23d6f6a7e15f40bc8ec6bdf5a34e8427](https://www.qeqqata.gl/em-ner/politik/referater/kb_daqsorden_referat#x23d6f6a7e15f40bc8ec6bdf5a34e8427)

Kommunalbestyrelsip ileqquusumik **ulloq 27. februaari 2020** ataatsimiinnerani Paarisap, Innutta-
sut Peqqissusiannik Ilisimatusarfiup aamma Qeqqata Kommuniata akornanni suleqatigiinnissaq
akuersissutigineqarpoq.

Inassuteqaammi takuneqarsinnaavoq, Planet Youth´imik, islandimiut periusianni tunngaviit pingaar-
nerit Islandimi atuutilersinneqarnerannik suliaqarsimasumik, aamma atuarfinni paasissutissat nak-
kutigineqarnerannik siunnersortitut suliffeqarfiusumik, suleqateqarsinnaaneq kommunip aamma mi-
sissorsimagaa. Allaffeqarfiulli inassuteqaatigivaa, Innuttaasut Peqqissusiannik Ilisimatsarfik aamma
Paarisa suleqatigineqassasut, ima tunngavilersuuteqarlutik:

*”Taamaakkaluartoq akimortumik suleqatigiit innersuussutigissavaat, kommunip iluarsissutissat b)
HBSC-misissuinerimut tunngatillugu Inuit Peqqissusaannut Qitiusoqarfimmik aamma Paarisamik su-
leqateqarneq suliaralugu ingerlateqqissagaa. Center for Folkesundhed aamma Paarisamik su-
leqateqarnikkut kommuni suliniutissamik suliaqarsinnaassaaq, taanna den islandske model-imut
Planet Youth-ip ilusilersugaanut assingussalluni, paasissutissanik katersuinertalik, workshops-eqar-
luni, pinaveersartitsilluni suliniutinik aallartitsinernik malitseqartitsinernillu imaqarluni. Assigiinngis-
sutigaa, aaqqiissut akikinnerujussuummat Kalaallit Nunaanni pinaveersaartitsinermi peqqinnermillu
takutitsinertalimmik misissuinerimi inerisaalluni. Tamatuma saniatigut aaqqiissut taanna Planet
Youth-imut atassuteqalernissamiit akikinnerujussuussaaq, tassami suliniummut aningaasalersuinis-
saq suliaqartussanut arlalinnut agguarneqartussaagami, aammalu ataatsimoorussamik aningaasaa-
teqarfinnut qinnuteqarsinnaanernik imaqaassalluni Planet Youth-imut ilaasortaanissaraluaq pinnagu,
taamaattoqassappat kommunip aningaasalersuinissaq kisermaatissallugu”.*

Taamaalilluni ulloq 27. februaari 2020-mi suleqatigiinnissap akuersissutigineqarnera Qeqqata Mo-
delip aallartinneqarneranut tunngaviuvoq.

Ukiup ataatsip qaangiunnerani Qeqqata Modelimik suliaqarnermi suliap ingerlateqqinnissanut kom-
munalbestyrelsi ilanngutitinneqaqqippoq. Tamanna kommunalbestyrelsip ileqquusumik ataatsimiin-
nerani, **ulloq 25. februaari 2021-mi** pivoq. Aallarnisaataasumik isumasioqatigiissitsinernit inernili-
ussat (imm. 6.1.4 takuuk) tassani saqqummiunneqarput, inassuteqaammilu ima allassimasoqarpoq:

”Allaffeqarfiup Kommunalbestyrelsimut innersuussutigaa,

- (1) 2021-mi februaarip aappaani pingajuanilu aallartisarnermut suliarineqarnikuusut (pissutsit atuut-tut ataanni nassuiarneqartut) suliniutinik ineriartortitsinissamik aallartitsinissamillu sulinerup ingerlateqqinnissaa akuersissutigineqassasoq,*
- (2) Inuunerissaarneq - Det gode ataani suleqatigiissitanik suliniutit pillugit suleqatigiittoqassasoq,*
- (3) Meeqqat amerlasuut kaallutik innartartut atuariartortartulluunniit unammillernartut aaqqiiffiginia-lugit pinartutut suliniutinik suliaqartoqassasoq,*
- (4) Innersuussutit Ilinniartitaanermut ataatsimiititaliami aamma Atugarissaarnermut ataatsimiititali-ami suliassanngorlugit ingerlateqqinneqassasut.”*

Inassuteqaat qulaani pineqartoq kommunalbestyrelsimit akuersissutigineqarpoq. Tamatuma kingorna siunnersuut tigussaanerusoq, tak. aallarnisaataasumik isumasioqatigiissitsinernit inernili-ussat (immikkoortoq 6.1.4 takuuk), Ilinniartitaanermut Ataatsimiititaliamit ulloq **7. juuni 2021** suliarineqarpoq, aammattaarlu akuersissutigineqarluni. Akuersinerit taakku Qeqqata Modeli tunngavi-galugu suliniutit aallatisarneqarnissaannut politikikkut piginnaatitsissummik tunisipput.

Qeqqata Modelimik ukiuni pingasuni suliaqareernerup kingorna suliniut kommunalbestyrelsip ileqquusumik ataatsimiinnerani **ulloq 23. februaari 2023-mi** qaqinneqaqqippoq. Inassuteqaammi immikkoortut marluk uku takuneqarsinnaapput:

- (1) Angajoqqaanut isumaqatigiissutit atuarfeqarfiit pisortaannut sulinermi ingerlatsisussatut akisussaasuussasut – Angajoqqaanut isumaqatigiissutit 1.-10. klassini ingerlanneqartarnis-sai,*
- (2) Nunaqarfinni isumaqatigiissutit sunngiffimmi pisortap pitsaaliuinermit sulisut peqatigalugit sulinermi ingerlatsisussatut akisussaasuussasut,*

Immikkoortut taakku marluk kommunalbestyrelsip ataatsimiinnerani akuersissutigineqarput. Aam-mattaaq Paarisamik aamma Innuttaasut Peqqissusiannik Ilisimatusarfimmik suleqateqarnerup sivit-sorneqarnissaa aalajangiunneqarluni.

Qeqqata Modelimi suliat ineriartortinneqarsimasut kommunimit aallaaveqarnerulernissaannik, aamma suleqatigiinnermi suliat, annertussusia suli ilisimaneqanngitsumik ingerlateqqinneqarnis-saannik 2023-mi taamaalilluni piginnaatitsissummik tunniussisoqarpoq.

3.3 Suleqatigiinneq peqqissutsimik siuarsaanermi periutsit aturlugu

Peqqissutsimik siuarsaalluni suliniutinik suliaqarnermi suleqatigiilluni sulineq siusinnerusumut sanil-liullugu atugaaneruleriartorpoq, aamma Qeqqata Kommuniata, Paarisap aamma Innuttaasut Peqqissusiannik Ilisimatusarfiup suleqatigiilernerat Kalaallit Nunaanni pitsaaluinermit suliaqarnermi periutsimik nutaamik takutitsivoq. Taamaattumik peqqissutsimik siuarsaalluni suliaqarnermi su-leqatigiinni sulineq Qeqqata Modelimi periusiullunilu tunngaviuvoq pingaarneq.

Taamaalilluni suleqatigiinnerup piorsarneranut, aamma sulinerup ingerlateqqinnissaanut tunngavisamik pitsaasumik pilersitsinissamut piffissaq aamma isumalluutit annertuut atornerqarput. Aallartisarneq suleqatigiit akornanni atassuteqarnerup ineriartortinneranut, suliassat agguataarneqarneranik pilersitsinermut, ataatsimoorluni anguniagassaliornermut il.il. tunngassuteqarpoq, aamma aallartisarneq suleqatigiinnerup pilersinnissaanut aamma Qeqqata Modelimi sammisassat pillugit suleqatigiinnermut pingaaruteqarsimavoq. Suleqatigiinnermut tunngavik oqaloqatigiinnermik aamma suleqatigiinnermi naleqartitanut tunngavissat pillugit oqallittarnermik tunngavilimmik akuttunngitsumik ataatsimeeqatigiittarnikkut sularineqarpoq (ataatsimiinnerit ilanngussaq 2-mi takukkit). Suleqatigiit Qeqqata Modelimut tunuliaqutaasut namminneq misilittakkatik, aamma suleqatigiinneq peqqissutsimik siuarsaalluni sulinermi periutsitut atornerqartarnera pillugu allaaserisat tunngavittut atorpaat. Naak taaguut atorluarneqaraluartoq taaguut allaaserisatigut erseqqissumik nassuiarneqanngilaq, taaguut amerlasuutigut ima nassuiarneqartarluni: pilersitseqatigiineq, atuisunik peqataatitsineq aamma suliassaqarfiit assigiinngitsut akornanni suleqatigiinneq. Qeqqata Modelimi suleqatigiit suleqatigiinneq qanoq nassuiarneraat, aamma tassani immikkoortut qitiusut tulliuuttumi nassuiarneqassapput.

Qeqqata Modelimi suleqatigiinnermut tunngaviup nassuiarneqarnerani Inuuneritta III tunngavigneqarpoq, suleqatigiinneq ima nassuiarneqarluni:

”Suleqatigiinnerit tassaapput suleqatigeeriaatsit aaqqissueriaatsillu, pisortat suliffeqarfiini inuillu namminneq kajumissutsiminnik suliaraqfinni oqaloqatigiinnissamik ataatsimullu aaqqiissutissanik pisussaaffiliisut. Suleqatigiinneq pissusissamisoorarpoq suleqatigiit piginnaasamikku, nukissamikku ilisimasamik kullu ataqatigiissitsiumagaangata, ajornartorsiutit piviusut aaqqiissuteqarfiginiarlugit imaluunniit suleriutsinik aamma sammisassanik nutaanik ineriartortitsinermi angusaqarfigilluarniarlugit. Suleqatigiinni suleqatigiinnermut siunertaavoq ataatsimoorluni isumassarseqatigiinneq. Tassa imaappoq ataatsimut suleqatigiinnikkut pisariaqarnerusarput, immikkoortut kisimiillutik suliagarnermiit” (Naalakkersuisut, 2020, s. 26).

Inuuneritta III-mi nassuiarneqartut, Qeqqata Modelimi suleqatigiinnermut tunuliaqutaasut aammataaq piginnaasatigut ataqatigiissitsinermikkut, aamma suleqatigiinnitsigut angusaqarnerusinnaasugut akuersaarnermik ilisarnaateqarput. Ilutigitillugu suleqatigiinneq atortussatut pingaarutilittut, sumiiffimmit aallaaveqalernissamut tapertaasinnaasutut isigineqarpoq, najoqqutatut tunngavitsinni qitiusutut ilaasoq aamma atuutilersitsinerup pitsaasumik ingerlannissaanut pisariaqartoq (Guglielmin, Muntaner, O'Campo, & Shankardass, 2018). Suleqatigiinneq peqqissutsimik siuarsaalluni sulinermi periutsitut atornerqarpat pissutsit arlallit eqqumaffigineqassasut allaaserisat tikkuarpaat.

Suleqatigiinnerit, aamma tamatumani atassuteqarnerit, nalinginnaasumik pisariusutut isigineqartarput, suleqatigiinnut peqataasut assigiinngitsut amerlasuutigut assigiinngitsunik soqutigisaqarlutillu suliffeqarfinni assigiinngitsuni sulisuusarnerat tamatumunnga ilaatigut pissutaalluni (Corbin, Jones, & Barry, 2018). Tamanna aamma Qeqqata Modelimik suliagarnermi atuussimavoq, suleqatigiit pingasuusut suliffeqarfinnit assigiinngitsunit aggersuullutik, aamma suleqatigiinnermut peqataanissaminnut assigiinngitsunik tunngaveqarlutik. Taamaattumik Qeqqata Modelimi suleqatigiinnerup aallarnisarnerani sulineq annertoq siunertamik ataatsimoorussamik isumaqatigiinnissamut, aamma suleqatigiinnermut peqataanissamut kajumissuseqarneq pillugu erseqqissuliornissamut atornerqarpoq (tak. kap 1.2). Pissutsit taakku aammataaq suleqatigiinnissamik isumaqatigiissut aqqutigalugu pisortatigoortunngortinneqarput. Suleqatigiit tamarmik tapersorsinnaasaannik suliniummut

pingaarnermut ataatsimoorussamik takorluugaqarlunilu anguniagaqarnissaq pingaaruteqarpoq (Region Hovedstaden, 2020). Ingerlaavartumik nutarterinerit imaluunniit killiffissiunerit ulluinnarni sulinerimi ataatsimoorussamik anguniakkanik aamma takorluukkanik attassiinnarnissamut peqataasinnaapput (Tončinić, de Wildt-Liesveld, & Vrijhoef, 2020). Qeqqata Modelimi suleqatigiinnut tunuliaqutaasut ataatsimoorussamik takorluugaq aamma Qeqqata Kommuniani meeqqat aamma inuusutut akornanni atugarissaarnerup pitsanngortinnissaanik kissaateqarneq tunngavigalugit pilersineqarput. Suliniummut takorluugaq kimeqarluarpoq, aamma suliniutip ingerlanneqarnerani suleqatigiinnut tamanut erseqqissuusimalluni.

Suleqatigiit akornanni assigiinngissut suleqatigiinnermi sulinermut aamma pitsaasumik tapertaavoq. Misissuinerit takutippaat, iluatsilluartumik suleqatigiinnissami piumasaqaataasoq, sammisaq pineqartoq suleqatigiinnit atituumik tiguneqarsinnaanissaa, aamma inooqataanikkut aamma peqqisutsikkut pitsaasumik, attanneqarsinnaasumik allanngunerit suleqatigiinnut peqataasut peqqinnissaqarfimmut isaassinissaannik piumasaqaatitaqartoq (Corbin et al., 2018; WHO, 2015). Suleqatigiinneq ingerlalluartoq taamalilluni suleqatigiit akunnerminni assigiinngissutaannik inissaqartitsisinnassaaq. Suleqatigiinnermi suliassat agguataarnerat periusiusinnaavoq tigussaasoq, tamatumani akerleriinneq pilersinnagu tamarmik eqqarsaatigineqarlutillu peqataatinneqarlutik. Rodrigues (2017) erseqqissarppaa, soqutigisat aporaannissaat pinngitsoortinniarlugu suleqatigiit pisortanut aamma namminersortunut attuumassutilinnik inuttaqartut suliassaasa erseqqissumik agguataarneqarnissaat pisariaqartoq. Tamatuma saniatigut suleqatigiinnerit atassuteqarfinnit aamma tatigeqatigiinnermit tunngaveqarput (Jones & Barry, 2018), atassuteqarnerit ataavartuusutut misigisimaneqarnissaat pingaaruteqarluni, tamannalu suliniutip iluatsinnissaanut qitiulluni (Cicognani, Albanesi, Valletta, & Prati, 2019). Qeqqata Modelimi suleqatigiit pingasut suliffeqarfinnit assigiinngitsunit pingasunersuupput, tamarmik pitsaaliuinerimik aamma peqqissutsimik siuarsaalluni sulinerimik misilittagaqarlutik. Qeqqata Kommunian kommunimi innuttaasunut qanittumik peqqissutsimik siuarsaanermik misilittagaqarpoq, Paarisa nuna tamakkerlugu peqqissutsimik siuarsaanermik aamma suliassaqarfiit assigiinngitsut akornanni suleqatigiinnermik misilittagaqarpoq, aamma Innuttaasut Peqqissusiannik Ilisimatusarfik issittoq pillugu ilisimasaqarlunilu nunat tamalaat akornanni periutsinik aamma najoqquttanik misilittagaqarpoq. Taamaattumik suleqatigiit amerlasuunut anngussinnaapput, peqqinnissaqarfimmut isaassillutik aamma immikkut tamarmik piginnaasaqarlutik suleqatigiinni sulinermut tapertaallutik. Aammattaaq Rodrigues (2017) inassuteqaatai naapertorlugit suleqatigiit akornanni suliassat agguataarneqarput, aamma siusinnerusukkut eqqaaneqartutut suleqatigiit akornanni atassuteqarnermik ineriartortitsisoqarluni, aamma suleqatigiit akornanni tatigeqatigiinnermik pilersitsiffiusumik.

Qeqqata Modelimi suleqatigiinnermut tunuliaqutaasunit misilittakkat takutippaat, suleqatigiittut sulinerimi immikkoortoq pingaaruteqarnerpaaq tassaasoq ataatsimoorluni anguniagassaliornikkut aamma suliassat erseqqissumik agguataarneqarnerisut tunngavissamik pilersitsineq. Tamatuma saniatigut pingaaruteqarpoq, atassuteqarfiit ineriartortinnissaannut piffissamik atuinissaq, taamaaliornikkullu suleqatigiit akunnerminni tatigeqatigiinnerat pisariaqartinneqartoq pilersillugu. Misilittakkat takutippaat, pingaartumik aallaqqaataani akulikitsumik ataatsimiittarnissat pisariaqartut, aamma naapeqatigiinnikkut ataatsimiinnissaq pingaartillugu. Suleqatigiit 2020-mi septembarimi naapeqatigiinnikkut aallarniutaasumik ataatsimiipput, ullunik arlalinnik sivisussuseqartumik. Tamanna teambuildingitut (suleqatigiinnerup nakusassarneqarnissaatut) ilusilimmik ingerlanneqassasoq pilersaarusi-orneqarluarpoq, taamaattorli peqataasussat tamakkerlutik peqataasinnaasimangillat, COVID-19 pissutigalugu killilersuutit pissutigalugit. Ilanngussaq 2-mi takuneqarsinnaasutut, ataatsimiinnerit

aqqutigalugit Qeqqata Modelimut piffissaq annertoq atorreqarsimavoq, tamannalu suleqatigiittut ataatsimoorluni sulisinnaanissamut pisariaqarsimalluni.

3.3.1 “Community Based Participatory Research”-projekti nakooqutit aallaavigalugit periaaseqarfiusoq

Inuuneritta III-p suleqatiginneq pillugu nassuiaataani innuttaasut suleqatigiinnermi qitiullutik peqataassapput. Allaaserisani aammattaaq erseqqissarneqarpoq, sumiiffinni inuiaqatigiit isiginninnerat suleqatigiit sulinerata ilarujussuani ilaatinneqartariaqartoq (Demayo, 2011). Taamaatumik Qeqqata Modelimik suliaqarneq Community Based Participatory Research-projektit (CBPR) pilersinneqarpoq, suliniutip aallaavii tassarpiaammata sumiiffinni inuiaqatigiit.

CBPR tassaavoq ilisimatusarnermi suleqatigeeriaaseq, ilisimatusarnerup ingerlanerani peqataasunik tamanik akuutitsiffiusoq, aamma nakooqutinik immikkut ittunik, ataasiakkaat tamarmik tapersiissutaannik, akuersaartoq. Sumiiffimmi inuiaqatigiinnut pingaarutilimmik ilisimatusarnermi sammineqartussamik CBPR aallartippoq, inuiaqatigiinni peqqissutsip pitsanngorsarneqarnissaa aamma peqqinnissakkut naligiinnginneq nungutinniarlugu ilisimasat aamma inooqataanikkut allannguinnissamut iliuuseqarnerit ataatsimootinnissaat siunertaralugu (Minkler & Wallerstein, 2011). Taamaattumik CBPR-suliniutit sumiiffinni inuiaqatigiinni, ilisimatusarnerup immikkoortuini tamani peqataasuni, tamatigut aallartittarpoq, paasisimasaqarfinni tamani ilisimatusarnermik suliaqarnissamik ilinniagallit suleqatigalugit, ilisimatusartup ilisimasaminik tunniussinnaanera naligiilluni suleqatigiinnermut iluaqutaasutut isigineqarpat (Minkler & Wallerstein, 2011). CBPR-suliniutini ilisimatusartup inissisimaffia allanngortarpoq, ilisimatusartarnerni nalinginnaasuni kisimivilluni aalajangigassanut sunniuteqarsinnaanermiit naligiilluni aalajangeeqatigiinnissamut, suleqatigiit akornanni agguataarneqarsimasumut, ilaalersarluni.

Qeqqata Modelimi sammisassaqtitsinerni tamani sumiiffimmi inuiaqatigiit pingaarutilimmik inissisimaffeqarput. Aallarniutitut innuttaasut peqataatinniarnerannut sulineq annertoq pisimavoq, taakku sumiiffimmini nakooqutaat aamma naleqartitaat qulaajarniarlugit (kap.2.2-mi Isbjergsmodelel takuuk). Innuttaasut naapinneranni pakatsisimaarneq oqaatigineqarpoq, suliniutinut amerlasuutigut peqataatinneqaraangamik kingorna tusagaqarfigeqqinneq ajoramikkit. Innuttaasut namminneq oqaasiisa erseqqissisippaat, innuttaasut Qeqqata Modelimit tatiginnilersinneqassasut, suliniut pillugu ingerlaavartumik paasitittarnerisigut. Assersuutigalugu plakatinik assiliartalersukkanik suliaqartoqarpoq, nunaqarfinni aallarnisaataasumik isumasioqatigiissitsinernit inerniliussanik eqikkaaffiusunik. Innuttaasut nunaqarfimmini nakooqutit aamma naleqartitat pillugit oqaluttuarnerminni suut erseqqissarusussimaneraat plakatini taktinneqarput, maannalu taakku nunaqarfinni nivinnaassorneqarsimallutik. Plakatit ilanngussa 3-mi, 4-i aamma 5-imi takuneqarsinnaapput. Qeqqata Modelimi sammisaqartitsinernut atatillugu sulianut tunngatillugu illoqarfinnut aamma nunaqarfinnut tikeraartoqaqattaarpoq, suliniutip siuariartorneranut innuttaasut peqataatinneqarlutik. Qeqqata Modelimik suliaqarnermi aammattaaq akisussaaffinnik agguataarineq ilisarnaataavoq, suleqatigiit tamarmik, innuttaasut ilanngullugit, aalajangiinernut sunniuteqaqataallutik.

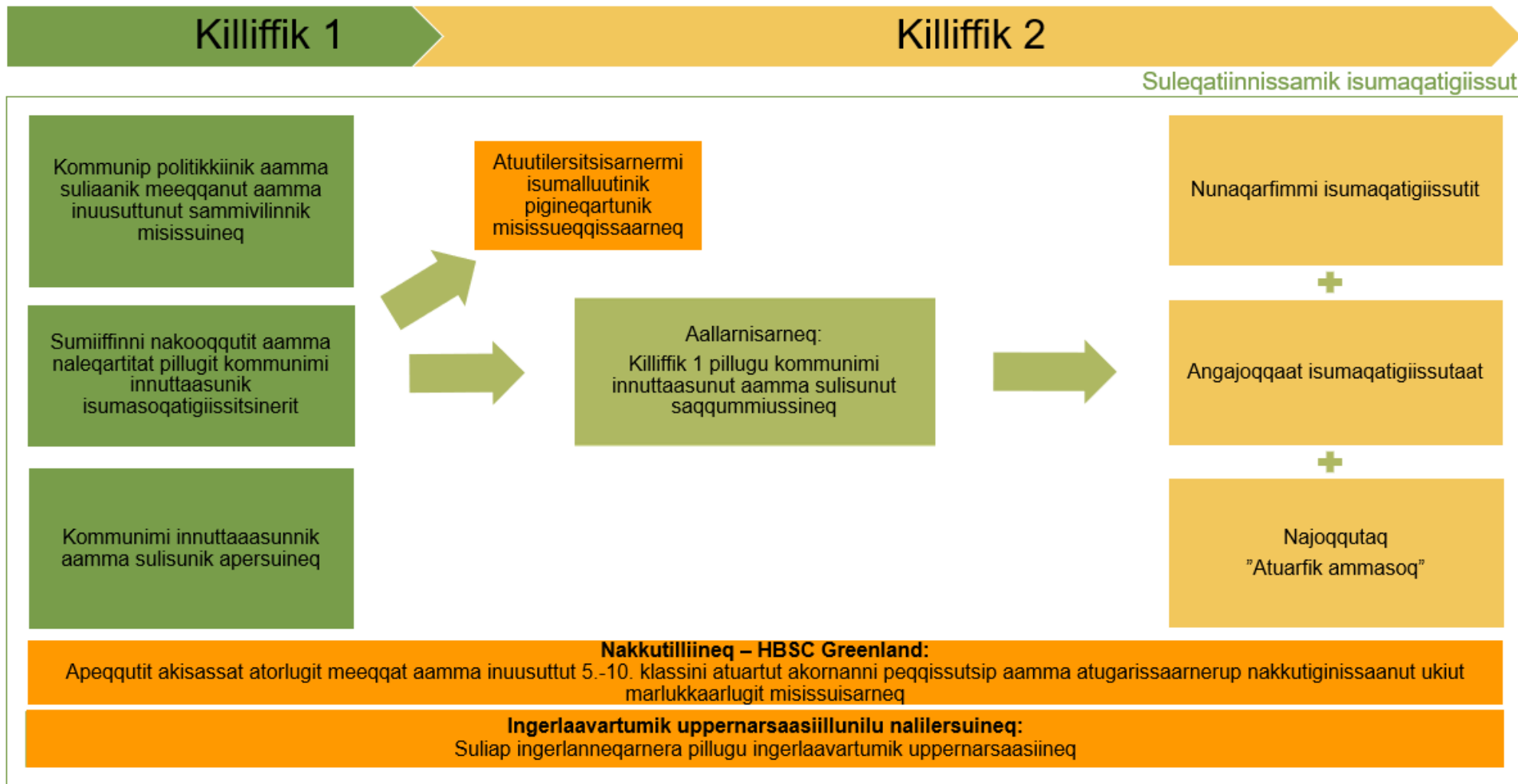
Naak peqataatitsineq qulaani taaneqartoq innuttaasunut inersimasunut siunnerfeqaraluartoq suleqatigiit Qeqqata Kommuniani meeqqat aamma peqataatippaat. Meeqqat pisinnaatitaaffi pillugit siunnersuisoqatigiit (Nakuusaaqqat) pioreersut suleqatigiit peqataatippaat. Nakuusaaqqat atuartunut siunnersuisoqatigiittut ingerlapput, aamma atuarfinni meeqqat aamma inuusuttut sinnerlugit

oqaaseqartartuullutik. Meeqqat aamma inuusuttut atuarfinni sunniuteqaqataanissaannik Nakuusaaqqat periarfissiipput – pingaartumik pissutsit atugarissaarnermut, ilikkariatornermut aamma ineriartornermut tunngagaangata (Nakuusa, 2022). Nakuusaaqqat tunngaviumik atuarnik, akullerni aamma angajullerni atuarnik, qulinik inuttaqartarpoq, taakku tamat oqartussaaqataanerat naapertorlugu atuarfimmi qinersinermi qinerneqartarlutik. Nakuusaaqqat FN-p Meeqqat pisinnaatitaaffii pillugit isumaqatigiissutaanit tunngaveqarput, aamma atuarfinni suliniutinik aamma sammisaqartitsinernik, meeqqat aamma inuusuttut atugarissaarnerannik pitsaanerulersitsisunik, aallarnisaarlutit. Nakuusaaqqat aamma Meeqqat Isummorsorii (sumiiffinni/kommunip ataani meeqqat siunnersuisoqatigiivi inersimasunik inuttallit) meeqqat aamma inuusuttut atuarfinni tusaaneqarnissaat qulakkeerniarlugu suleqatigiipput. Nakuusaaqqat ilinniartitsisumut atasuteqarput, ajornartorsiutit eqqartorneqartut sumiiffimmi Meeqqat Isummorsorii (Nakuusa, 2022) ingerlatitseqqinnissamik isumaginnittuumsumik.

Suleqatigiit suliap ingerlanerani suleqataasunik attuumassutilinnik peqataatitsipput. Avataani suleqatigineqartuni taaneqarsinnaapput UNICEF aamma Timersoqatigiit Kattuffiat, assersuutigalugu aqqissuussamik timersortarneq aamma Nakuusaaqqat pillugit immikkut ilisimasani taakku tapersiisimallutik. Aammattaaq suliniutip ingerlanerani kommunip iluani suliallit peqataatinneqarput. Tassunga assersuut tassaavoq suleqatigiinneq, kommunimi atuarfinni siunnersortinik peqataatitsiffiusoq. Kommunimi sulisunik attuumassutilinnik ingerlaavartumik peqataatitsinermi nukik suliniutit attanneqarsinnaasusiannut tapertaavoq, sumiiffimmit allaaveqarnermut aamma atuutilersitsinermut nakooqutaasumik.

3.4 Qeqqata Modelimik suliaqarnerup ingerlanera

Takussutissiaq 7-imi suliap ingerlanneqarneranut takussutissiaq, Qeqqata Modelimi sammineqarsimasunik takutitsisoq, takuneqarsinnaavoq. Sammisaqartitsinerit peqqissutsimik siuarsaataasumik akuliuffiginninnermut tunngavissanik aallaqqaammut pilersitsinernik, aamma kommunimi innuttaasunik aamma sulisunik akuttunngitsumik peqataatitsinernik ilisarnaateqarput (killiffik 1). Paasisat taakku tunngavigalugit aallarnisaataasumik isumasioqatigiissitsisoqarpoq, suleqatigiit innuttaasut isumasiornerisigut suliniutinik tigussaasunik ineriartortitsillutik, Qeqqata Kommuniani meeqqat amerlanerusut atugaarissaarlutik aamma ataatsimoorfinni peqqinnartuni aamma pingaarutilinni peqataalernissaat, aamma aangajaarniutinik atuisut ikinnerunissaat pillugit sulineri sumiiffimmi inuiaqatigiit eqeersimaarlutik peqataanissaat pingaarnertut aallunneqarsimatik (killiffik 2). Killiffik 1-i aammattaaq kommunimi atuutilersitsisarnermi isumalluutit pigineqartut pillugit misissueqqissaaernermit, immikkut saqqummersinneqarluni (Ottendahl et al., 2023) atuarneqarsinnaasumut, tunngaviuvoq. Sammisaqartitsinerit tamarmik suleqatigiinnissamut isumaqatigiissummi tunngaviit iluini ingerlanneqarput. Takussutissiaq 7-mi immikkoortut ataasiakkaat nalunaarusiap immikkoortuata aappaani nassuarneqassapput. Qeqqata Modelimi sammisat tamaasa piffissalersorlugit ilanngussaq 6-imi aammattaaq takutinneqarput.

Takussutissiaq 7: 2020-miit 2022-mut Qeqqata Modelimi sulineq (ukiut siulliit pingasut), killiffinnut agguataagaq.

4 Nakkutilliineq, uppernarsarsaasiineq aamma nalilersuineq

Takussutissiaq 7-imi takuneqarsinnaasutut, Qeqqata Modelimik suliaqarnermi "Health Behaviour in School-aged Children"-misissuineq (HBSC) aqutigalugu ingerlaavartumik nakkutilliineq, uppernarsaasiineq aamma suliaq ingerlanneqarneranik nalilersuineq immikkoortutut malunnaateqarnerpaajusimapput.

4.1 HBSC-Greenlandi

Islandimiut periusianni immikkoortut pingaarutillit ilaat tassaavoq, sullinneqartussatut siunnerfigineqartut peqqissusiannik ingerlaavartumik nakkutilliineq. Qeqqata Modelimut kajuminnartuusimavoq nakuutilliineq misissuinermit, Kalaallit Nunaanni pilersinneqareersimasumit, tunngaveqarnissaa, tamannalu HBSC-misissuinermit atuuppoq. HBSC-misissuineq Kalaallit Nunaanni Innuttaasut peqqissusiannik misissuisarneq peqatigalugu inuiaqatigiit kalaallit akornanni peqqissutsimik nakkutilliinermit toqqammaviupput, aamma inerniliussat Kalaallit Nunaanni kommunini aamma Namminersorlutik Oqartussani pitsaaliuinermit aamma peqqissutsimik siuarsaalluni sulinerup iluani atornerqarlualartut. Siullerpaamik Kalaallit Nunaata HBSC-paasisutissanik katersuinermit ilaanera 1994-imi pivoq, aammalu taamanermit misissuineq nunat tamalaat akornanni alliartuinnarsimalluni, maannalu Europami, Canadami, USA-mi aamma Israelimi nunat 48-t peqataaffigalugu (Niclasen, 2019). Misissuineq, kalaallit aningaasanut inatsisaanniittoq, aalajangersimasumik ukiut sisamakaarlugit 5.-10. klassini atuartunut tamanut ingerlanneqartarpoq. Taamaalilluni Kalaallit Nunaanni meeqqat atuartut akornanni kisitsisit nutaat, atugarissaarnermit aamma peqqissutsimut tunngasut, ingerlaavartumik pineqartarlutik.

Suleqatigiinnissamut isumaqatigiisummi HBSC-misissuineq pillugu ima allassimasoqarpoq:

"Misissuinerup ingerlanneqarnissaanut siunertaq tassaavoq, sumiiffinni aamma taamatut kommunip ataani nakooqutit aamma naleqartitat, kiisalu meeqqat peqqissutsimikkut- aamma atugarissaarnermikkut unammilligassaasa annersaasa qulaajarneqarnissaat (...) Misissuineq minnerpaamik ukiut aappassaanni ingerlanneqartassaaq. Kommunimi HBSC-misissuineq 2020-mi aggustimi ingerlanneqassaaq, aamma 2021-p ukiaani ingerlateqqinneqassalluni. Misissuinerne ataasiakkaani apeqqutinut ilassutissat oqaloqatigiisutiginissaat periarfissaasassaaq, kisianni pingaarnertut tunngavik aalajangersimasuuvoq, HBSC-misissuineq nunat tamalaat akornanni meeqqat atuartut misissuiffigineqartarneranni suleqatigiinnermit ilaammat."

Apeqqutit akisassat naleqqussarneqarnissaannut tunngatillugu suleqatigiit HBSC-Greenlandimi suleqatigiinnik qanimut oqaloqateqarsimapput. HBSC-imi apeqqutit akisassat pingaarnerit aamma apeqqutit akisassat amerlassusiat, siunnerfigineqartut eqqarsaatigalugit amerlanerusinnaanngitsut, ataqqillugit aamma apeqqutit ilaneqarsinnaaffiisigut ilaneqarput. Ilaatigut piffissat innartarfiit/angerlartarfiit kiisalu sunngiffimmi sammineqartartut pillugit apeqqutinik ilaneqarlutik.

4.1.1. 2020-mi Qeqqata Kommuniani HBSC-misissuineq

2020-mi suleqatigiinnerup aamma Qeqqata Modelip aallartisarnerani HBSC Greenlandi Qeqqata Kommuniani immikkut misissuivoq, suliniummut tunngavittut atorneqartumik. Misissuineq 2020-mi aggustimi/septembarimi ingerlanneqarpoq. Apeqqutit akisassat programmi SurveyXact aqputigalugu digitalimik agguaneqarput. Atuartut linkimik tigusaqarput, misissuineq tassuuna ingerlassinnaallugu. Apeqqutit akisassat kalaallisut imaluunniit danskisut akineqarsinnaanerat periarfissaavoq, aamma apeqqutit akineqarnerisa nalaanni oqaatsit taakku marluk akornanni atuartut nikerartitsinissaminnut periarfissaqarlutik. Aammattaq apeqqutit ataasiakkaat sanianni højtaleritut assil-iartaliussaq toorlugu apeqqutit aamma akissutissatut periarfissat atuartinnissaat periarfissaalluni.

Nalunaarusiaq uani nassaarineqarsinnaavoq: https://www.qeqqata.gl/emner/borger/skole_og_pasningstilbud/folkeskole_qeqqatakommunia/hbse_rapport/hbse_rapport_2020?sc_lang=da

4.1.2. 2022-mi Qeqqata Kommuniani HBSC-misissuineq

Nuna tamakkerlugu HBSC-misissuineq kingulleq 2022-mi ingerlanneqarpoq, Qeqqata Modelimi suliaqarnermut kisitsisunik nutaanik tapertaasumik. Paasissutissanik katersuilluni nangitsineq taanna atuarfiit, ukiaanerani tassani misissuinnermut piffissaqarnerusut, oqaloqatigereernerisigut 2021-miit 2022-mi apriliimut/maajimut nuunneqarpoq. Apeqqutit akisassat programmi SurveyXact aqputigalugu 2020-misulli digitalimik agguanneqarput, aamma qulaani nassuarneqartutut immer-sorneqarlutik.

Nalunaarusiaq uani nassaarineqarsinnaavoq: https://www.qeqqata.gl/emner/borger/skole_og_pasningstilbud/folkeskole_qeqqatakommunia/hbse_rapport/hbse_rapport_2022?sc_lang=da

4.2 Suleqatigiinnermi sulineramik ingerlaavartumik uppernarsaasiineq aamma nalilersuineq

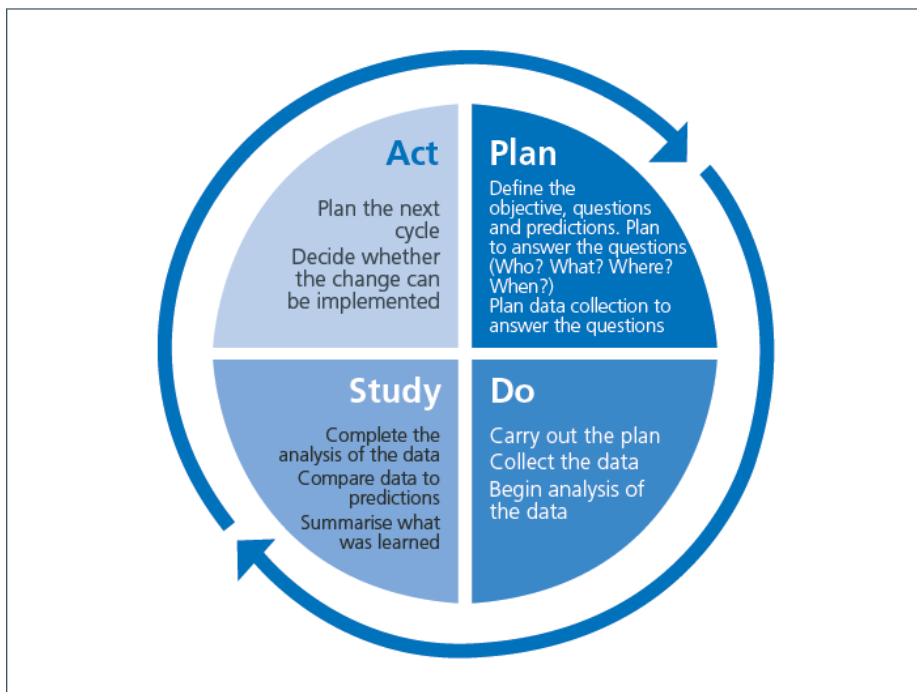
Qeqqata Modelimik suliaqarnermi ataatsimiinnerit aamma sammisaqarnerit tamarmik uppernarsaasersorneqarput. Suleqatigiinnissamik isumaqatigiissummi takuneqarsinnaasutut, Innuttaasut Peqqissusiannik Ilisimatusarfik uppernarsaasiinnermik suliaqartuuvuq. Ataatsimiinnerni tamani inmaqarniliortoqartarpoq, suliap ingerlanerani uppernarsaataaqataasumik. Ilutigitillugu Innuttaasut Peqqissusiannik Ilisimatusarfiup sammisaqartitsinerit, suleqatigiinnermi pisimasut, tamakkerlugit uppernarsaaserpai. Sammisaqartitsinerit ingerlaavartumik nalilersornissaat eqqarsaatigalugu taamaaliortoqarpoq.

Sammisaqartitsinernik uppernarsaasiinnermi qanoq aqqisuussisimaneq apeqqutaatillugu periutsit arlallit atorneqarput. Tamanna makkununga tunngavoq: Sammisaqartitsinerni aamma isumasioqatigiissitsinerni peqataasunik malinnaaffiginninneq, "sumiiffimmi"-apersuinerit, assit, videot

aamma sammisaqarnerit/sammisaqartitsinerit kingorna apeqquit akisassat naatsut atorlugit misissuinerit. Aammattaaq sammisaqartitsinerit tamani sammisaqartitsinerit uppersaaserneqarnissaat ilanngunneqarput, taakkulu peqataasut titartagaannik, assinik aamma immiussanik kiisalu sumiiffimmi allattukkanik allanik inerineqarput. Sammisaqartitsinerit amerlasuut aamma videoliarineqarput, kingusinnerusukkut misissugassanngorlugit.

4.2.1 Sammisaniq nalilersuineq

Qeqqata Modelimi sammisaqartitsinerit arlallit aallartinneqarput, ingerlaavartumik ineriartortinneqarlutillu naleqqussarneqarlutik. Taamaaliortoqarpoq suliat ingerlaavartumik nalilersorneqarlutillu kingorna naleqqussarneqartarnerat atorsinnaanerusumik sunniuteqarnerusumillu kinguneqartarnerat akuersaarlugu. "Plan-do-study-act"-periutsip sulineq tamanna ataqatigiissumik nassuiaaserpaa.

Takussutissiaq 8: Plan, Do, Study, Act (PDSA) pitsaanerulersitsinissamut periuseq (NHS, 2022).

Periuseq sammisaqartitsinerit ataasiaakkaat pitsaanerulersinnissaannut ineriartortitsinermut, misileraanermut aamma allannguutinik atuutilersitsinermut tunngaviliivoq. Aallaaviusoq tassaavoq, PDSA-immikkoortui amerlanerit aqqusaarneqartillugit sammisaqartitsineq/akuliuffiginnineq suli pitsaanerujartuinnassasoq. PDSA-immikkoortui aammaattaaq annikitsunnguamik allannguinerit aqqissuussamik misilerarnissaannut periarfissaqalersitsarpoq, taakku annertuunngorlugit atuutilersinneqarnissaat sioqqullugu (NHS, 2022).

Qeqqata Modelimi sammisaqartitsinerit sulineq takussutissiaq 8-mi periuseq aqutigalugu nassuuarneqarsinnaavoq. Suliniummi sammisat tamarmik pilersarusioqqaarlugit ingerlanneqarput. Tamatum kingorna sammisami pineqartumi misilittakkat aamma paasisutissat katersorneqartut suleqatigiinnit takuneqartarput, tamannalu tunngavigalugu sammisaq nalilersortarlugu. Nalilersuineq taana annerusumik minnerusumilluunniit pisarpoq, kisiannili misilittakkanik eqikkaaneq arlaatigut

ingerlanneqartuaannarluni. Nalilersuineq tunngavigalugu sammisaqartitsinerit/najoqqutat kingorna pisariaqartinneqartunik naleqqussarneqartarput. Taama periuseqarneq sammisaqartitsinerit/najoqqutat tamarmik sullinneqartussatut siunnerfigineqartunut pitsaanerpaamik naleqqussarneqartarnerannik, aamma Qeqqata Modelimi suut atorneqarsinnaanersut aamma suut atorneqarsinnaannginnerunersut pillugit suleqatigiit ilikkagaqartuaannarnerannik kinguneqarpoq.

5 Killiffik 1 – Kommunimi politikkinik, suliniutinik, naleqartitanik aamma nakooqputinik qulaajaaneq

2020-p ukiaanerani aamma 2021-p upernaavani suleqatigiit Qeqqata Kommuniani meeqqanut aamma inuusuttunut siunnerfilinnik peqqissutsimik siursaalluni suliani naleqartitanik, nakooqputinik aamma periarfissanik qulaajaanermik suliaqarput, tak. suleqatigiinnissamut isumaqatigiissut. Sulini-ummi killiffittut siullertut suliaq takussutissiaq 7-imi takuneqarsinnaavoq. Misissuineranut siunertaq marloqusaasimavoq, siunissami suliuiniutit tunngavissaannik kommunimi nakooqputinik aamma naleqartitanik qulaajaanerullunilu ilutigitiillugu meeqqanut aamma inuusuttunut, 5.-10. klassini atuar-tunut siunnerfilinnik kommunip atuutilersitsisarnermini isumalluutit pigisai pillugit qulaajaanermut (Ottendahl et al., 2023) paasissutissanut tapertaallutik.

Aallarniutitut qulaajaaneq taanna aammattaaq meeqqat aamma inuusuttut atugarissaarnissaat pil-lugu sulinermi misilittakkat pitsaasut, Qeqqata Kommuniani pigineqareersut, pillugit erseqqissaa-taaqataavoq. Qeqqata Modelimi sulinermi misilittakkanik taamaattunik ingerlatitseqqittarnissaq aamma taakku uppenarsaaserneqarnissaasa qulakkeerneqarnissaat pingaaruteqarpoq, suliat aamma suliniutit nutaat aallartinneqaraangata tamakku annaaneqaannarlutilluunniit puigorneqaan-nannginniassammata.

Killiffik 1-imi qulaajaaneq pingasunik immikkoortoqarpoq, taakku tamarmik suleqatigiinnissamut isu-maqatigiissummi takuneqarsinnaallutik, takussutissiaq 9 takuuk:

- 1) Politikkinik attuumassutilinnik, kommunimi meeqqat aamma inuusuttut akornanni atugaris-saarnermut tunngassutilinnik, misissuineq.
- 2) Inunnik pingaarutilimmik inissisimasunik, Qeqqata Kommuniani meeqqanut aamma inuusut-tunut siunnerfilinnik suliaqartunik aamma akisussaaffeqartunik, kiisalu peqatigiiffinnik at-tuumassutilinnik itisiliilluni apersuinerit. Apersuinerit meeqqanik aamma inuusuttunik sullissi-nermi misilittakkanik pitsaasunik, nakooqputinik, naleqartitanik aamma periarfissanik nas-suaanissamik sammiveqarput.
- 3) Kommunip illoqarfiini aamma nunaqarfiini tamani naleqartitat aamma nakooqputit nassuiar-nissaat sammivigalugit innuttaasut, atuartunut siunnersuisoqatigiit aamma kommunimi suli-sut peqatigalugit aallarnisaataasumik isumasioqatigiissitsinerit.

Paasissutissanik katersuinermi periutsit assigiinngitsut taakku nassuiarnerisa saniatigut takussutis-siap ilusaata periutsit misissueqqissaarnernut iluaqutitai aamma takutippaa. Kommunimi aallar-nisaataasumik isumasioqatigiissitsinerni naleqartitanik aamma nakooqputinik qulaajaaneq Qeqqata

Modelimi sulianut tamanut tunngaviupput, aamma taamaattumik takussutissiami allerpaami inissimallutik. Pissutsit taakku apersuilluni misissuineri assigiingitsunik annertunerusunik takunniffiupput, aamma suliassamik misissueqqissaarneq naggataatigut immikkoortup naggataani suliamik takunnilluarsinnaalernermit tapertaalluni. Pyramiditut iluseqarnerata aamma takutippaa, isumalluutit paasissutissanik katersuineri assigiingitsuni atorpeqartut annertussusiat, aallarnisaataasumik isumasioqatigiissitsinerni innuttaasut amerlasuut peqataatinneqarlutik, aamma illoqarfinni nunaqarfinnilu tamani ingerlanneqarlutik, misissuilluni apersuineri sulisut peqataatinneqarput, oqarasuaatik-kullu tamanna ingerlanneqarluni, suliassamik misissueqqissaarneri qitiusumik suliaqartut peqataatinneqarlutik.

Takussutissiaq 9: Piffissami 2020-21-mi Qeqqata Modelimi paasissutissanik katersuineri periutsinut atorpeqartunut assigiingitsunut takussutissiaq.

5.1 Politikkit aamma suliat meeqqat aamma inuusuttut peqqissusiannut aamma atugarissaarnerannut sammivillit

Kommunip oqaloqatigineratigut politikkit/periusissiat sisamat, aamma suliniutit arlallit qitiusut nassarineqarput, Qeqqata Modelimik sulinermit attuumassutilit. Taakku matuma ataani takutinneqarput.

Pilersaarusiornermut periusissaq 2018-2022

Kommunalbestyrelsi ukiuni tulluuttuni sisamani anguniagai Pilersaarusiornermut periusissaq 2018 - 2022-mi saqqummiunneqarput. Suliassaqarfinni ataasiakkaani tamani suliassaqarfiup killiffia takuneqarsinnaavoq, aamma siuariartorneq nutaaq aamma tamanut peqqinnartumik aamma pitsaasumik inuuneqarnissap pilersinnissaanut tunngavissanik pitsaasunik qanoq suliaqarnissamut pilersaaruteqarluni. Pilersaarusiornermut periusissiaq tassaavoq kommunabestyrelsi kommunimut pilersaarummik siunissami suliaqarnisaminut saqqummiussaa, pilersaarusiornermut periusissiami anguniakkat anguneqarnissaanut tunngaviusoq (Qeqqata Kommunian, 2018b).

Pilersaarusiornermut periusissami sammisat naleqquttut ilaatinneqarput, soorlu makku: "Inuuneq pitsaasoq – inuuneq naatserlugu", meeqqat atuarfiata siuarsarneqarnissaa, peqqinneq, kulturi sunngiffillu.

Tassani erseqqissumik takuneqarsinnaavoq, meeqqat tamarmik aamma innuttaasut allat isumassorneqarnissamik aamma illersorneqarnissamik pisariaqartinneqartumik tunineqassasut kommunalbestyrelsip takorluugarigaa. Taanna Inuuneritta III-mut naapertuuppoq, meeqqat pitsaasumik inuuneqarnissaat sammivigineqarluni, angajoqqaat pisariaqartitsineq naapertorlugu tapersorneqassallutik, aamma ulluunerani meeqqeriviit pitsaanerpaanik tunngavissaqassallutik. Ilutigiti-lugu atuarfiup isumalluutitigut nakussassarneqarnissaa sammineqarpoq, soorlu IT-eqarnikkut, aammali atuarfiup aamma angajoqqaat akornanni suleqatigiinneq nakussassarneqarluni. Peqqinneq aamma aallunneqarpoq, pitsaaliuineq aamma paasisitsiniaaneq aqutugalugit aanngajaarniutitik atuneq annikillisinneqarusulluni. Pilersaarusiornermut periusissiami takuneqarsinnaavoq, timimik aalatitsinermit tunngavissat nakussassarneqassasut, aamma taamatut inuusuttut peqqinnartunik nerisaqarnerat, kalaalimerngit nalinginnaasutut toqqarneqarsinnaassallutik. Annertuumik suliniuteqarnikkut pinerluttuliornerit, imigassamik aalakoornartortalimmik- aamma hashimik atornerluinerit akiorniarneqassapput. Aammattaaq illoqarfanni aamma nunaqarfanni illup iluani- aamma silami sunngiffimmi atortulersuutit pitsanngorsarneqarnissaasa aallunneqarnissaat nassuiarneqarpoq, sunngiffimmi inuunerup nakussassarneqarnissaa aamma timimik aalatitsinerunissamik periarfissaqalersitsinissaq anguniarlugu.

Pilersaarusiornermut periusissiaq nutaaq 2023-mi upernaakkut tamanut saqqummiunneqassasoq naatsorsuutigineqarpoq, aammalu 2026-p tungaanut atuutissalluni.

Tunngaviumik suleqatigiinnissamik isumaqatigiissut Innuttaasunik sullissineq pitsaasoq, innuttaasut peqqissut, atuarfiit ingerlalluartut aamma ineriartorneq

Siumut, Inuit Ataqatigiit aamma Atassutip (politikkikkut partiit pingasut) akornanni tunngaviumik suleqatigiinnissamik isumaqatigiissummi nutaajunerpaami takuneqarsinnaapput suleqatigiit suleqqinnissaminnut tunngavissaat. Tassani anguniakkat immikkoortunut agguataarneqarsimasut arlallit takuneqarsinnaapput. Qeqqata Modelimik suliaqarnermi attuumassutillit tassaapput: Atugarissaarneq – inunnik isumaginnittoqarfik, meeqqat atuarfiat, sunngiffimmi sammisassat, timersorneq-peqqinneq aamma meeqqeriveqarneq (Qeqqata Kommunia, 2021). Anguniakkaat ataasiakkaat taakku, meeqqat aamma inuusuttut peqqissusiannut aamma atugarissaarnerannut naleqquttut, matuma ataani naatsumik eqikkarneqarput.

Anguniagaq tassaavoq, suliat suliarineqartarnerat oqilisaaffigineqassasoq, meeqqat angerlarsimafiup avataanut inissinneqarsimasut eqqarsaatigalugit, atuarfimmik ataqqinnerup qaffassarneqarnissaa sulissutigineqarusuppoq, isumaginninnermi siunnersortinik atuarfinni atorfinitsitsisoqassaaq, atuartitsineq meeqqamut ataasiakkaamut naleqqussarneqassaaq, aamma aasaanerani atuannngiffik kulturikkut pisartunut, soorlu piniagassat malillugit aamma ukiussamut pilinermut, naleqqussarneqassaaq.

Tunngaviumik suleqatigiinnissamut isumaqatigiissummi takuneqarsinnaavoq, atuannngiffinni sammisaqartitsinernik aqqissuussisoqartassasoq, pinngortitaq aasaanerani aamma ukiuunerani ator-

luarneqartassalluni, soorluttaaq aamma Sisimiuni aamma Maniitsumi naluttarfiliortoqarnissaa sulisutiginartoq. Isumaqatigiisummi anguniagaq takuneqarsinnaasoq tassaavoq, atuarmiit aamma fritidshjemmit meeqqanit aamma inuusuttunit ornittakkatut atorneqarsinnaassasut. Kommunip aammattaaq peqqinnerulernissaa anguniarlugu pinngortitaq isumalluutitut atorniarpaq, aamma tupamik atuinerup kommunimi appartinnissaa anguniagaalluni. Tamanna pujortartarnerup meeqqanut saqquminerata appartinneratigut pissaaq, aamma tamanna pissutigalugu kommunimi suliffeqarfiit 1. maaji 2022 aallarnefigalugu pujortarfigineqaqqusaajunnaarlutik.

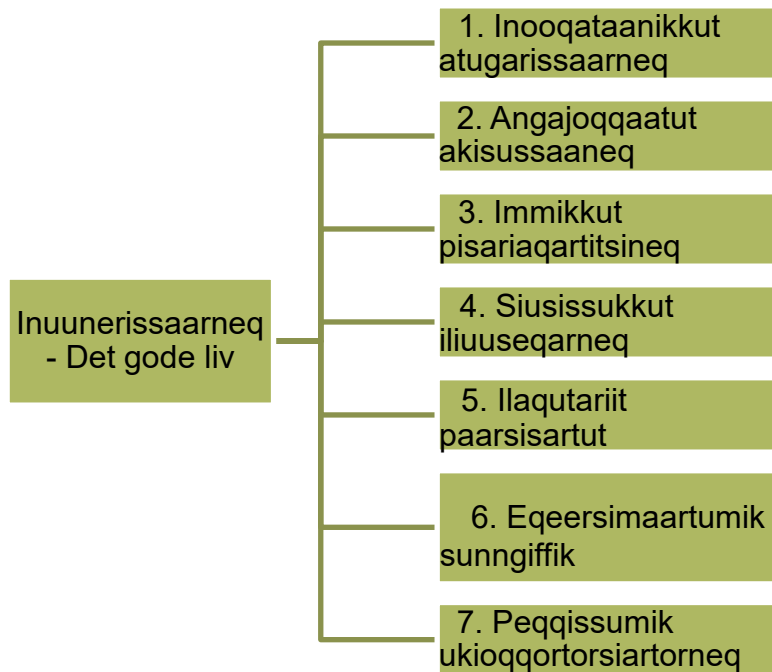
Peqqinnissaq- aamma pinaveersaartitsinissaq pillugit politikki 2018

Peqqinnissaq pillugu politikki innuttaasunut tamanut sammitinneqarpoq, kisianni peqqinnissaq pillugu politikki meeqqanut aamma inuusuttunut tunngatillugu anguniakkap ilaatut ilanngunneqarsimasut ataasiakkaat tulliuuttumi sammineqassapput. Anguniakkap ilaatut ilanngunneqarsimasut ataasiakkaat tunngavigalugit sulianik aallartitsisoqarsimanersoq, aamma anguniakkap ilaanut pineqartumut tunngatillugu qanorpiq sulisoqarsimanersoq, misilittakkat aamma inerniliussat qanoq uppernarsaaserneqarsimanersut, kiisalu killiffik aamma misilittakkat pillugit nassuiaatinik paasissutissanik tigussaasunik, nalilersuinerneq imaluunniit oqaaseqaatinik/nalunaarusianik peqarnerisut misissorneqarpoq. Misissueqqissaarneq sulisut qitiusumik inissisimasut apersorneqarnerat tunngavigalugu suliarineqarpoq, kiisalu Qeqqata Kommuniata nittartagaani allaaserisat aamma nutaarsiasat pissarsiarineqarsinnaasut misissorneqarnerisigut pilluni.

Ilanngussaq 1-imi takuneqarsinnaavoq, meeqqat aamma inuusuttut peqqissusiannut aamma atugarissaarnerannut sammivilimmik immikkoortuni ataasiakkaani sammisat sorliit aallartinneqarsimanersut pillugit takussutissiaq. Takussutissiaq tamakkiisuunngissinnaavoq, kisiannili sulisunik qitiusumik inissisimasunik apersuinerneq tunngaveqarluni.

Inuunerissaarneq - Det gode liv

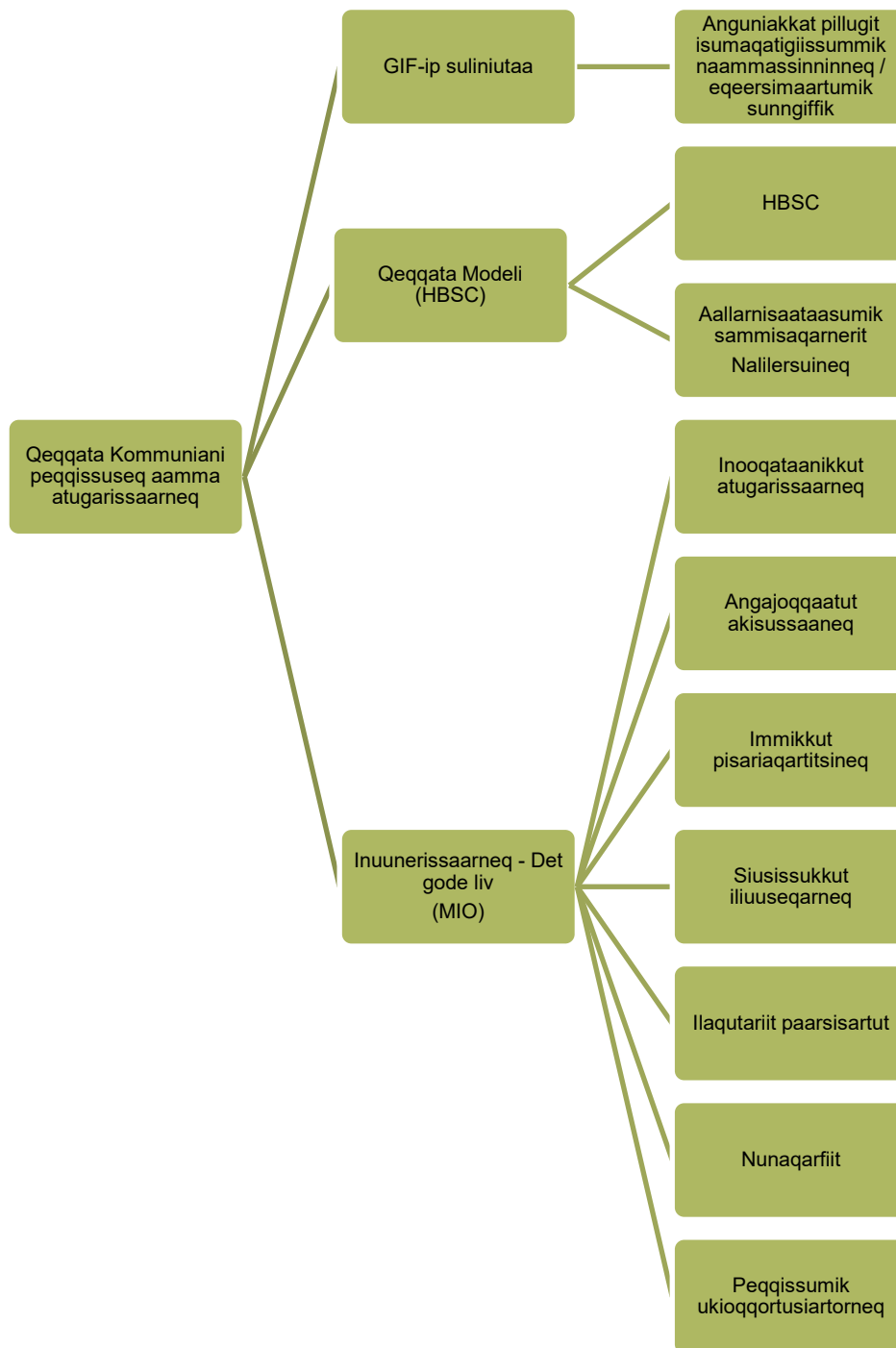
Inuunerissaarneq - Det gode liv Qeqqata Kommuniani suliassaqarfiit assigiinngitsut akornanni suleqatigiissutaavoq annertoq, kommunimi Inuunerissaarneq - Det gode livimik qulakkeerinninnissamik, kiisalu illoqarfinni marlunni aamma nunaqarfinni tamani suliassaqarfiit assigiinngitsut akornanni ataatsimoorussamik siunnerfeqarluni suleqatigiinermik pilersitsinissamik anguniagaqarfiusoq (Qeqqata Kommunia, 2018a). Suliat suliassaqarfiit assigiinngitsut akornanni suleqatigiissitanut arfineq-marlunnut ataatsimoortinneqarput, aamma Meeqqat Illersuisuata angalanermini nalunaarusiaa 2017-imeersoq tunngavigalugu aallartinneqarsimallutik. Suliniut Inuunerissaarneq - Det gode liv 2019-imi nalilersoqqinneqarpoq, Meeqqat Illersuisuata angalanermini nalunaarusiaa, tunngaviummik suleqatigiinnissamik isumaqatigiissut, Pilersaarusiornissamut periusissaaq aamma Peqqinnissaq pinaveersaartitsinissarlu pillugit politikki ataatsimoortinneqarlutik. Meeqqanut, inuusuttunut, ilaqutariinnut aamma utoqqarnut isumaginninnikkut- aamma peqqinnissakkut tunngasutigut suliat tamarmik suliniummi ataatsimoortinneqarput. Suliassaqarfiit assigiinngitsut akornanni suleqatigiissitat arfineq-marluk taakku peqqissutsimut siunnerfilinnik sulianut tamanut tunngassuteqarput. Suleqatigiissitat arfineq-marluk taakku takussutissiaq 10-mi takusinnaavatit. Suliassaqarfiit assigiinngitsut akornanni suleqatigiit atugarissaarnermut suliassaqarfimmi, ilinniartitaanermut suliassaqarfimmi, meeqqerivinni, atuarmiit, atuareermerneq ornittakkani, MISI-mi (perorsaanikkut-tarnip pissusiatigut siunnersuineq) aamma peqqinnissaqarfimmit sulisunik inuttuqarpoq (Qeqqata Kommunia, 2018a).

Takussutissiaq 10: Inuunerissaarnek - Det gode livimi suleqatigiissitat arfineq-marluk.

Kommunimi oqaloqatigiinnerit arlallit ingerlanneqareersut Qeqqata Modelip Inuunerissaarnek - Det gode livillu ataatsimut kattunnissaat 2021-p aallartinnerani aalajangiunneqarpoq, takussutissiaq 11 takuuk. Ataatsimuulersitsineq taanna kommunalbestyrelsimit akuersissutigineqarpoq. Tamatuma saniatigut Inuunerissaarnek - Det gode livimi suleqatigiinnut ataasiakkaanut 2021-mi saqqummiunneqarpoq, sulineq Qeqqata Modelimik suliaqarnerup ataani ataqatigiissarneqarlunilu ataatsimoortinneqassasoq. Ataatsimuulersitsinerli tamanna sulinermi qanorpiaq ingerlanneqarsimanersoq arlaqanngitsuinnarnik assersuutissartaqarpoq.

Takussutissiaq 11: Inuunerissaarneq - Det gode livip aamma Qeqqata Modelip, Qeqqata Kommuniانيت 2021-mi suliarineqartup, imminnut atassuserneqarnerannut takussutissiaq.

Inuunerissaarneq - Det gode livip suliarinerata ilaatut meeqqanut aamma inuusuttunut 18-it inorlugit ukiulinnut 1. januaari 2020 aallarnerfigalugu akeqanngitsumik timersorsinnaaneq eqqunneqarpoq. Inuunerissaarneq - Det gode livimut suliniummut nassuiaammi tamanna pillugu ima allassimasoqarpoq: Inuunerissaarneq - Det gode livi 2019-imi 2,3 mio. kr.-nik aningaasaliiffigineqarpoq. Kommunalbestyrelsip kissaatigivaa, meeqqat aamma inuusuttut sapinngisamik amerlanerpaat timersornikkut aaqqissuussanut aamma sammisassaqaartitsinernut allanut peqataasalernissaannut aningaasaliissutit ilaatigut tapertaassasut. Taamaattumik 1. januaari 2020 aallarnerfigalugu meeqqat aamma

inuusuttut 18-it inorlugit ukiullit timersornermut akeqanngitsumik peqataasalernissaat Qeqqata Kommuniata atuutilersippa. Suliamut tamatumunnga tunuliaqutaasoq ilaatigut HBSC 2018-imi (Niclasen, 2019) misissuinermi paasissutissanit, aamma islandimiut periusiata isumassarsiorfigineranit tunnga-veqarpoq. Taamaallillutik meeqqat aamma inuusuttut tamarmik timersoqatigiiffinnut akeqanngitsumik ilaasortanngorsinnaangorput, taamaalillunilu kommunimi tamarmi timersornikkut atortorissaarutit atorneqarsinnaasunngorlutik. Tamatumani meeqqat aamma inuusuttut ataatsimoorfennut amerlanerusunut peqataanissaat annertusarniarlugu, aamma ukiukilluni timersornermik aal-lussinikkut peqqinnarnerusumik inooriaaseqalernissaq tunngavissinniarlugu. Qeqqata Kommunianit Inuunerissaarneq - Det gode livip angunissaata piviusunngortinnissaanut angajoqqaat peqataanis-saat kommunalbestyrelsip aamma kissaatigivaa, taamaanngippat suliani kommunip angusaqarsin-naanera killeqartorujussuussammat.

Suliat aamma suleqataasut allat pingaarutilit

Isumassuineramik sumiginnaaneq akiorniarlugu kommunimi tamarmi pitsaaliuineramik siunnersortit assigiinngitsunik suliaqarput, assersuutigalugu ikiortarialinnut siunnerfilimmik pikkorissartitsisarneq, ThinkInuk, Tatitussuseq allallu aqutugalugit. Pitsaaliuineq innuttaasunut siammasissumik aamma neqeroorutigineqarpoq, soorlu inooriaatsimik peqquteqartumik nappaatinik pitsaaliuineq, kiisalu ullorsiornerit- aamma sapaatip akunneqartitsinerit aqutugalugit pitsaaluineq (sap. ak. 18-i ataatsi-moorfiit peqqinnartut aamma peqataatsiffiusut sammivigalugit, imminut toqunnissamik pitsaaliui-nermut ulloritinneqartoq, allallu) allarpassuillu. Aammattaaq oqaatigineqarsinnaavoq, ilaqutariinnut sullissiviit ilaqutariinnik meerartalinnik suliaqarnikkut annertuumik suliaqarmata, aamma illoqarfinni nipilersornermik ilinniarfiit meeqqat aamma inuusuttut atugarissaarnissaannut inooqataanikkut akisussaaffimmik annertuumik suliaqarlutik.

Timersoqatigiiffiit Kattuffiat (GIF) 2021-mi suleqatigiinnissamik isumaqatigiissuteqarfigineqarpoq, aamma kommunip aamma GIF-ip akornanni ataatsimoorussamik atorfinitsitsisoqarpoq, isu-maqatigiissummi anguniakkat atuutilersinneqarnissaannik suliaqartussamik. Tamatuma saniatigut nuna tamakkerlugu suliniummut: Ataatsimoorluta Aalasa – Bevægelse i fællesskabimut, GIF-imit aamma UNICEF-imit pigineqartumut, Qeqqata Kommunianit kommunip misiliutaasutut toqqarneqar-poq.

Suliat aamma suliniutit attuumassutilit allat ilaatigut makkununnga tunngasuupput, KI Camps (Kin-guaariit Inuunerissut), aasaanerani atuarfiit, sunngiffimmi atuartsinerit, Atuareernerup Kingorna Or-nittakkat (AKO – suliniut, atuareernerup kingorna sammisassanik aqqissuussisartoq) ineriartortin-neqarnerat, aamma nunaqarfinni sammisassaqartitsinerit.

Nutaatut 1. maaji 2022 aallarnerfigalugu Qeqqata Kommunianit sulisunut pujortaqqusiunnaarneq (tak. tunngaviusumik suleqatigiinnissamik isumaqatigiissut) eqqunneqarpoq. Tamanna ima isu-maqarpoq, kommunimi sulisut sulineramik nalaanni pujortaqqusaanngitsut, aamma taamatut kommu-nip suliffeqarfiini, illuutaani, atortuutaani, aamma silami nunaminertani kommunip pigisaani.

5.2 Misissuilluni apersuineq

Misissuilluni apersuinerit Qeqqata Kommunian tamakkerlugu illoqarfinni aamma nunaqarfinni kommunimi sulisunik 25-nik najoqqutaqarluni itisiliilluni apersuinerit tunngaveqarput. Misissuineq meeqqat aamma inuusuttut atugarissaarnissaannut aamma peqqissuunissaannut Qeqqata Kommunian suliniutai pillugit sulisut aamma innuttaasut isiginninnerannik assigiinngitsunik takutitsinissamik siunertaqarpoq. Tamatumani saniatigut sulisut aamma innuttaasut illoqarfimminni aamma nunaqarfimminni nakooqutit, naleqartitat aamma unammilligassat pillugit misigisaat misissuinermit qitiutilugit sammineqarput.

Apersuinerit misissuinerup siunertaa tunngavigalugu sammisat toqqarneqartut arlallit tunngavigalugit apersuinermit najoqqutaqarluni apersuinerit tunngaveqarput, takuuk tabeli 1. Apersuinermit najoqqutaq ilaatigut 'Qeqqata Kommunian Meeqqanut- aamma inuusuttunut politikki'-mit, 'Qeqqata Kommunian peqqissutsimut- aamma pitsaaliuinermit politikki 2018'-imit aamma kapitali 2.1-imi nassuarneqartumit 'Peqqissuserput'-mit aallaaveqarput.

Tabeli 1: Itisiliilluni apersuinermit sammineqartut.

Naleqartitat   - Inuttut naleqartitat   - Naleqartitat suliffimmut tunngasut   - Kulturikkut naleqartitat (tassunga ilanngullugit ilaatigut pinngortitaq, ataatsimoorfiit, ilaqqat aamma oqaasit)   - Timikkut, tarnikkut anersaakkullu peqqissuseq
Pingaarutilimmik inissisimasut (sulisut akornanni aamma aqutsinikkut) makku pillugit isiginninnerat: - Sumiiffimmi meeqqat aamma inuusuttut akornanni atugarissaarneq aamma peqqissuseq   - Meeqqat aamma inuusuttut atugarissaarnissaat anguniarlugu kommunip iliuuseqarnerani sammineq inissisimaffik   - Ataatsimut isigalugu sumiiffinni nakooqutit aamma unammilligassat, aammali meeqqat inuusuttullu atugarissaarnissaannut tunngatillugu   - Meeqqat aamma inuusuttut atugarissaarnissaat anguniarlugu illoqarfiit aamma nunaqarfiit suliniutaannut pingaarutilimmik inissisimasut isiginninnerat   - Meeqqat aamma inuusuttut peqqissusiannik suliaqarnermit akimmisaarfiit
Illoqarfiup/nunaqarfiup uummataa/tillernerani   - Ilungersuussilluartut/kajumissutsimik suliaqarneq   - Ataatsimoorfiit   - Sumiiffimmut attuumassuteqarneq

Illoqarfinni taakkunanani marlunni, aamma taakku nunaqarfittaanni paasissutissanik pissarsiffiit tamarmik inuusuttunut- aamma sunngiffimmut tunngatillugu pitsaaliuinermit suliaqartuupput, aamma meeqqat aamma inuusuttut atugarissaarnissaannik ulluinnarni suliaqartunik, aamma aqutsinermik suliaqartunik ilaqqartunik. Misissuineq qissuunissaannut, matuma ataaniittumi, paasissutissanik pissarsiffiit atorfiit imaluunniit suiassusii eqqarsaatiginagit sulisutut taagorneqassapput.

Paasissutissiissutitut allakkiamik assigiisumik suliaqartoqarpoq, paasissutissanik pissarsiffinnut tamanut nassiussuunneqartumik. Tamatumunnga ilaapput misissuinerup siunertaa, kajumissutsimik tunngaveqarnera aamma misissuinermit tunuarsinnaanermik periarfissaq pillugu paasissutissiissutit.

Apersuinerit minutsit 30-t 45-llu akornanni sivissuseqarput, aamma paasissutissanik pissarsiffiit ilitsoqqussaralgu oqaasii (kalaallisut imaluunniit danskisut) atorlugit ingerlanneqarlutik. Covid-19 pissutigalugu killilersuutit pissutigalugit apersuinerit tamarmik oqarasuaat atorlugu ingerlanneqarput, aammattaaq immiunneqarlutik. Apersuereernerup kingorna apersuinerit tamarmik allaganngortinneqarput, ilutigitillugulu apersuinerit kalaallisut ingerlanneqartut danskisuunngortillugit nutserneqarlutik. Tamatuma kingorna apersuinerit allaganngortinneri sammisanut agguataarlugit misissoq-qissaarneqarput, aamma sapinngisamik illoqarfiit aamma nunaqarfiit akuleriissillugit suliarineqarlutik, taamalu illoqarfinnut aamma nunaqarfinnut ataasiakkaanut pinnagu. Inuit pingaarutilimmik inissimasut ataasiakkaat ilisarineqarsinnaannginissaat anguniarlugu taamaaliortoqarpoq.

Misissueqqissaarnermit inerniliussat sammisanut agguataarlugit matuma ataani saqqummiunneqarput: Meeqqat aamma inusuttut atugarissaarnerat pillugu sulisut isiginninnerat, sumiiffinni nakoqputit aamma unammilligassat, pitsaaliuilluni suliaqarnermik innuttaasut soqutiginninnerat, kajumissutsimik sulineq kiisalu politikkit aamma suliniutit.

Meeqqat aamma inusuttut atugarissaarnissaat pillugu sulisut isiginninnerat

Qeqqata Kommuniani sulisut, tamarmik ulluinnarni sulinerminni toqqaannartumik aamma aqutsinikkut suliaqarnerminni, meeqqat aamma inusuttut peqqissusiannik aamma atugarissaarnerannik suliaqarlutillu suleqateqartut illoqarfigisaminni imaluunniit nunaqarfigisaminni meeqqat atugarissaarnerat pillugu paasinninertik pillugu aperineqarput. Issuaanerni ataani takuneqarsinnaasutut ataatsimut isigalugu meeqqat amerlasuut ajunngitsumik, ataatsimoorfinni peqqinnartuni assigiinngitsuni peqataanissaminnut periarfissarpasuaqarlutik inuuneqartutut isigineqarput.

Malugisinnaasara malillugu meerarpassuit ajunngitsorujussuarmik ingerlapput, taakku ataatsimoorfinnik peqataaffipassuaqarput, taakku ataatsimoorfipassuarnut assigiinngitsunut ilaapput, taakku meerarpassuarnik nalunngisaqarput, taakku ikinnguterpassuaqarput, amerlasuutigut ilaqtannut amerlasuunut atassuteqarfeqartarput, tamannalu tunngavigalugu amerlasuunik aamma nalunngisaqartarlutik.

Meeqqat pitsaasumik inuuneqartut nalilerusuppara, taakku pinngortitamik atuisarnerujussuat pissutigalugu, soorlu uumasunik assigiinngitsunik piniarnikkut aamma atuinikkut pinngortitap tunniussinnaasaasa qanoq atorneqarnissaannik ilinniartinneqartarput.

Meeqqat qanoq issusiat assiginngitsorujussuupput, meeqqat amerlasoorpassuit ajunngilluinnartumik inuuneqarput, aammali meeraqarpoq oqimaatsorsioortunik.

0-imiit 10-mut. Oqartoqarsinnaavoq [xxx]-mi meerartavut 6-ip 7-llu akornanni inissimasut.

Meeqqat amerlasuut atugarissaartuusut sulisunit misigisimaneqartoq issuaanerit takutippaat, kisiannili aamma paasinarpoq meeraqartoq pitsaanngitsumik atugaqartunik. Tamanna ilaatigut meeqqanut ilaqutariinni atornerluiffiusuni inuusunut, meeqqanut kingunilimmik, ilaqarpoq.

Aanngajaarniutinik atornerluineq annertoorujussuuvoq, tamanna tusartarparput, tamanna meeqqat angajoqqaavisa akornanni ajornartorsiutaavoq – aamma meeqqat aanaakkuini/aataakkuini.

Meeqqat amerlanerpaat atugarissaarput, timersortarput aamma inuiaqatigiinni akuupput, kisianni aamma meeraqarpoq inuiaqatigiinni ataatsimoorfinnut ilaanngitsunik, aamma taakkuupput unnuami aneertartut, imaluunniit angerlarsimaffimmi imigassamik aalakoornartortalimmik aamma aanngajaarniutinik atornerluiffiusuni inuusut.

Aammattaaq misigisimaneqarpoq, meeqqat aamma inuusuttut ilaat atugarissaartuunngitsut, ilaqutariinni ataqatigiinnerup amigaatiginera pissutigalugu, aamma kinaassutsiminnik artorsaateqartunik. Amerlasuut ilaqtatik peqatigalugit piffissamik atuineq ajorput, aamma tamatumunnga taarsiullugu iPadinik, oqarasuaatinik angallattakkanik il.il. atuinermik tiguartissimasunik. Ilaqutariinni amerlasuuni ataatsimoorneq, aamma siunersiueqatigiinneq pingaarutilik, meeqqanut aamma inuusuttunut kinaassutsiminnik aamma suminggaanneerminnik ilisimasaqalernissamik sakkortuumik tungavliisussat, amigaataapput:

Taakku [meeqqat] pitsaanerusumik inuuneqarsinnagalarput, meeqqat amerlasuut pitsaasumik inuuneqarput, kisiannili meeraqarpoq oqarasuaatiminnut angallattakkanut imaluunniit iPadiminnut ammuinnaq aallussissunik.

Meerarpassuit ullumikkut oqarasuaatinik angallattakkanik aamma iPadimik atuivallaarujussuartutut taasakkatsinnik atuisorujussuullutik peroriartorlutillu ineriartortinneqarput. Ilaqtariit iluanni oqaatsinik atuivallaarnani atassuteqarpallaannginneq, tamanalu pissutigalugu piginnaaneq taanna ineriartortinneqarsimangippat suna pisariqartinnerlugu oqaatigiuminaassinnaalluni.

Ajornartorsiutit siusinnerusukkut erseqqinnerujussuunikuupput, taamanikkut isumassuinissamik sumiginnaanermut pissutaasumik bingortoqartarlunilu bankortoqartarallarmat. Kisianni atortorissaarutit nutaaliaasut ullumikkut ajornartorsiutaasorujussuupput.

Anersaakkut aallavimmik amigaateqarneq, 'sumiippugut, kina malissavarput', aamma ilaqutariit amerlasuut malinnaaniarsaralutik nukippassuarnik atuisarput.

Aap, timimikkut peqqissuupput, kisianni tarnikkut anersaakkullu peqqissusiat pitsaanerusinnaavoq.

Meeqqat aamma inuusuttut peqqissusiat aamma atugarissaarnerat ataatsimut isigalugu paasissutis-
sanik pissarsiffiit illoqarfigisaminni imaluunniit nunaqarfigisaminni suliainnut atatillugu qanoq
nalilernerat pillugu aperineqaramik akissutigineqartut assigiinngissitaarput:

Isumaqarpunga 50/50-iusoq.

*Oqarsinnaagunarpunga fifty-fifty-usoq, amerlasuut pitsaasumik aamma ingerlalluar-
lutik inuuneqarput, kisiannili aamma isumassuinikkut sumiginnaanermik toqqaannar-
tumik taaneqarsinnaanngitsumik kisiannili angajoqqaarpassuaqarpoq meeqqaminnik
kajumissaarisuunngitsunik, soorlu timiminnik aalatitsinissaannik, aammalu meeqqat
annertuumik nammineertinneqarlutik.*

*Eqqarsarpunga, 0-imiit 10-mut kisitsisilissagaanni illoqarfimmi maani meeqqat 5-imi,
imaluunniit 4-mut qaninnerusumi inissisimasut, meeqqat ajunngitsumik inuuneqartut
amerlanerusariaqaralarput, meeqqat amerlavallaarujussuartut pitsaanngitsumik inu-
uneqarnek pissutigalugu uninngaannarpallaarlutillu sunngippallaarput.*

Meeqqat aamma inuusuttut akornanni atugarissaarnek sulisunit nassuiaatigineqartoq
nalunaarutiginninnermik sakoortuuniit, isumassuinnermik sumiginnaanermut toqqaannartumik tun-
ngassuteqanngitsunik, kisiannili meeqqat aamma inuusuttut soorlu timiminnik aalatitsinerunissaan-
nik kajumissaarinninnermut tunngassuteqarput. Aamma "ersinngitsumik" imaluunniit isu-
massuinissamik sumiginnaaneq nutaatut ittoq nassuiaatigineqarpoq, ilaqutariit meerartallit imminnut
oqaloqatigiinneq ajorlutik, taamaalillutillu kissaatigisatik aamma pisariaqartitatik oqaasinngortissin-
naajunnaarlugit. Sulisut naapertorlugit pissutaasoq tassaatinneqarpoq ilaqutariit oqarasuaatinik an-
gallattakkanik aamma iPadinik naleqqutinngitsumik atuinerat. Ilaqutariinni ataatsimoornek aamma
attaveqatigiinneq amigaatigineqartoq meeqqat aamma inuusuttut ilaasa kinaassutsiminnik nalor-
nissuteqarnerannik aamma anersaakkut inissisimaffissaminnik nassaariuminaatsitsinnerannik
kinguneqarsinnaavoq. Aanngajaarniutinik aamma imigassamik aalakoornartortalimmik atornerlu-
ineq angajoqqaani kisimi ajornartorsiutaasutut sulisunit aamma isigineqanngilaq, aammali aanaak-
kut/aataakkut ajornartorsiutaattut isigineqarluni – tassa kinguaariinni arlariinni atornerluineq, taa-
maalillunilu aamma meeqqanut sunniteqartartoq. Sulisut ilaannit oqaatigineqarpoq, meeqqat
aamma inuusuttut atugarissaarnerat 50/50-imi inissisimasinnaasoq, ima paasillugu, meeqqat affaat
atugarissaartuusut, affaallu arlaatigut atugarliuuteqartuullutik.

Sumiiffinni nakooqutit aamma unammilligassat

Nakooqutit

Meeqqat aamma inuusuttut atugarissaarnerannut tunngatillugu illoqarfimmi/nunaqarfimmi
nakooqutit pillugit sulisut aperineqarput. Taakku naleqartitatut nassuiarneqakkajuttarput, inun-
nut ataasiakkaanut, innuttaasunut aamma sumiiffimmi inuiaqatigiinnut pingaarutillit.

*Sulisutigut isumalluutinik amigaateqaralarluta ataatsimoorluta kivitseqatigiissin-
naanerput, isumaqarpunga ataatsimoorluta suliassanik kivitseqatigiittaratta taamaali-
orsinnaasartugut.*

Immitsinnut paarisinnaaneq, ataatsimoorneq aamma immitsinnut ikioqatigiillaqqikkatta.

Nakooqqudivut tassaapput, peqatigiiffilerinermik suliaqallaqqikkatta, aamma ataatsimoorluta pinngortitamik atuisinnaanerput, aamma meeqqanut inuusuttunullu maligassiuisinnaanerput nukittuffigisorujussuarput.

Nakooqquqterpassuaqarpugut, suleqatigiilluarsinnaaneq, aamma sassarsinnaaneq pikkoriffigisorujussuarput, immaqa tamanna piginnaasat pingaarnepaat ilagivaat.

Immaqa sukkasuumik iliuuseqarsinnaaneq pikkoriffigigatsigu, soorlu arlaannik eqqungitsumik pisoqaraangat taava katersuuttoqartarpoq, apeqqutaalluni suliaq sumut tunnganersoq sukkasuumik sulisoqartarpoq.

Ataatsimoorfinniipput, timersornermi, peqatigiilluni sammisaqarnermi, klubbini, taakunani inuusuttut orniguffigisinnaasaanni, taakku tassaapput massakkorpiaq nakooqqutaanerpaajusut.

Sumiiffinni nakooqqudivut apeqqutigineqaraangata pinngortitaq avatangiiserisaq pingaarnertut sammineqartarpoq. Pinngortitaq timimik atuiffiusinnaasutut nassuiarneqartarpoq, aammali pinngortitap piniarnikkut, nerisassatigut, anersaakkut eqqissinermik aamma nukissamik tunniussisinnaanera sammineqartorujussuusarluni.

Pinngortitami meeqqanut sammisassarpassuaqarpoq, pingaartumik ukiukkut apuserinissaq ajornangitsuararsuuvoq, aamma soorlu sisorarluni.

Sumiiffinnut allanut sanilliullugu Maniitsup eqqaa sinerissami illuaraqarnerpaajusoq oqaatigineqartarpoq – asimiinneq upernalerniariaraangat aallartittarpoq, illoqarfik inu-eruttoq malunnarsisarpoq, ilaquuttatik peqatigalugit illoqarfiup avataaniittarput, tamanna nakooqqutaavooq.

Angajoqqaat amerlasuut piniariartarput, aamma pinngortitap tunniussinnaasaanik atuinissaq pingaartittorujussuusarlugu.

Periarfissarpassuaqarpoq innuttaasut soqutiginnittut atorsinnaasaannik, soorlu tassaasinnaavooq pinngortitamiissinnaaneq.

Sumiiffinni ataasiakkaani nakooqqutaavooq illoqarfik qimallugu periarfissaqarneq, aamma pinngortitap tunniussinnaasaanik peqatigiilluni atuneq.

Aallartarneq, illoqarfiup qimassinnaanera, innuttaasut amerlasuut aallarlutik allamukartarput. Asimiittarneq ilaqutariinnit atugaasorujussuuvoq, tassa pilineq, ataatsimoorneq, maani takussaasorujorujussuupput.

Pinngortitami qanilaarneq aamma pinngortitami pisunut naleqqussarluni sammisaqartarneq, aamma imaani pinngortitami.

Pingaartittorujussuuara meeqqat aamma inuusuttut pinngortitamiinnissamik atuinissamillu ilinniartinnissaat, pinngortitap tunniussinnaasaanik, soorlu utoqqaat maligassiuisutut atornerisigut.

Sumiiffinni inuiaqatigiit aamma sulisut ataatsimoorlutik kivitseqatigiissinnaanerat sumiiffinni ataatsimoornermik aamma sumiiffimmi ikiuiumatussutsimik kinguneqartartoq nakooqutaasoq aper-suinermi nassuiaatigineqarpoq. Pinngortitaq peqatigiiffilerinertut amerlasuutigut ataatsimoornermut qitiusarpoq. Sumiiffimmi pinngortitaq peqqissinartutut naleqartoq aamma oqaatigineqarpoq, ilisimasanik meeqqanut aamma inuusuttunut ingerlatitseqqinnissamik periarfissaqalersitsillunilu taakku atugarissaarnerannut tapertaasoq, ilaatigut pinngortitaq qanitaminniittoq, kangerluit eqqaminniittut, qeqertat imaluunniit imaq nakooqutitut immikkut ittutut nassuiarneqarlutik, timikkut, tarnikkut aamma anersaakkut peqqissutsimut assigiinngitsutigut atassuserneqarlutik.

Unammilligassat

Sumiiffinni unammilligassat pillugit sulisut qanoq isiginninnerat apeqqutigineqarpoq, ataatsimut isigalugu, aammali meeqqat atugarissaarnerannut aamma peqqissusiannut tunngatillugu. Oqaatigineqarpoq, meeqqat atugarissaarnissaannut sammisumik suliniutit annertuumik aallunneqartut, kisianni suliniutit aamma sammisassaqtitsinerit pitsaanerusemik ataqatigiissarneqarsinnaasut, suliat amerlasuut qalleraattutut misigisimaneqarmata.

Imminnut qalleraattutut ilillugit sunarparujussuit aallartiortorneqarput, pisut ilaasa assingi uterfigeqqinngikkaluarlugit misilillugu allanik ilaqqillugit pitsaanerusemik ataqatigiissarneqarsinnaagaluarput.

Imminnut qalleraattunik suliaqartorujussuupput, kisianni taakku akornanni ataqatigiissaarisooqarunangilaq.

Sulisup ataatsip oqaatigivaa, meeqqanut suliat nakussassarneqarnissaat kissaatigalugu, sunngiffimmi sammisassat pioreersut meeqqanit arlalippassuarnit taakku sulii atornerannginnerat tunngavilersuutigalugu.

Isumaqarpunga iliuseqarnitta saniatigut iliuseqaaqqissinnaarpiarnata [meeqqat peqataaneq ajortut pillugit], kisianni amigaatigineqartutut isumaqarfigisinnaasara tassaavoq, meeqqat tamaasa eqqarsaatigalugit sakkortusisamik suliaqarnissaq, inunnik nukissalinnik pissaqaraanni, angalaarlutik meeqqat tikillugit naapitsisinnaasunik (...) oqaloqatigalugit, tamakku orniguffigineq ajoratsigit.

Sulisunit erseqqissaatigineqarpoq, soorlu pinngortitamik atorluaasinnaaneq aamma illoqarfiup avataanukarsinnaaneq kommunitumut ajornakusoortuusoq:

Arlaannik attartortarneq akisoorujussuuvoq, aamma imaaliallaannaq pissarsiarinissaat ajornartarluni. Meeqqat aamma inuusuttut aallaqatigerusukkaanni, taava umiatsiamik

angallassinissamik akuerisaasumik attartornissaq akisoorujussuuvoq, aamma qinnuteqaatit suliallu suliarineqarnerat sivirusarlutik, aamma arlaannik puigugaqalaarsimagaanni taava itigartitsisoqartarluni.

Piniartumik pissarsiniaraluarput, isumaqaratta inuusuttut piniartumik aamma ilaqarunik naleqquttuussasoq, aamma taassumangaannaq ilinniartinneqarlutik, kisianni iluatsinngilaq. Taakku imaluunniit taassuma piniarnermut allagartaqarnissaa, aamma allanik allagartaqarnissaa tamatumani pineqarlutik.

Umiatsiartaarnissamut qinnuteqaammik ukiut tamaasa nassitsisarpugut, kisianni iluatsinngisaannarparput – aaqqissuussamik imaluunniit allaanerumik iliornissarput misilissallugu oqaluuserinikuuarpugut, pingaarutilik tassaavoq imarsiornikkut isumannaatsuutitsinissamut il.il. allagartalimmik sulisoqarnissaq.

Unammilligassat ilaattut aamma nassuiaatigineqartoq tassaavoq, meeqqanut siunnerfilimmik atorulersuutunik suliaqartoqassagaangat meeqqat aamma inuusuttut isumasiorneqarneq ajornerat.

Meeqqat aamma inuusuttut peqqissuunissaat aallunneqartorujussuuvoq, aamma erseqqilluinnarpoq takussaasumik pisariaqartitsisoqartoq, tigussaasumik malugineqarsinnaasumik, kisianni atuisut sunik kissaateqarnersut pillugu aperineqarnissaat arlaannaataluunniit eqqarsaatigisimangilaa.

Kommunimi sulisut taamaalillutik sumiiffinni unammilligassat assigiinngitsut arlallit nassuiarpaat. Ilaatigut kissaatigineqarpoq kommunip meeqqanut aamma inuusuttunut siunnerfilinnik suliaasa akornanni ataqatigiissaarinerunissaq, suliat assigiinngitsut amerlavallaat qaleriaallugit aallartinneqartartut sulisut isumaqarlutik. Pinngortitamik atorluaniarnermi, soorlu umiatsiamik angalaarnissamut tunngatillugu nukissatigut artukkiivallaarsinnaasartoq sulisut nassuiaapput. Pinngortitamik atorluanissamik kissaateqarneq piuvoq, kisianni pinngortitap ataatsimoorfittut atorluanissaanut aporfeqartoq sulisut takusinnaavaat. Naggataatigut erseqqissaatigineqarpoq, meeqqat aamma inuusuttut kommunip suliniutaanut, namminerminnut tunngasunut, peqataatinneqartarnerat qaqutigooruuvoq.

Pitsaaliuilluni suliaqarnermik innuttaasut soqutiginninnerat

Qeqqata Kommuniani pitsaaliuinnermik suliaqarnermi sulisut misigisarpaat aaqqissuussinerit assigiinngitsut ilaannut innuttaasut peqataanissamik kajumilersinnissaat ajornakusoorsinnaasoq. Sulisut misigisarpaat, aaqqissuussinernut ullorsionernut aamma – sapaatit akunneqartitsinernut tunngasunut tapersorsorneqarnissaaq ajornannginnerusartoq:

Inuiattut ullorsionernut aamma sapaatip akunneqartitsinernut tunngatillugu innuttaasut amerlasuut katersortinnissaat ajornannginnerpaajuvoq.

Innuttaasut soorlu oqallitsitsinernut peqataanissamik kajumissuseqalersinniarnert ajornakusoortoq sulisunit oqaatigineqarpoq:

Innuttaasut tungaanninngaanniit peqataarusussuseqarneq annertugisassaangilaq. Tamatumunnga tunngatillugu innuttaasut angunissaat ajornakusoortipparput.

Oqallinneq pineqartillugu suli innuttaasut angunissaat ajornakusoortittarparput.

Innuttaasunik aggersaanissatsinnut periarfissaqarpugut, soorlu oqallinnermut imaluunniit allamut tunngasumut. Kisianni misilittakkakka naapertorlugit oqariatuutit innuttaasunut apuutissallugit ajornakusoortarpoq, aliikkusersuinerit imaluunniit sam-misaqartitsinerit ilanngunneqanngikkaangata.

Pineqartoq suugaluarpalluunniit innuttaasut ilaat tamatigut takkuttarput, kisianni aamma allamik unammilligassaasinnaasumik peqarpoq, tassa inersimasut utoqqaallu bingortarnerat sinerissami tamarmi ajornartorsiutitut isigineqartoq, ullut bingorfiu-sussatut pilersaarutigineqartut eqqornaveersaartarpavut.

Eqqarsarpunga aporfissatta annerpaartaat tassaasoq innuttaasut soqutiginnilersinnis-saasa unammilligassaqarfiunera.

Sulisut tassa oqaluttuarivaat, pisut ilaanni innuttaasut kajumissuseqalersinnissaat ajor-nakusoorsinnaasoq. Pissutaatinneqartut ilaat ataaseq tassaavoq, innuttaasut peqataanissartik isu-massaqartittariaqaraat. Taamaattumik sammineqartut innuttaasut soqutigisaannut sammitinneqas-sapput, aamma aaqqissuussinerit aaqqissuussinernut allanut tunngatillugu, soorlu bingomut ataqatigiissarneqassallutik. Tamatuma saniatigut sulisut nassuiaatigivaat, innuttaasut peqataa-rusulersinniarlugit aliikkusersuinertalimmik imaluunniit allatut kajumilersitsisinnaasumik ilaqartaria-qartut.

Kajumissutsimik sulineq

Peqatigiiffinni aamma suliffeqarfinni naleqartorujussuarmik kajumissutsimik suliaqartoqartarpoq. Pingaartumik timersoqatigiiffinni kajumissutsimik suleqataaneq atatitsisuvuq:

Aap, nakooqputigaavut, soorlu nunaqarfimmi innuttaasunut tamanut attuumassutilinnik sammisanik anginerusunik suliaqaraangatta tamatigut kajumissutsiminnik suleqataasunik ikiuukkusuttunik ilaqartarpugut.

Peqatigiiffiit pitsaaliuinerimik suliaqarnermi annertuumik aamma kivitseqataasarput, ta-manna ulluinnarni eqqarsaatigivallaarneq ajorparput, kisianni taakku pitsaaliuinerimut atatillugu annertuumik suliaqartarput.

Taamaattorli aamma inunnut tunngasutigut kajumissutsimik suleqataanermut tunngatillugu si-ammasinnerusinnaasoq isumaqarfigineqarpoq, soorlu timersornermut aamma timimik aalatitsiner-mut tunngatillugu.

Inunnut tunngasutigut kajumissutsimik suleqataaneq isigissagutsigu, isumaqarpunga kommunimi maani massakkt killeqartorujussuusoq, kajumissutsimik suliaqarnermi inuttut soqutigisat apeqqutaasartorujussuummata, soorlu timersornikkut.

Inunnut tunngasutigut kajumissutsimik suleqataanermut tunngatillugu soqanngilaq.

Kajumissutsimik suliaqartarnek inunnut ataasiakkaanut pituttorsimasuusoq aamma misigisimaneqarpoq, aamma inuit ataasiakkaat namminneq soqutigisaannut atassuteqartarlutik.

Oqartoqarsinnaavoq inunnit ataasiakkaanit suliarineqarnissaat [kajumissutsimik suliat] apeqqutaasoq, kisianni allatut periarfissaqarpallaanngilaq, taamaattumik kajumissutsiminnik suleqataarusuttut kommunimit pissarsiarineqarnissaat ajornakusoorsinnaavoq, inuit ataasiakkaat namminneq soqutigisaannut attuumassuteqanngippata.

Kajumissutsimik sulineq peqatigiiffilerinermi, timersornermi aamma pitsaaliuinermik suliaqarnek ataatsimut isigalugu pingaaruteqartorujussuovoq. Kisianni, issuaanerni qulaani takuneqarsinnaasut kajumissutsimik suliaqarnek inuit ataasiakkaat soqutigisaannut atassuteqartorujussuovoq, tamannalu aallartoqartillugu imaluunniit toqusoqartillugu sunnertianermik kinguneqarpoq. Kajumissutsimik suliaqarnek annertoq soorlu timersornermut- aamma peqatigiiffilerinermut, nipilersornikkut aaqqissuussinernut assigisaannullu katersuussimasorujussuovoq. Issuaanerni aammattaaq takuneqarsinnaavoq, kommunip iluani inunnut tunngasutigut kajumissutsimik suleqataasunik soqanngitsaq.

Politikkil aamma suliniutit pillugit sulisut isiginninerat

Kommunip suliaa: Inuunerissaarnek - Det gode liv, suliassaqarfiit assigiinngitsut isumaannik peqataatitsiffiusoq ataatsimut isiginnilluni sulinissamut aqqutissaasoq sulisut arlallit misigisimapput.

Eqimattat aamma eqqarsaatigalugit, aammali ataatsimut isigalugu, matumani nutaartaqalaarpoq, tassaavorlu suliassaqarfiit assigiinngitsut akornanni suligatta, sammisami aalajangersimasumi tunuliaquttat assigiinngitsut amerlasuut tunuliaqutaralugit sulivugut, periaaseq tamanna Qeqqata Kommuniani nutaajusorujussuovoq, isumaqarpungalu periaaseq taanna ajunngitsumik ingerlasoq, pissutigalugu tamakku tamarmik suliassaqarfinit assigiinngitsunit isigineqarnissaat pingaaruteqarmat.

Maannakkut taakku [Inuunerissaarnek - Det gode livimi suliaqarnissamik suleqatigiisitat] meeqqanut aamma inuusuttunut suliniutinut aalajangersimasumik ilaalernikuupput, tamanna pitsaalluinnartuusoq, aamma angusat amerlasimasut paasinarsivoq.

Tamarmik isumaqarput suliassaqarfit assigiinngitsut akornanni suliat ajunngitsumik ingerlasut, kisiannili suliniutit piviusunngortinneqarnissaat unammilligassaqarfiusinnaasoq. Suliat ingerlanerqarnerat arriippallaamik ingerlasinnaavoq, suliap inunnit arlalinnit, assigiinngitsunit isumalinnit, suliarineqarnissaa pissutigiarlugu:

Isumaqarpunga ajunngitsorujussuusoq, kisianni aamma pingaaruteqartorujussuuvoq tamakku piviusunngortinneqartarnissaat, isumaqarpunga suleqatigiissitani taakkunani misileraataasumik aallartitsinissamik periarfissinneqartariaqaraluartut, uku ukulu misilikkusuppavut, taamaaliorsinnaavugut, kisianni tassa ajornakusoortoq tassaavoq suliat aallartinneqassappata "nasat" amerlavallaartut suliakkersorneqartussatut isikoqarmat.

Suliassaqarfiit assigiinngitsut akunnitsinni suleqatigiinnerput amerlanertigut ingerlalluarpoq, kisianni pisut ilaanni ima oqarsinnaasarpugut 'aajjaa, qaqugu susoqassava', susoqarnek ajortoq misigisimasaratta, pingaartumik pisunut sakkortu-unut tunngagaangata arriippallaamik ingerlasoqartillugu utaqqinissaq ajornakusoortoq misigigaangatsigu.

Oqaatigineqarporli inuiaqatigiinni naligiinnginnerup, meeqqat peqataasinnaanannerannik pinngitsoortitsisinnaasup eqqumaffigineqarnissaa pingaaruteqartoq.

Sunngiffimmi sammisassanik pitsaasunik aamma neqerooruteqarpugut, aamma meeqqat, 18-inik ukioqalernissartik tikillugu, timersoqatigiiffinnut akeqanngitsumik peqataasinnaanerat aamma pingaarutilimmik takutitsivoq. Tamakkunani ataatsimoorfeqarpoq, allanik peqateqarluni suliaqarnek timersorneruvoq, klubbit tassaapput inuusuttut orniguffigisinnaasaat, tamannaavoq annertunerusumik nakooqqummik ulumikkut pilersitsisoq.

Sulisut ilaat naapertorlugit, neqeroorutit piusut kommunimi meeqqanut aamma inuusuttunut tamanut sammitinneqarput. Meeqqat aamma inuusuttut sunngiffimminni inuunerat pitsanngorsarniarlugu ujartuilluni sulinerunissaq, aamma ingerlatsiviit assigiinngitsut akornanni suleqatigiinnissaq pisari-aqartinneqarput.

Takusinnaagunarparput, atuisut pingarnerit sulinitsinni tassaapput ajunngitsumik ingerlasut, meeqqat nukissaqarluartut nukissaqarluartunik angajoqqaallit.

Akissaatikinnerit meeraat taakkuupput timersornermi atortunik pisinissamut akissaqarfigineqanngitsut, tamanna uagutsinnut unammilligassaagunarpoq. Imaassinnaavoq (...) meeqqat sisorarusukkaluartut imaluunniit cykkilerusukkaluartut, kisiannili taakku-ninnga pissarsisinnaanatik, angajoqqaatik akissaqanngimmata.

Timersortartut peqatigiiffii annertuumik suliaqarput, kisianni timersortartut peqatigiiffi-inut qanoq ilanngussinnaaneq erseqqinngilaq (...) tassami, nalinginnaasumik timersortarfiliartartuunngikkaanni. Isumaqarpunga timersornikkut neqeroorutit peqataaffigineqarsinnaasut amerlasuut pigineqarnerat nakooqqutaalluinnartoq, kisianni aamma pitsaassagaluarpoq peqatigiiffiit tamakku ujartuillutik sulinissaminnut isumalluutininik pigisaqaraluarpata, meeqqallu nalinginnaasumik namminerminnut takkunneq ajortut angullugit.

'Inuunerissaarneq - Det gode liv' annertuumik nakooqquteqartut taaneqarpoq, tassaammat suliaqarfiit assigiinngitsut oqaloqatigiiffiginnaasaat, taamaalilluni suliniutit suliaqarfinnit assigiinngitsunit isigineqarsinnaallutik, taamaaliornikkullu tamakkiisunngorlutillu ataatsimoortumik aaqqiisutaallutik. Allat misigisimavaat, suliat piviusunngortinnissaat ajornakusoorsinnaasoq, suliat pineqartuni aalajangersimasuni misileqqaarneqarnissaat siunertaralugu misileraatinik suliaqqaarsinnaaneq periarfissaagunangimmat, aamma suliap piviusunngortissinnaanissaanut suliaqarfiit assigiinngitsut isumaqatigiittussat amerlavallaarsinnaasut. Isumaqartoqarpoq, suliaqarfiit assigiinngitsut aalajangiiniartarnerat suliap ingerlanneqarneranut kigaallassaataasartoq, aamma ernumanaatillit pillugit suliaqarfiit taamaalillutik piffissaq eqqorlugu suliarineqarneq ajorlutik.

Meeqqanut aamma inuusuttunut akeqanngitsumik timersorneq timimik aalatitsinissamik tamanut periarfissiusaagualuarpoq, kisianni sulisut naapertorlugit tamanna suli pisimanngilaq, meeqqat aamma inuusuttut ilaqarmata angajoqqaamik aningaasaqarnikkut atugaat pissutigalugit atortussanik pissarsinissaminnut periarfissaqanngitsunik, soorlu sisoraatinik, cykkiliniq, timersornermi atisanik aamma skuunik. Sulisut erseqqissaatigivaat meeqqanut aamma inuusuttunut akeqanngitsumik timersorneq aamma sammisassat allat, ullumikkut ingerlasut, meeqqat ilaannut anngunneq ajorlutilluunniit pilerigineqarneq ajornerat ilisimassallugu pingaaruteqartuusoq, aamma suli annertunerusumik meeqqat isumalluutitigut nukissaqarnerusut neqeroorutigineqartunik atuisartuullutik.

Taamaalilluni Qeqqata Kommuniani sulisunik apersuineq meeqqat aamma inuusuttut atugarissaarnissaat siunertaralugu suliat pillugit sulisut isiginninnerannik assigiinngissitaartunik ilisimasaqalersitseqataavoq. Apersuinerit inerniliussat takutippaat, sorpassuit kommunimi ingerlalluartut, aamma nakooqqutitut nassuarneqarlutik, tassunga ilanngullugit ataatsimoorneq, sumiiffimmi pimoorussineq aamma pinngortitap isumalluutitut atornerarsinnaanera. Inerniliussani aammattaaq erseqqissarneqarpoq, kommunip sulinerani, tassunga ilanngullugit sulianik ataqatigiissaarinermik, meeqqanik aamma ilaqutariinnik ikiorneqarnissamik immikkut pisariaqartitsisunik peqataatitsinissamik, aamma innuttaasut ataatsimut isigalugit peqataatitsinissamik arlalitsigut unammilligassaqartoq.

5.3 Sumiiffinni nakooqqutit aamma naleqartitat sammivigalugit illoqarfinni aamma nunaqarfinni tamani aallarnisaataasumik isumasioqatigiissitsinerit

Suleqatigiit ataatsimoorlutik Qeqqata Kommuniani illoqarfinni aamma nunaqarfinni tamani innuttaasunut sammisaqartitsinerit atorlugit aallarnisaataasumik isumasioqatigiissitsinerit ingerlataqarput, taakku 2020-mi oktobarimi aamma novembarimi ingerlanneqarput. Sammisaqartitsinerit katillugit aqqanillit, sumiiffinni innuttaasunit, kommunimi sulisunit, peqatigiiffinnit aamma Nakuusaaqqanit (meeqqat pisiginnaatitaaffii pillugit siunnersuisoqatigiit, meeqqanik aamma inuusuttunik inuttallit) inunnit 190-init peqaaffigineqarlutik ingerlanneqarput. Suleqatigiinnissamik isumaqatigiissummi takuneqarsinnaavoq, meeqqat inuunerannut suut pingaaruteqarnerisut sammiviga-

lugit itisiliilluni misissuineq annikitsoq ingerlanneqassasoq. Taanna meeqqanut aallarnisaataasumik isumasioqatigiissitsinermut kattunneqarpoq, tassani meeqqat inuunerminni suut pingaaruteqarnerat pillugu oqaloqatiginissaannut suleqatigiit periarfissaqarmata, ilutigitillugulu meeqqat sumiiffiminni nakooqputit aamma naleqartitat pillugit paasinninnerat qulaajarneqarluni.

Sammisaqartitsinerit katersortarfinni, ataatsimiittarfinni aamma timersortarfinni- aamma sammisaqartitsivinni ingerlanneqarput. Isumasioqatigiissitsinerit aallarnerlugit peqataasut Qeqqata Modeli, tamatumunnga tunuliaqutaasoq aamma Isbjergsmodeli pillugit oqaluttunneqarput. Sumiiffinni pisartut ajungitsortai tamaasa aamma sumiiffimmi ilisarnaataasut pillugit suleqatigiit itisiliinisaminnik soqutiginninnerat taakkunani saqqummiunneqarput. Oqaloqatigiinnermut aallarniutitut asiliaq saqqummiunneqartoq takussutissiaq 12-imi takutinneqarpoq.

Peqqinnissamut inuunerinnissamullu angorusutat

Ass. Inuunerinneq, atuarfimmi atugarissaarneq, timi aalatinnerunissaa, nerisaqarneq

Kommunissinni nukittuffiit suuppat?

Qanoq iliorangassi peqqissuusarpisi?

Qanoq ilinikkut nuannaartarpisi?

Qanoq ilinikkut nukittusarpugut?

Meeqqat ilaqutariillu inuunerissappata atugarissaassappatalu suut pingaaruteqarpat?

Takussutissiaq 12: Aallarnisaataasumik isumasioqatigiissitsinerni Isbjergsmodelip suliarineqarsinnaasunnngortinneqarnera.

Tamatuma kingorna peqataasut suleqatigiinnut agguataarneqarput, takussutissiaq 12-imi takutinneqartumi apeqqutinut oqaasertalersuillutik aallaqqaammut allattuillutik. Tamatuma kingorna allatukkat titartakkanut aallaaviupput, sumiiffimmi nakooqputit aamma naleqartitat takutinneqarlutik. Nagasiutigalugu titartakkat suleqatigiinnit ataasiakkaanit tamanut saqqummiunneqarput. Taamaalillutik aallarnisaataasumik isumasioqatigiissitsinernit paasissutissat naqitanngorlugit atortussanik, peqataasut suliaannik (titartakkanik aamma nalunaarsuutinik) ilaqarput, aammattaaq Innuttaasut Peqqissusiannik Ilisimatusarfik isumasioqatigiissitsinerni tamani alaatsinaalluni, kingorna allaganngortinneqartunik. Katillugit titartakkat 49-t, oqaatsit aamma oqaaseqatigiit allatukkat quppernerit 50-it aamma oqaluttuarineqartunik nalunaarsukkat quppernerit aqqaneq-marluk suliarineqarput.

Aallarnisaataasumik isumasioqatigiissitsinernit paasissutissat tamatuma kingorna sammisanut agguataarlugit misissoqqissaarneqarput. Sammisat saqqummiunneqarnerpaat pingaernerit arfinillit matuma ataani takutinneqarput:

1. Pinngortitaq
2. Ilaquttat aamma atassuteqarfiit
3. Kulturi aamma oqaatsit
4. Inuuniarnikkut atukkat
5. Inuulluataarneq aamma inuunerup pitsaassusia
6. Kalaalimerngit

Sammisat ataasiakkaat misissorneqarneranni sammisat issuaanernik aamma aallarnisaataasumik isumasioqatigiissitsinerni peqataasut allattugaannit tunngavilersorneqarput. Ilanngussaq 3-mi, 4-mi aamma 5-imi plakati pingasut takuneqarsinnaapput, Qeqqata Kommuniani nunaqarfinni ilisarnaataasut nakooqutit aamma naleqartitat aallaavigalugit suliarineqarsimasut, aamma peqataasut titartagaat ilanngunneqarlutik.

Pinngortitaq

Aallarnisaataasumik isumasioqatigiissitsinernit paasissutissani katersorneqartuni pinngortitaq malunnaatilimmik sammineqarpoq. Pinngortitami sammisaqartarneq qitiusumik sammineqarpoq, tassunga ilanngullugit: Snescooterinik angalaarneq, sisorarneq, piniariarneq, qimusserneq, aaqqisuussinerit assigiinngitsut kiisalu pisuttuarnert.

Pinngortitap Qeqqata Kommuniani innuttaasunut pingaaruteqassusia assigiinngissitaartorujussuuvoq. Pinngortitaq tassaavoq najorneqartartoq, innuttaasut tarnimikkut nakussassarneqarnermik pissarsiffigisartagaat, peqatigiilluni najorneqartartoq, timimik atuiffiusinnaasoq, aamma nerisassanik pitsaasunik pissarsiffigineqartartoq. Tassa pinngortitaq isumalluutitut isigineqarpoq, nerisassanik pissarsiffiusartoq, aammali nakussassarlunilu sammisaqarfigineqarsinnaasoq, inuit ataasiakkaat peqqissusiannut tapertaalluni. Takussutissiaq 13-imi takuneqarsinnaapput, pinngortitap sumiiffimmi nakooqutitut innuttaasunit isigineqarneranut tunngatillugu issuaanert aamma oqaluttuat.

Takussutissiaq 13: Pinngortitap sumiiffimmi nakooqutitut aamma naleqartitatut isigineqarneranut tunngatil-lugu aallarnisaataasumik isumasioqatigiissitsinernit issuaanerit pingaarnerit.

Ilaquttat aamma atassuteqarfiit

Sammissaq ataaseq, titartakkani aamma oqaluttuani saqqummeqattaartoq tassaavoq, inuit ka-tersuuttarnerat, tassunga ilanngullugit ilaqutariit. Peqatigiinnerup pingaaruteqassusia aallarnisaa-taasumik isumasioqatigiissitsinernit inernilliussat erseqqissisippaat. Tamanna pinngortitami, anger-larsimaffimmi imaluunniit suliniutit imaluunniit suliassat ataatsimoorluni sularinerisigut pisinnaavoq. Atassuteqarfiit aamma ataqatigiinneq tassarpiaapput Qeqqata Kommuniani nakooqutit, aamma ilaatigut ukioqatigiiaat aamma inooqataanikkut inissisimaffiit assigiinngitsut akornanni ataqatigiinner-mik tamanna kinguneqarluni. Ikioqatigiillaqqissuseq pigineqarpoq, ilaqutariinni, ikinngutit akornanni kiisalu suliffeqarfinni aamma aqqissuussisarnerni. Isumasioqatigiissitsinerit nuannersumik inger-lanneqarput, innuttaasut illallattaarlutik, qungujulaarlutik aamma ilakkuminarlutik. Avataaniit tikittunik qanoq tikilluaqqusisarneq, aamma nuannersumik peqatigiinnissaq pingaartinneqartoq paasinarpoq. Innuttaasoq ataaseq oqaluttuarpoq:

Taamaammat nunani allani pisartut assigalugit aallartitsiniaraluartarneq iluatsinneq ajorpoq. Assersuutigalugu kaffisorniartarfiit maani amerlavallaanngillat, pissutigalugu immitsinnut pulaarluta kaffisoqatigiikkusunnerusaratta.

Takussutissiaq 14-imi takutinneqarpoq, ilaqtat aamma atassuteqarfiit pingaaruteqassusiat innuttaasut oqaluttuarnerni qanoq saqqummernerannik ataatsimoortillugit takussutissiaq.

Takussutissiaq 14: Ilaqtat aamma atassuteqarfiit pingaaruteqassusiannut tunngatillugu aallarnisaataasumik isumasioqatigiissitsinernit issuaanerit pingaarnerit.

Kulturi aamma oqaatsit

Aallarnisataasumik isumasioqatigiissitsinernit paasissutissat takutippaat, kulturi aamma oqaatsit sumiiffimmi naleqartitaasut pingaarutillit, aamma innuttaasunit nakooqputitut isigineqartut. Kulturip ulluinnarni qanoq takutinneqartarnera pillugu innuttaasut assersuutaat titartagaasigut, oqaluttuarnerigisigut, inuiattut assuutitigut aamma kalaallit erfalasuutigut takutinneqartarput. Tamakku tamarmik ileqqunut atassuteqarput.

Kulturi sammisaqartitsinerni amerlasuuni takuneqarsinnaasoq issuaanerit takutippaat, tassani ilaatigut taaneqarput nipilersorneq aamma pinngorartitsineq. Qeqqata Kommuniani innuttaasut aammattaaq oqaluttuarput, kulturip kinguaaminnut ingerlateqqinnissaa namminerminnut pingaartuusoq. Ileqqut aamma kulturi innuttaasunit ataqqineqarput, aamma kalaallit oqaasii upperisatulli kulturimut ilaasut pingaarutillit. Innuttaasut oqaluttuaasa ilimanarsisippaat, kulturi ulluinnarni sammisaqarnerni pilersartuq, soorlu nerisassiornermi, tusarnaarnermi, nipilersornermi, aamma kinguaariit akornanni peqatigiittarnermi. Innuttaasut aammattaaq sumiiffimmi kulturikkut nakooqputitnik eqqumaffiginnipput, taakku issuaanerni akuttunngitsumik imminnut Nuummut assersuuttaramik. Tassani takuneqarsinnaavoq, illoqarfissuarmut sanilliullutik oqaatsinik attassiinnarsinnaanerullutik aamma kulturimik aallussisinnaanerullutik namminneq isumaqartut. Takussutissiaq 15-imi takutinneqarpoq, innuttaasut naapertorlugit sammisaq qanoq Qeqqata Kommuniani takutinneqartarnersoq.

Takussutissiaq 15: Kulturip aamma oqaatsit pingaaruteqassusiannut tunngatillugu aallarnisaataasumik isumasioqatigiissitsinernit issuaanerit pingaernerit.

Inuuniarnikkut atukkat

Qeqqata Kommuniani innuttaasut oqarput, nuannaarumalluni inuttut timikkut tunngaviusumik pisariaqartitat pineqartariaqartut. Tamanna aamma pisariaqartitat taakku matussusernissaannut ikioqatigiinnikkut tapertaanissamik nassataqarpoq, namminneq peqanngitsut avitseqatigalugit, aamma sumiiffimmi nerisassanik assigiinngitsunik pilersorsinnaanikkut nammineersinnaassuseqarluni.

Tamatuma saniatigut sulinissap aamma suliassaqaarnissap pingaaruteqassusia saqqummerpoq. Innuttaasut ilaatigut oqaluttuarput, sulineq angerlarsimaffissaqaarnermik aamma aningaasaqaarnikkut isumannaatsumik pilersitsisartoq, kisianni suliffeqarneq aamma kinaassutsitut ippoq, taamalu inummot ataasiakkaamut pingaaruteqarluni. Aammattaaq sulerusussuseq annertoq sumiiffimmi nakooqqutitut, aamma kulturip sulinermut ilaatinnissaa isigineqarpoq, soorlu kalaaliminernik nassarluni, aamma suleqatit kalaaliminertoqatigalugit. Takussutissiaq 16-imi takutinneqarpoq, sammisaq Qeqqata Kommuniani qanoq takutinneqartarnersoq, aamma innuttaasut sammisap iluani immikkoortunut ataasiakkaanut oqaaseqaataat.

Takussutissiaq 16: Inuuniarnikkut atukkat pingaaruteqassusiannut tunngatillugu aallarnisaataasumik isumasioqatigiissitsinernit issuaaneri pingaarneri.

Inuulluataarnej aamma inuunermi nalillit

Innuttaasut oqaatigivaat, inuunermi pitsaasumik inuuneqarnissaq pingaaruteqartuusoq. Asanninneq uteqqiattumik sammineqarpoq, aamma ilaquataarnej, sinilluarternej, peqqissuuneq aamma pissutsit ajornakusoortut toqqortiinnarnagit oqaluuserineqartarnissaat pingaaruteqartut. Taamaalilluni takuneqarsinnaavoq, pissutsit ajornakusuuleraangata oqaloqatissaqarsinnaaneq, inuunermi iluaqutaasutut misisigimanissaq, takuneqarnissaq aamma tusaaneqarnissaq pingaaruteqartuusut. Tamanna taamaalilluni aamma toqqissisimanermik, aamma asanninnermik tunineqarluni atasuteqarfeqarnissap aamma ilaquataqarnissap pingaaruteqeassusiannut atassuteqarpoq. Innuttaasut oqaatigivaat, tamanna pitsaasumik inuuneqarnermut aamma sumiiffimmi nakooqputinut qitiusut, sumiiffimmi ataqatigiinneq aamma tapersorsorneqarnej, inuulluataarnermik aamma inuunermi nalilinnik pilersitsisartoq, misigisaramikku. Innuttaasut titartagaasa aamma issuaanerit erseqqissisippaat, inuunermik nuannarinnillunilu peqqissuunissaq pingaaruteqartuusut. Takussutissiaq 17-imi takuneqarsinnaavoq, sammisaq "Inuulluataarnej aamma inuunermi nalillit" innuttaasut akornanni qanoq saqqummersinneqarnersoq.

Takussutissiaq 17: Inuulluataarnermut aamma inuunermi nalilinnut tunngatillugu aallarnisaataasumik isumasioqatigiissitsinernit issuaanerit pingaarnerit.

Kalaalimerngit

Kalaalimerngit Qeqqata Kommuniani nakooqquditut erseqqissumik saqqummerput. Kalaalimerngit pingaaruteqarput, aamma nakooqqummik aamma nalilimmik pilersitsisartutut innuttaasunit isigineqarlutik. Takussutissiaq 18-imi takuneqarsinnaavoq, kalaalimerngit innuttaasunut qanoq isumaqarnersut. Innuttaasut erseqqissarpaat, ilaatigut imminut napatissinnaanermut aamma nammineq nerisassanik pinngortitamut aallersinnaanermut tunngassuteqartoq, aammattaaq nerisassat pingaaruteqarput, peqqinnartuullutillu nutaajunerat pissutigalugu, aamma katerisimaanerni amerlasuutigut qitiusarlutik. Kalaalimerngit aamma kaffillerner mi pingaaruteqarput, kulturip ilaatut pingaarutilittut aamma sumiiffimmi tikilluaqqusinerujussuup ilaatut innuttaasunit oqaatigineqarlutik.

Takussutissiaq 18: Kalaalimerngit pingaaruteqassusiannut tunngatillugu aallarnisaataasumik isumasioqatigiissitsinernit issuaaneri pingaarnert.

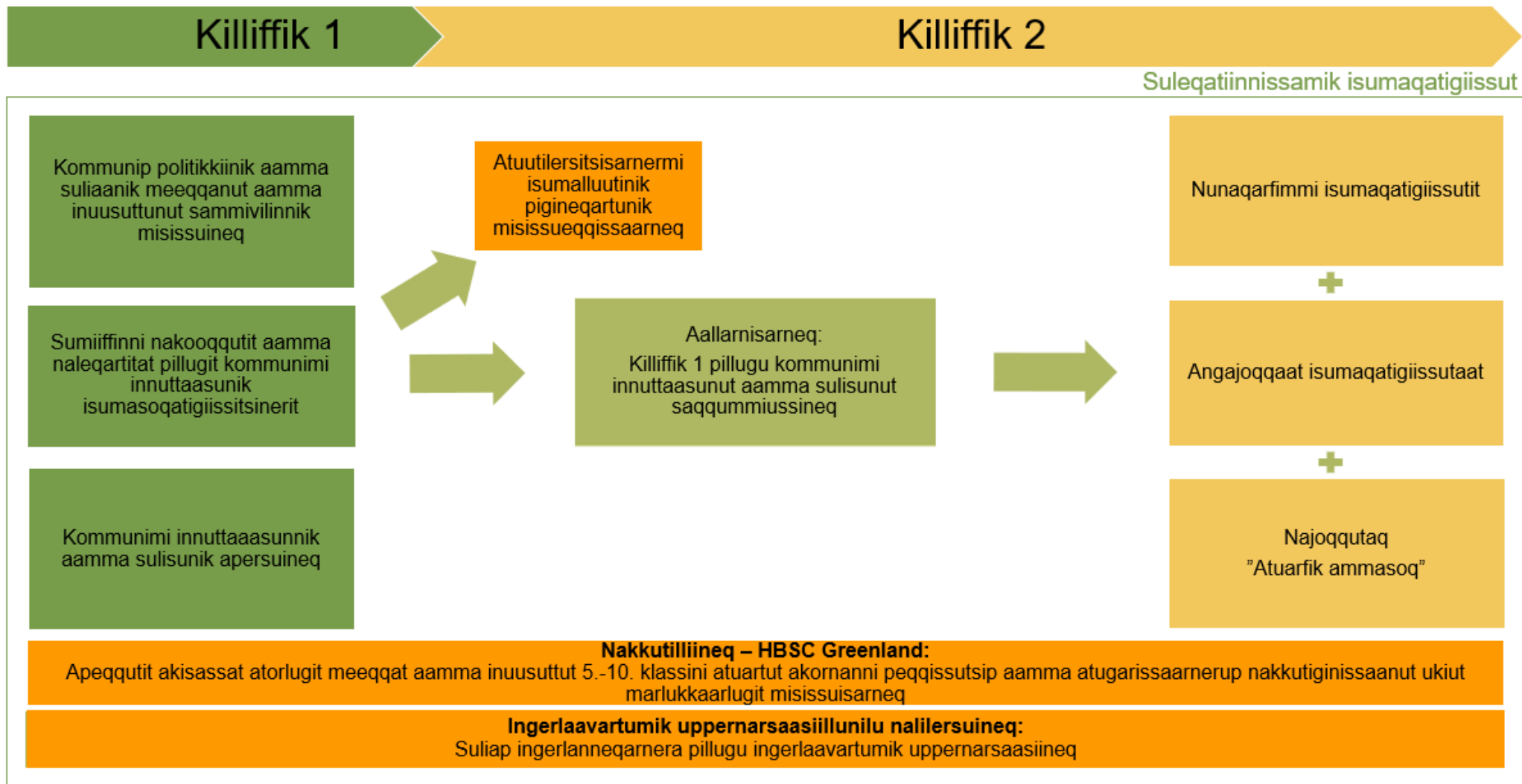
Aallarnisaataasumik isumasioqatigiissitsinert takutippaat, pingaartumik sammisat arfinillit Qeqqata Kommuniani nakooqquditut aamma naleqartitatut saqqummersut. Pinngortitaaq ilaatigut uteqqiattumik sammineqarpoq, pinngortitami sammisaqartarnerit aamma pinngortitap tunniussinnaasai innuttaasut akornanni nakooqquditut taaneqarlutik. Tassunga tunngatillugu Qeqqata Kommuniani kalaalimerngit inuunermut pingaarutilimmik ilaapput, pinngortitatu nakooqquditut aamma peqatigiinnernut ilaallutik. Kulturi aamma oqaatsit aammattaaq innuttaasut inuunerannut pingaarutilimmik ilaapput,

aamma taakku oqaatigivaat kulturi attakkitsik, aamma kinguaariinnut inuusunnerusunut ingerlateqqillugu. Aammattaaq oqaatsit kommunimi naleqartitaapput pingaarutillit. Isumasioqatigiissitsinerit ingerlaneranni Qeqqata Kommuniani pitsaasumik inuuneqassagaanni inuuniarnikkut atukkat pingaarutilittut saqqummerput. Innuttaasut pisariaqartitatigut imminnut ikioqatigiissinnaagamik, aamma sulerusussuseqarluarnertik tulluusimaarutigivaat. Peqataasut aammattaaq oqaatigivaat, inuulluataarneq aamma inuunermi nalillit namminerminnut pingaaruteqartuusut. Tamanna ilaatigut qanittumik atassuteqarfeqarnermik aamma oqaloqatissaqarsinnaanermik nassataqarpoq. Ilaquttat aamma atassuteqarfeqarnerit pingaaruteqassusiat immikkut aamma sammineqarput, amerlasuutigut sammineqartuni tamani aamma sammineqarlutik. Ataatsimoornermut peqataaneq aamma sammisaqatigiittarnerit Qeqqata Kommuniani naleqartitaallutillu nakoqutaapput qitiulluinnartut.

6 Killiffik 2 – Qulaajaaneq suliniutinik kinguneqarpoq

Qeqqata Modelimik suliaqarnermi killiffik tulleeq, tak. takussutissiaq 7 (ataani takutinneqartoq) innuttaasunut, kommunimi sulisunut aamma attuumassutilinnut allanut killiffik 1-imi suliarisimasat saqqummiuneqarnissaannik siunertaqarpoq, taamaaliornikkullu suliniutit tigussaasut ineriartortilugit. Qeqqata Modelimi killiffik 2-mi sammineqartut ataasiakkaat nassuiarneqassapput. Tassunga ilanngullugit aallarnisaataasumik isumasioqatigiissitsinerit, taakkunanngalu inerniliussat aamma aallarnisaataasumik isumasioqatigiissitsinerit tunngavigalugit suliniutit ineriartortinneqarsimasut.

Takussutissiaq 7: 2020-miit 2022-mut Qeqqata Modelimi sulineq (ukiut siulliit pingasut), killiffinnut agguataagaq.

6.1 Aallarnisaataasumik isumasioqatigiissitsinerit

Aallarnisaataasumik isumasioqatigiissitsinissanut tunngasumik suleqatigiinnissamut isumaqatigiissummi ima allassimasoqarpoq:

"Sammisaqartitsineq 1-imi siunertarineqartoq tassaavoq, peqqissutsimik siuarsaataasumik suliamik ataatsimik imaluunniit arlalinnik, kommunimi atugarissaarnerup aamma peqqissutsip sapinngisamik pitsaanerpaamik siuarsarnissaa siunertaralugu, aallartinneqarsinnaasumik/nik suussusersiinissaq. Suliat taakku suut atorsinnaanerannik misilittakkanit aallaaveqassapput. Misilittakkat taakku kalaallit misilittagaannit aallaaveqarsinnaapput, imaluunniit nunat issittut allat, assingusunik misilittagallit aamma unammilligassallit, qiviarneqarsinnaapput. Sammisaqartitsinerup ingerlanerani iliuusissatut pilersaarummik, suliassaq pineqartoq qanoq aamma qaqugu atuutilersinneqassanersoq, uppernarsaaserneqassanersoq aamma misissorneqassanersoq pillugit tigussaasumik ineriartortitsisoqasaaq. Tassunga ilanngullugit inunnik, suliassaqarfimmik aamma aningaasaqarnikkut isumalluutininik akisussaaffimmik erseqqissumik agguataarinertalimmik. Suliassap taassuma ilaatut piginnaasanik ineriartortitsinissaq, aamma aningaasanik amerlanerusunik qinnuteqarnissaq pisariaqartinneqarsinnaavoq. Suliat tunngaviusumik kommunip ataani aallartinneqassapput. Sulialli ilaat nuna tamakkerlugu suliatut aallartinneqarsinnaapput."

6.1.1. Sisimiuni aamma Maniitsumi aallarnisarneq

Qeqqata Kommuniani illoqarfinni marlunni taakkunani aallarnisaataasumik isumasioqatigiissitsinerit attuumassutillit arlalippassuit qaaqquneqarput, tassunga ilanngullugit kommunimi sulisut attuumassutillit. Taakkununnga ilanngunneqarput: Borgmesteri, kommunimi pisortaaneq, atugarissaarnermut tunngasutigut aamma ilinniartitaanermut tunngasutigut pisortat, aamma atugarissaarnermut ataatsimiititaliami aamma ilinniartitaanermut ataatsimiititaliami siulittaasut. Tamatuma saniatigut atugarissaarnermut tunngasutigut suliallit, ilinniartitaanermut tunngasutigut suliallit, sunngiffimmi tunngasutigut suliallit aamma kommunimi atorfilittat, aamma illoqarfinni nunaqarfinnilu atuarfinni pisortat peqataapput. Aammattaaq Timersoqatigiit Kattuffiannit (GIF), UNICEF-imit aamma MIO-mit (Kalallit Nunaanni Meeqqat pisinnaatitaaffii pillugit sullissivimmit) aallartitat qaaqquneqarput.

Aallarnisaataasumik isumasioqatigiissitsineq ullut marluk sinnerlugit sivisussuseqarpoq. Ullormi siullermi siunertaq pingaarneq tassaavoq Qeqqata Modelimik, aamma killiffik 1-imi paasissutissanik katersorneqartunik saqqummiussinissaq. Paasissutissanik katersuineri inerniliussat, aamma ataatsimoorussamik siunertap: "Meeqqanut aamma inuusuttunut ataatsimoorfiit peqqinnartut aamma peqataatitsiffiusut nakussassarneqarnissaat, aamma taanna aqutigalugu 5.-10. klassini atuartut akornanni atugarliornerup aamma aanngajaarniutinik atuinerup pitsaaliorneqarnissaa" kommunimi qanoq suleqatigiissutigineqarnerusinnaanera pillugu eqqarsaatersornissamut ullup ingerlanerani piffissaliisoqarpoq. Tamatuma saniatigut suliap ingerlanneqarnerini tamani meeqqat peqataatinneqarnissaasa qanoq qulakkeerneqarsinnaanerat, aamma Qeqqata Modelimi sutigut suleqatigiittoqarsinnaanerani takusinnaasaminnik GIF-i aamma UNICEF-i saqqummiussipput.

Aallarnisarnermi ullup aappaani suleqatigiinni sulineq pingaarnertut suliarineqarpoq, suleqatigiit peqataasut peqatigiillutik suliassamut, ataatsimoorfiit peqqinnartut aamma peqataatitsiffiusut nakussassarneqarnissaannik aamma atugarliornerup pitsaaliorneqarnissaannik pingaarnertut siu-nertarineqartumut tapertaasussamik inassuteqassallutik. Inassuteqaatit ullormi siullermi namminer-minnut saqqummiunneqartunit aallaaveqartussaapput, aamma taamaalillutik kommunimi nakooq-qutinit aamma naleqartitanit tunngaveqassallutik. Naggataatigut ataatsimoorluni eqikkaaneq inger-lanneqarpoq, inassuteqaatit tamarnik aamma isummersuutit allat, suleqatigiinni kingusinnerusukkut eqikkarneqartussanngorlugit uppernarsaaserneqarlutik.

6.1.2 Nunaqarfinni aallarnisarneq

Suleqatigiit nunaqarfinni aallarnisarnissamik aallaqqaammut pilersaaruteqanngillat. Kisianni su-leqatigiinni pilertortumik isumaqatigiissutigineqarpoq, illoqarfiit assigalugit HBSC-misissuineq aamma aallarnisarneq pillugit nunaqarfinni nalunaaruteqarnissap pingaartinneqarnissaa pingaar-uteqartoq. Taamaattumik 2021-mi nunaqarfinni ataatsimiinnissanut kommuni aningaasaliivoq, kisan-nili erseqqissivoq suliassaq nunaqarfinni aamma allaanerussasoq.

Illoqarfinni aallarnisarnermit allaanerusumik suleqatigiit taamaalillutik najoqqutamik nunaqarfinnut atugassamik ineriartortitsipput, sumiiffimmi inuiaqatigiinnut amerlanngitsunik inulimmi pissutsinut, arlalitsigut illoqarfinni inuiaqatigiinni pissutsinit allaanerussunut, naleqqussakkamik. Inuussutis-sarsiorneq, silamik aamma anorimik apeqqutaatitsiffiusoq, internettimut attaviit aalaakkaasuunn-gitsut, onlinekkut ataatsimiinnernut peqataanissamut periarfiissanik killilersuisut, aamma ulluinnarni inuuneq issittumi inuiaqatigiinnut angallannikkut naleqqussarneqarsimasumik qallikkut atugassaqa-rfiusoq assigiinngissutit ilagivaat.

Nunaqarfinni aallarnisarnermut nunaqarfinni aqutsisut aamma nunaqarfinni innuttaasut soqutiginnit-tut tamarnik qaaqquneqarput. Pissutsit pissutigalugit najoqqutaq naalisarneqarpoq, aammalu ualeq unuttalerlugu ingerlanneqarluni, taamaaliornikkut nalinginnaasumik sulinerup avataatigut angume-rineqarsinnaasunngorlugu. Peqataasut killiffik 1-imi paasissutissanik katersorneqarsimasunik ualip ingerlanerani saqqummiussiffigineqarput, tamatumalu kingorna nereqatigiinnermik aaqqissuussiso-qarluni. Peqataasut nunaqarfinni qanoq allanngueqataasinnaanerminnik isummersuutiminnik nerereernerup kingorna saqqummiussipput. Aaqqissuussinerup nalaani meeqqat paarineqarnissaat aaqqissuunneqarsimavoq, angajoqqaat amerlasuut peqataasinnaanerat periarfissaqartikkumallugu. Naggasiutitit eqikkaaneq uppernarsaaserneqarpoq, aammalu unnuup ingerlanerani assiliisoqarluni.

6.1.3 Meeqqat peqatigalugit aallarnisarneq

Nakooqquutit aamma naleqartitat qulaajarneqarnerisut meeqqat aamma allarnisarnermut, inersi-masunit allaannerusumik, peqataatinneqarput. Najoqqutaq taanna meeqqanut siunnerfilik "mini-kick-off"-imik taaneqarpoq.

Mini-kick-off-i aallarniutitit Sisimiuni aamma Maniitsumi ingerlanneqarpoq. Meeqqat qaaqquneqartut tassaapput meeqqat Nakuusaaqqaneersut, katillutik meeqqat 38-t, quliniit 14-it tikillugit ukiullit, tak-

kullutik. Mini-kick-off-inut siunertarineqartoq tassaaavoq, Qeqqata Kommuniani sunngiffimmi sammisassaqtitsinernut tunngasutigut suliat pillugit meeqqat peqataatinneqarlutillu isummersuutaasa paasisaqarfiginissaat.

Meeqqanut sammisartaqitsineq ingerlanneqarpoq, aallarnisaataasumik isumasioqatigiissitsinerni inersimasut inerniliussaasa ilaannik saqqummiiffineqarlutik. Tamatuma kingorna meeqqat qinnuigineqarput, kissaatitik aamma eqqarsaatitik pillugit allaganngortitsillutilluunnit allatut iliorlutik suliaqqaqullugit.

Mini-kick-off-i nalunaquttap akunnerini marlunni, sumiiffimmi atuarfiup avataaniittumi, ingerlanneqarpoq, meeqqat sumiiffimmi arlaannut attuumassuteqanngitsumiillutik misigisimanissaat pis-sutigalugu. Meeqqat suleqartigiiaanut agguataarneqarput. Taakku sunngiffimminni sulererusunner-lutik allaffigisassaminnik pappialamik angisuumik tunineqarput. Tamatuma kingorna apeqqutinik pingasunik saqqummiussiffineqarput:

- Nammineq qinersinnaasuuguit, sunngiffimmi sammisassat suut atuarfimmi pigineqassa-galuarpat, illit aamma atuaqativit ornissinnaasaat?
- Sammisassat suliarisasi qiviarussigit, taakku arlaat angajoqqaasi, qatanngutisi imaluunniit aanaakkusi/aataakkusi peqatigalugit suliarisinnaavisigit?
- Sammisassanik taaneqartunik imaqarsinnaasumik atuarfiup ataani sammineqarsinnaasutut neqerorutit kattullugit taaguutissamik siunnersuuteqarneq.

Mini-kick-off-it ingerlanneqarnerisa nalaanni nalunaarsuisoqarpoq, aamma meeqqat suliaat kater-sorneqarlutik.

Nunaqarfinni meeqqat aammattaq peqataatinneqarput, aamma suliap sumik imaqarsinnaaneranik isummersuutinik taakku tunniussaqlutik. Kommunip sulisuisa nunaqarfinni aallarnisaataasumik isumasioqatigiissinneqarnerani ullormi tassani meeqqanut mini-kick-off ullup qeqqata siorna inger-lanneqarpoq. Nunaqarfinni meeqqat taamarmik, ukiui apeqqutaatinnagit, qaaqquneqarput, nunaqar-finni amerlanerni ataatsimut isigalugu meeqqat amerlavallaannginnerat pissutigalugu. Nunaqarfinni ataasiakkaani, soorlu Kangaamiuni, meerpasualimmi, meeqqat 5.klassini atuartut, aamma anga-jullit kisimik qaaqquneqarput. Mini-kick-off-it nunaqarfinniit nunaqarfinnut assigiinngissitaalaarput, sulisut tamatuminnaga isumaginittut apeqqutaallutik. Tunngaviusumik najoqqutami siunertari-neqartoq tassaaavoq, pinnguarneq, titartaanerit aamma aalalluni pinnguaatit atorlugit atuareernerup kingorna meeqqat sunik suliaqarlutik nuannarinerlugu oqaluttuarissagaat. Tamatuma saniatigut meeqqat aamma ikinngutitik peqatigalugit, aamma ilaqtatik peqatigalugit sunik suliaqarlutik nuan-narinerlugu takutissagaat kajumissaarneqarput. Sammisassaqtitsinerit taamaattut qanoq inger-lanneqarsinnaanersut pillugit tamatuma kingorna meeqqat eqqarsaatersorput. Pinngorartitsinikkut kiffaanngissuseqarnissaq titartaanikkut, assilissanik katiterinikkut, videoliatigut assigisaatigullu takutinneqarsinnaasoq siunnerfigineqarpoq. Nunaqarfinni allani suliniut alla "ThinkInuk" aallaavigi-neqarpoq, taanna ilaatigut eqeqarsartaatsikkut peqqissutsimut tunngasuulluni. Tassunga tunngatil-lugu meeqqat oqaluserivaat, sammisartaqitsinerit qanoq ittut nuannaalersittarneraatik, aamma ata-atsimut isigalugu suut nuannaalersittarneraatik. Mini-kick-off-it ingerlanneqarnerisa nalaanni assi-liisoqarpoq, aamma meeqqat suliaqarsimagaangata taakku katersorneqartarlutik.

6.1.4. Aallarnisarnernit inerniliussat

Sammissassaqtitsitsinerit qulaani taaneqartut ingerlanneqareernerisa kingorna (Sisimiuni, Maniitsumi kick-off-init, nunaqarfinni mini-kick-off-init aamma kick-off-init) paasisutissat katersorneqarsinnaallutillu eqikkarneqarsinnaasarput. Suliat, peqataasunit siunnersuutigineqartut, tallimangorlugit ataatsimoortinneqarsinnaasimapput. Siunnersuutini tamani atuarfik tunngavittut atorneqarsinnaavoq, taamalu suliat ataqatigiinnissaannut qulakkeerinnilluni.

1. Sunngiffimmi sammissassaqtitsinernut atuarfiup atorneqarneratigut atuarfiup aamma sunngiffiup akornanni ataqatigiinnermik annertunerusumik pilersitsineq. Sammissassaqtitsinerni pinngortitaq atorneqassaaq, kinguaariit akornanni peqatigiinnermut aallaaviussallutik aamma sumiiffinni naleqartitanut aamma nakooqutinut atassuserneqarlutik. Tamatumani suliffeqarfinnik aamma peqatigiiffilerisunik- aamma sunngiffimmi sulialinnik pioreersunik annertunerusumik suleqateqarnissaaq naleqquttuussaaq. Matumani suliffeqarfiit aamma peqatigiiffilerinermik- aamma sunngiffilerinermik suliallit pioreersut suleqatiginerunissaat naleqquttuussaaq, atuarfimiit sunngiffimmut ikaarsaarnermi ataqatigiissumik aamma ajornanngitsunnguamik pilersitsinissaaq, kiisalu sunngiffimmi pitsaasunik neqerooruteqarnissap qulakkeernissaa, ataatsimoorfinnik peqqinnartunik pilersitseqataasumik anguniarlugu, ilutigitillugulu atuarfimi atortulersuutit atorsinnaallugit. Suliaq "Atuarfik ammasoq - Åben skole"-mik taaneqarpoq.
2. Angajoqqaanik suleqateqarneq eqqarsaatigeqqillugu. Ilaqutariit tamakkerlugit atuarfik-angerlarsimaffik-suleqatigiinnermi eqqarsaatigisarlugit, angajoqqaat isumaqatigiissutaat, ukiut tamaasa naleqqussarneqartartussat, atuarfinni atorlugit, ukioqatigiiaani tamani angajoqqaat siunnersuisoqatigiivnik, atuarfiup iniutaanik aaqquissuussinernut, soorlu nereqatigiinnernut atuisinnaasut, pilersillugit.
3. Pisoqarfinni tamani, meeqqat naapittagaanni, qinngasaarisarnermut/pimmatiginnittarnermut ataatsimoorussamik periusissiaq: Atuarfik, sunngiffik, peqatigiiffiit, inuussutissarsiortut, online. Periusissiaq innuttaasunut tamanut aamma siammarterneqassaaq, paasisitsiniaanerit, ataatsimoorluni oqaloqatigiinnerit aamma iliuuseqarnerit aqutugalugit. Peqatigiiffiit aamma sunngiffimmi suliaqartut suleqatigalugit ataatsimoorfinni pitsaasuni naleqartitat toqqarneqartassapput.
4. Meeqqat aamma ilaqutariit ikiorneqarnissamik pisariaqartitsisut sullinneqartussatut angunia-gaapput immikkut ittut, neqeroorutini eqqumaffigisassat. Ujartuilluni sulinermi, aamma meeqqamik aamma ilaqutariinnik isumaginninnikkut sullissinermi atuarfik tunngavittut atorneqarsinnaavoq. Atuarfiup ilaani sunngiffimmi sammissassaqtitsinikkut meeqqat aamma ilaqutariit ikiorneqarnissamik pisariaqartitsisut peqataanissaminut periarfissaqarluassapput.
5. BRND-systemi atorlugu sunngiffimmut tunngasut ataatsimoorunissaat aamma ataqatigiissar-nissaat qulakkeerlugu, kommunimi sunngiffimmi sammissassaqtitsinernut nalunaartarfim-mut ataatsimoorussamut peqataanissamik nalunaarnissamut periarfissiisumik.

Illassutitut oqaatigineqarsinnaavoq, immikkoortoq 3 aamma 5-i kommunimi suliniutitut immikkut aal-lartinneqareermata. Taamaattumik immikkoortut taakku Qeqqata Modelip ilaatut suleqatigiinnit suli-arineqanngillat.

Inerniliussani takuneqarsinnaavoq, aallarnisaataasumik isumasioqatigiissitsinerit atituumik siam-marneqarsinnaasimasut, meeqqat aamma inuusuttut inuuneranni pisoqarfiit amerlasuut peqataatin-neqarlutik. Tassani peqataatinneqarput ilaqquttat, ikinngutit, sunngiffik aamma atuarfik, tamarmik si-samaallutik pisoqarfiusut islandimiut periusianni ilisimaneqartut, ilutigitiilluguli siunnersuutit tigussaa-sut Qeqqata Kommuniani nakooqputit aamma naleqartitanit tunngaveqarlutik.

Meeqqat peqatigalugit mini-kick-off-it ingerlanneqarneranni aammattaaq isummersuutit arlallit tunni-unneqarput, immikkoortunut qulaani taaneqartunut ajunngivissumik naapertuuttut. Aaqqissuussin-rup ingerlanerani meeqqat amerlasuunik oqariartuuteqarput, suleqatigiinnut ingerlateqqikkusutamin-nik, nipituumik oqaatigalugit, imaluunniit allallugit:

Nalunneq nuannarisorujussuuara. Tamanna maqaasivara. Naluarput ukioq manna nalussinnaanersugut. Nuummisut naluttarfeqarusukkaluarpunga.

Assammik arsartarusuppunga. Anaanavissiamma skuunik uannut pisinissaa utaqqiin-narpara.

Innarluutillit peqataatinnissaat eqqaamassavarput. Innarluuteqaraangata, tusilartuu-gaangata, tappiitsuugaangata massakut sammisassaqartitsinernit tamanit illuartin-neqaannartarput, peqataaffigisinnaasaannik aaqqissuussiniarsarisassaagut.

Atuarfimmi igaffeqaraluarpoq. Atuarfimmi naammassereeraangatta atorneqarneq ajorpoq. Aamma maani Sisimiuni igafferujussualimmik allamik soqanngilaq. Taanna nerisassiornermik ilinniarnermut atorsinnaagaluarparput. Atorneqaranimi uninngaannarpoq.

Timersortarfik aasaanerani matoqqasarpoq, taanna assignngitsorpassuarnut atorsin-naagaluarparput.

Atuarnermik nuannarinninngitsoqarpoq, aamma atuarnermut pikkorippallaann-gitsunik. Kisianni allanik pikkoriffeqarput, soorlu assassornermik imaluunnit piniariar-nermik. Tamanna ilisimassavaat, inuit isumaqaannartarmata sianiitsuusut aamma sumulluunniit atorsinnaanatik, kisianni taamaanngilaq.

Uagutsinni kaagiliorlunga misilinnikuuara. Nuannerpoq. Kaagi mamarpoq, kisianni qalliutaa mamannngilaq.

Aputeqanngikkaangat skaterbanimiittartorujussuuvugut. Nuannersorujussuusarpoq. Ukioq tamaat atorsinnaasunngortillugu immaqa arlaannik iliuuseqartoqarsinnaavoq.

Suliarerusutanik suliaqartarnissaq pingaaruteqarpoq.

Asimut ujaqqanik aallerluta misilinnikuarput, kingornalu qalipallugit, nuannneqaaq.

Neqerooruterpassuaqarpoq orninneqarsinnaasunik, kisianni uanga inuppassuit akornanniinnissara nuannarinngilara, taamaattumik taakunnarneq ajorpunga.

Akisussaaffimmik tiguisoqarpoq.

Meeqqat asanninnermik tunineqarnissaat, aamma tamanna malugisinnaassagaat pingaaruteqarpoq.

Naluttarfittaarusuppugut.

Issuaanerit takutippaat, meeqqat ulluinnarni inuunermi imminnut aamma allanut suut nuannaalersitsisuusarnersut ilisimalluaraat. Taakku oqaatigivaat illoqarfigisaminni atortulersuutit pitsaasunik amerlasuunik peqareersoq, atorneqarnissaat ajornannginnerulersinneqarsinnaallutik, soorlu piffissap ilaani timersortarfiup atorneqartarneratigut imaluunniit skaterbanip qulisalernerarneratigut, sila qanoq ikkaluarpalluunniit taanna atorneqarsinnaasarniassamat.

Tamatuma saniatigut oqariartuutaanni takuneqarsinnaavoq, meeqqat assigiinngitsuunerat eqqumaffigineqassasoq. Ilaat inuit amerlasuut akornanniikkusunneq ajorput, allat assigiinngitsutigut unammilligassaqarput, soorlu tusilartuunikkut, tappiitsuunikkut imaluunniit allatigut, taakulu peqataatinnissaat pitsaanagerusariaqarpoq. Aammattaaq oqaluttuarivaat, sunngiffimmi sammisassaqtitsinernut akeqanngitsumik peqataanissamut aporfissaqarsinnaasoq, soorlu peqataasinnaanissamut atortussat pigineqarnatik.

Meeqqat oqaluttuaat aallarnisarnermi eqikkaanernit inerniliussani, pingaartumik immikkoortoq 1-imut aamma 4-mut, isummersuutitut pingaarutilimmik tapertaapput.

Aallarnisaataasumik isumasioqatigiissitsinernit inerniliussat kommunalbestyrelsimut ulloq 25. februaari 2021 saqqummiunneqarput, inassuteqaat pineqartoq kommunalbestyrelsimit akuersissutigineqarluni. Inerniliussat tamatuma kingorna llinniartitaanermut Ataatsimiititaliamit ulloq 7. juuni 2021 suliarineqarput, aammattaaq akuersissutigineqarlutik. Akuersissutit taakku Qeqqata Modeli tunngavigalugu aallarnisaataasumik isumasioqatigiissitsinerit tunngavigalugit sulianik aallartitsinissamut politikikkut piginnaatitsissutaapput.

6.2 Suliniutit

Aallarnisaataasumik isumasioqatigiissitsinernit inerniliussat sulianik pingasunik, tulliuuttumi taaneqartunik, aamma takussutissiaq 7-imi takutinneqartunik kinguneqarput: Angajoqqaat isumaqatigiissutaat, nunaqarfimmi isumaqatigiissutit aamma najoqqutaq Atuarfik Ammasoq (Åben skole). Suliat taakku taamaalillutik aallarnisaataasumik isumasioqatigiissitsinernit inerniliussani immikkoortoq 1-imut, 2-mut aamma 4-mut tunngassuteqarput, immikkoortoq 3 aamma 5-i kommunimi immikkut suliarineqarlutik aallartinneqareernikummata (qulaaniittoq takuuk). Nunaqarfimmi isumaqatigiissutitut aamma angajoqqaat isumaqatigiissutaannut tunngatillugu atuutilersitsineq suliarineqarpoq, Atuarfik Ammasoq (Åben skole) suli ineriartorteqqinneqarnani.

Qeqqata Modelimik suliaqarnerup aallartinneraniilli kommunip kissaatigisorujussuuuaa, angajoqqaat akisussaaffiisa, aamma atuartunut angajullernut ataatsimoorfiit peqqinnartut aamma peqataatitsiffi-usut, aamma aanngajaarniutitik atuinermik pitsaaluinerup siuarsarneqarnissaannik suleqatigiit sulineranni tapertaanerisa nakussassarneqarnissaat. Angajoqqaat peqataanerunerat inuusuttut aanngajaarniutitik atuinnginnissaannut illersuutitut sunniuteqarsinnaammat, tak. islandimiut periusiat, suleqatigiit ataatsimoorlutik aalajangerput angajoqqaanut unnukkut aaqjissuussinernik suliaqarniarlutik, angajoqqaat angajoqqaat isumaqatigiissutaannik suliaqassallutik. Angajoqqaanik ataatsimiisitsinerit siullit 2021-mi januaarimi aamma februaarimi ingerlanneqarput. Taamaattumik angajoqqaat isumaqatigiissutaannik suliaqarneq aallarnisarneq sioqqullugu aallartinneqareerpoq, kisianni aallarnisaataasumik isumasioqatigiissitsinerit tunngavigalugit sulianut pinngortunut ilaatinneqarluni, aallarnisararluni inerniliussat tunngavigalugit ineriartortinneqarnera pissutigalugu.

6.2.1 Angajoqqaat isumaqatigiissutaat

Angajoqqaat isumaqatigiissutaannut najoqqutaq Qeqqata Modelip ilaatut 2021-mi ineriartortinneqarpoq. Najoqqutaqq naammassillugu ineriartortinneqarsimasoq Paarisap nittartagaani nassaarinneqarsinnaavoq (Paarisa, 2022). Angajoqqaat peqataanerunerat inuusuttut aanngajaarniutitik atuerannut illersuutitut pissutaasoq uppersarsaaserlugu takuneqarnikuunera tunngavigalugu najoqqutaq ineriartortinneqarpoq, kapitali 2.3 takuuk. Najoqqutaq aallaqqaammut illoqarfiit atuariini ineriartortinneqarpoq, meeqqat akornanni atuagarissaarneq tapersorsorniarlugu aamma aanngajaarniutitik atuneq pitsaaliorniarlugu angajoqqaat namminneq ataasiakkaatut peqataarusullutik aalajangik-kaminnik klassini ataasiakkaani isumaqatigiissusiornissaat siunertarlugu.

Angajoqqaanik ataatsimiisitsinerit illoqarfiit atuariini pingasuni ingerlanneqarput (ataaseq Maniitsumi, aamma marluk Sisimiuni), siullermik 2021-mi upernaakkut, aammalu 2022-mi ukiakkut. Ataatsimiinnerit Qeqqata Kommuniani inunnit qitiusumik inissisimasunit, atuariimmut tunngasunik aamma angajoqqaat isumaqatigiissutaannik ilisimasaqarluartunit, kalaallisut oqaasilinnit, aquneqarput. Angajoqqaanik ataatsimiisitsineq katillugit minutsinik 70-inik sivisussuseqassasoq pilersaarusiorneqarsimavoq, aamma takkuttut apeqqutaatillugit klassikkaarlugit ingerlanneqarlutik. Ataatsimiinneq nal. 17-ip missaani allartikkajuttarpoq, taamaattumillu takuttut nereqatigiissinnaanissaat pilersaarusiorneqartarluni. Aammattaaq angajoqqaanut tamatuminna pisariaqartitsisinnaasunut meeqqanik paarsineq aaqjissuunneqartarluni. 2022-mi ukiakkut angajoqqaanik ataatsimiisitsineri playmakerinik inniminniisoqarpoq, taakku nutaajupput, playmakerit suliniummit GAME Greenlandimeersut (tamatumani inuusuttut kajumissutsiminnik suliaqartut pingaarnertut suliaqartuullutik) sammisassaqartitsinerinik aamma pinnguarnernik meeqqanut aamma inuusuttunut sammititanik aaqjissuussisuullutik (taanna sulii tip Ataatsimoorluta Aalasa – Bevægelse i Fællesskabip ilagivaa). Angajoqqaat ataatsimiinnerisa nalaanni Playmakerit meeqqat aliikkusersorneqarnissaannut ator-neqarput. Angajoqqaanik ataatsimiisitsinerit peqataaffiqarneqarnerunissaat anguniarlugu meeqqanik paarsineq aamma unnukkut nereqatigiinnerit eqqunneqarlutik.

Aallarniutitut HBSC-kisitsisinik nutaanerpaanik aamma angajoqqaat isumaqatigiissutaannut najoqqutaq pillugit angajoqqaat saqqummiiffiqeqlarput. Tamatuma kingorna sammisat assigiinngitsut toqqarneqarput, atuartut peqqissusiisa aamma atugarissaarnerisa siuarsarnissaannut pingaarutilittut angajoqqaat isumaqatigiissuteqarfigisassatut pingaarutilittut isumaqarfigisaa. Angajoqqaat suliaqarnerminni atugassaannik, sammisanik assigiinngitsunik imalimmik, tunineqaput (soorlu *ataatsi-*

moorfiit peqataatitsiffiusut, aaqqissuussamik sunngiffimmi sammisassat, ikinngutit, qinngasaari-neq/pimmatiginninneq, aneernissamut- aamma innarnissamut piffissaliussat, anngajaarniutitut aamma tupamut killissat erseqqissut). Sammisani taakkunani assigiinngitsuni ikiorsiissutitut apeqqutit aamma isumaqatigiissutitut assersuutit ilaapput, angajoqqaat isumaqatigiissutit aalajangersimasunik oqaasertaliillutillu allaganngortitsinissaannut ikiuutaasussat. Naggasiutitut isumaqatigiissutigineqarpoq, angajoqqaat isumaqatigiissutaat qaqugu angajoqqaatigiinnit eqqartoqqinneqassanersut.

Angajoqqaat ataatsimeereernerisa kingorna inaarutaasumik angajoqqaat isumaqatigiissutaat angajoqqaanut peqataanngitsunut, oqaaseqaateqarnissamik periarfissaliilluni, akuerisassanngorlugit nassiunneqarput. Angajoqqaat isumaqatigiissutaat ukiup ataatsip qaangiunnerani qaqeqqinneqarpoq, tamatumani angajoqqaat oqaloqatigiissutigisinnaallugu isumaqatigiissutit eqqortinniarnera qanoq issimanersoq, aamma pisariaqarfiatigut isumaqatigiissut naleqqussarlugu.

Angajoqqaat isumaqatigiissutaat meeqqat ulluinnarni inuuneranni ajornartorsiutit pingaarutillit angajoqqaat ataatsimoorlutik oqaloqatigiissutigisinnaannut atortussaavoq ikiuutaallunilu taper-sersuutaasusaaq, taamaaliornikkullu klassimi isumaqatigiissutit aamma malittarisassanik ataa-siakkaanit peqataaffigineqartussanik tigussaasunik isumaqatigiissusiorlutik. Ilutigitillugu angajoqqaat akunnerminni pitsaasumik atassuteqarnissamik pilersitsinissamik periarfissinneqarput, taamaaliornikkullu angajoqqaat akornanni atassuteqarfik nukittoq pilersillugu. Angajoqqaat akunnerminni pitsaasumik ataatsimoorfeqarnerat meeqqat akunnerminni pitsaasumik ataatsimoorfeqarnerannik aamma kinguneqarsinnaavoq. Angajoqqaat suliniummik ataatsimoorussisut meeqqat malugigunikku, taava tamanna aamma taakkununga siaruaatissaaq. Angajoqqaat isumaqatigiissutaannut najoqqutaq tamarmi aammattaaq sumiiffimmi nakooqutit aamma naleqartitanit tunngaveqarpoq. Angajoqqaat isumaqatigiissutaat soorlu meeqqat qanoq iliorlutik pinngortitamiinnerusinnaanerannut, klassimi ataatsimoorluni nereqatigiittarnissanut il.il. tunngasinnaapput.

Angajoqqaat isumaqatigiissutaat apeqqutit akisassat elektroniskiusut atorlugit nalilersorneqarput, angajoqqaat ataatsimeereernerisa kingorna akissuteqarfigineqarlutik. Angajoqqaat, ataatsimiisitsinernut peqataanngitsut, intranetti aqqutigalugu apeqqutit akisassat iserfigisinnaavaat, taamaaliornikkullu aamma angajoqqaat ataatsimiinnermut sooq peqataannginnerat pillugu paasissutissanik katersuisoqarluni. Angajoqqaat akissutaat pingaarnertut pitsaasuusimapput, taamalu suleqatigiit najoqqutamik taassuminnga suliaqaqqinnissaat nakussassarlugu. Apeqqutit akisassat nalilersuinnermi atortuupput pitsaasut, najoqqutap naleqqussarnissanut pisariaqarfiatigut atorneqarsinnaasut.

Angajoqqaat isumaqatigiissutaasa kommunimit aallaaveqarnerulernissaannut Qeqqata Kommuni-ani kommunalbestyrelsi piginnaatitsissummik tunniussaqaarnikuuvoq, isumaqatigiissutit atuutilersinneqarnissaannik atuarfiit pisortaat maanna akisussaaffeqalerlutik.

6.2.2 Nunaqarfinni isumaqatigiissutit

Nunaqarfinni ataatsimiisitsinernut aamma nunaqarfinni isumaqatigiissutitut siunertaq tassaavoq, meeqqat aamma inuusuttut pitsaasumik aamma toqqissisimanartumik nunaqarfinni peqqin-nartumik aamma peqataatitsiffiusumik avatangiiseqarlutik peroriartornissaasa qulakkeer-neqarnissaannut nunaqarfinni innuttaasut tamarmik eqeersimaarlutik peqataanissaat.

Nunaqarfimmi isumaqatigiissutitut isumassarsiaq pinngorpoq angajoqqaat isumaqatigiissutaasa nunaqarfinni ineriartorteqqinneqarnerannut atatillugu, isumaqatigiissutit pinngortinneqarneranni angajoqqaat kisiisa peqataatinnerannut taarsiullugu nunaqarfiup tamarmi peqataatinneqarnissaa amerlasuutigut pitsaasuusussaalluni. Inuiaqatigiinni mikisuni ataqatigiinnertut aamma akisussaaffigeqatigiinnertut ittoq piusarpoq, taamaattumik meeqqat aamma inuusuttut nunaqarfinniittut atugarissaarnerannik pitsaanerulersitsisussamik inuiaqatigiit tamakkerlutik pisussaaffiliisumik isumaqatigiissusiornissaat pitsaasuusaaq, angajoqqaat kisimik taamaaliornissaannut taarsiullugu.

Nunaqarfinni isumaqatigiissutit nunaqarfinni aallarnisarnermit (kap. 6.1.2 takuuk) aamma angajoqqaat isumaqatigiissutaannut najoqquataq tunngavigalugit ineriartortitseqqiineruvoq. Kommunip nammineerluni, Paarisamit aamma Innuttaasut Peqqissusiannik Ilisimatusarfimmit tapersorsorneqarluni, nunaqarfinni ataatsimiisitsinerit 2021-mi ingerlappai, COVID-19-i pillugu killilersuutit pissutigalugit Paarisa aamma Innuttaasut Peqqissusiannik Ilisimatusarfik najuullutik peqataasinnaangimmata. Suleqatigiit 2022-mi oktobarimi aamma novembarimi (Qeqqata Kommunianit, Paarisamit aamma Innuttaasut Peqqissusiannik Ilisimatusarfimmit peqataaffigineqartumik) nunaqarfiit tallimat tikeraapaat: Sarfannguit, Itilleq, Kangerlussuaq, Atammik aamma Kangaamiut. Nunaqarfik Napasoq Qeqqata Kommuniata nammineq kingusinnerusukkut tikeraarpar.

Isumaqatigiissutitut siunertarineqartoq tassaavoq, meeqqanut aamma inuusuttunut ataatsimoorfiit toqqissisimanartut aamma peqataatitsiffiusut pilersinnissaasa qulakkerneqarnissaat, aamma angajoqqaat isumaqatigiissutaat assigalugit ataatsimoorfinnut pitsaasunut assersuutit pitsaasut aamma ataatsimoorluni akisussaaffeqarnerup takutinissai. Nunaqarfinni isumaqatigiissutit nakooqutinit aamma naleqartitanit nammineq ilusilersueqataaffigisanit, aamma HBSC-misissuinermit nutaanerpaamit tunngaveqarput.

Ataatsimiinnerit sulereernerup kingorna, nal. 17-imiit 20-mut, illumi ataatsimoorussami, atuarfimmi, katersortarfimmi imaluunniit timersortarfimmi ingerlanneqarput. Ataatsimiinnerup nalaani unikkallarnermi tamanut nerisassanik sassaallisoqartarpoq. Inersimasut ataatsimiinneranni meeqqat sammissaqaqartinniarlugit Timersoqatigiit Kattuffiat aamma playmakerit peqataapput. Amerlasuutigut takuttut amerlasarput, meeqqat 25-t 50-illu akornanni amerlassusillit peqataasarlutik. HBSC-kisitsisit nutaanerpaat, kiisalu nakooqutit aamma naleqartitat pillugit saqqummiinerit tunngavigalugit isumaqatigiissutissatut siunnersuutit innuttaasut suleqatigiiaani eqqartorpaat. Tamanna isumaqatigiissutinik arlalinnik kinguneqarpoq, kingorna taasinikkut ukiup tulluuttup ingerlanerani peqqissutsimik siuarsaataasumik aamma pitsaaliuinermik suliaqarnissami isumaqatigiissutinik sisamanut-tallimanut ikilisinneqarlutik. Isumaqatigiissutit taakku sisamat-tallimat pingaarnersiorneqarput, kingornalu sammisassap pineqartup aallartinnissaanut ulluliillunilu piffissamik isumaqatigiittoqarluni. Isumaqatigiissutini, soorlu qinngasaarisarnerup/pimmatiginnittarnerup annikillisinneqarnissaa, aanngajaarniutinik atuinerup annikillisinneqarnissaa, meeqqat aamma inuusuttut innarnissaannut piffissat, kiisalu kinguaariit akornanni peqatigiilluni sammisassat arlallit eqqartorneqarput. Tassanga sammisassaqaqartitsinerit aallartinneqartussatut kissaatigineqartut soorlu tassaapput sumiiffimmi isiginnaartitsinermut peqatigiiffik, ullut apummik ilusilersuiffiusartut, cykkilertarfik, unnuarissat, nipilersornermik ilinniartitsineq kiisalu inuusuttunut internettikkut atuartitsineq/pikkorissartitsineq. Nunaqarfimmi isumaqatigiissutit ukiut tamaasa malinnaaffigineqarput, isumaqatigiissutit tassunga atatillugu nalilersoqqinneqartarlutik.

Nunaqarfimmi isumaqatigiissutit suleqatigiinnit kingorna nalilersorneqarput, suliap ingerlanneqarne-rata aamma isumaqatigiissutit ilusilersorneqarnerat misissorneqarlutik, aamma misilittakkat alla-ganngortinneqarlutik. Aammattaaq apeqqutinik akisassanik nunaqarfimmut nassiussuisoqarpoq, aqqqissuussaq pillugu nunaqarfimmiut isiginninnerat paasisaqarfigiumallugu. Plakatit QR-kodillit aamma nunaqarfiit Facebookimi quppeneri aqqutigalugit ingerlatitseqqinnikkut tamanna inger-lanneqarpoq. Apeqqutit akisassat nalilersuineri atortuupput pitsaasut, najoqqutap naleqqussarnis-saanut pisariaqarfiatigut atorneqarsinnaasut. Nunaqarfimmi isumaqatigiissutinut najoqqutassaq tamakkiisoq suli suliarineqarpoq, 2023-llu ingerlanerani naammassineqassasoq naatsorsuutigi-neqarluni.

Nunaqarfimmi isumaqatigiissutit kommunimit aallaaveqarnerulernissaannut Qeqqata Kommuniani kommunalbestyrelsi piginnaatitsissummik tunniussaqaarnikuvoq, tak. kap 3.2, isumaqatigiissutit atuutilersinneqarnissaannik sunngiffimmi sammisassaqaartitsineri pisortat, pitsaaliuinnermut siun-nersortit suleqatigalugit maanna akisussaaffeqalerlutik.

6.2.3 Najoqqutaq Atuarfik Ammasoq (Åben Skole)

Aallarnisaataasumik isumasioqatigiissitsinerit inernerisaannik najoqqutamut Atuarfik Ammasoq-mut (Åben skole) isumassarsiaq pinngorpoq, aamma suleqatigiit kommunalbestyrelsimit piginnaatin-neqarnermikkut najoqqutap nassuiarnissaanik suliamik ingerlatitseqqillutik.

Najoqqutap taaguutaatigut takuneqarsinnaasutut, atuarfik meeqqanut aamma ilaqutariinnut sunngif-fimmi sammisassaqaartitsinikkut ammaanneqarlunilu atorneqarsinnaangussaaq. Eqqarsaatigi-neqartoq tassaavoq, peqatigiiffiit- aamma sunngiffimmut tunngasunik suliaqartut, suliffeqarfiit aamma attuumassutillit aamma suleqatigisat allat suleqatiginerisigut tamanna atuarfimmiit sunngif-fimmut ataqatigiissumik aamma ajornanngitsunnguamik ikaarsaarnermik pilersitsissasoq. Atuarfiit amerlasuutigut ajunngilluinnartunik atortulersuuteqartarput, soorlu silami inissat, atuarfiit igaffii, san-naviit il.il., aamma sunngiffimmi atorneqarsinnaasut. Atuarfik amerlasuutigut qiterpasissumi inissisi-masarpoq, meeqqat tamarmik ajornanngitsumik siumut utimullu ingerlaffigisinnaasaannik. Ilutigiti-lugu sunngiffimmi sammisassat aamma tikikkuminarnerulersinnaapput, ullormut atuarfiusumut na-linginnaasumut sivitsuinertut inissisimalissappata, meeqqat angerlaqqaarlutik sunngiffimmi sammi-sassanut assigiinngitsunut ornigussinnaanissaannut taarsiullugu. Pissutsit qulaani taaneqartut aam-mattaaq meeqqanit aamma ilaqutariinnit ikiortarialinnit atorneqarsinnaanerat ajornannginnerulersis-savaa.

Suliamut siunertarineqartoq tassaavoq, meeqqat tamarmik ataatsimoorfinnut peqqinnartunut aamma peqataatitsiffiusunut, atuarfimmi aqqqissuussamik sammisassaqaartitsinernik neqeroorutit aqqqissuussat aqqutigalugit, ajornanngitsumik atuisinnaangornissaat. Siunertarineqartoq tas-saavoq, meeqqanut atugarissaarnermik aamma peqqinnermik siuarsaataasumik, aamma qinngasaariner-mik/pimmatiginninnermik pitsaaliuissutaasumik, ilutigitiillugulu kinguaariit akornanni peqatigiinnermut tapertaasumik avatangiisilimmik pilersitsinissaq. Suliani sullinneqartussatut siun-nerfigineqartut tassaapput meeqqat, atuartut ukiuini ukiullit, tamarmik, aamma taakku ilaqutaat, meeqqat aamma ilaqutariit ikiortariallit immikkut sullinneqartussatut siunnerfigineqarlutik inissisimal-lutik.

Najoqqutaq ataani taaneqartunut tigussaasumik tapertaassaaq:

- Meeqqat aamma inuusuttut amerlanerusut aaqqissuussamik sunngiffimmi sammisassanut peqataanerulernissaat
- Sammisassanik ilaqutariinnut naleqquttunik neqerooruteqarneq
- Sulisut qinngasaarinermik/pimmatiginninnermik pitsaaliuisinnaassasut, aamma peqqissutsumut- aamma atugarissaarnermut siursaataasumik sulillutik
- Aaqqissuussanik sunngiffimmi sammisassaqaqtitsinernik neqerooruteqarneq, meeqqat oqaloqatiginerisigut ineriartortinneqarsimasunik aamma sumiiffimmi periarfissanit, nakooq-qutinit aamma naleqartitanit aallaavilinnik
- Neqeroorut ilaqutariinnit ikiortarialinnit atorineqassasoq
- Qeqqata Kommuniani kajumissutsimik sulerusussuseqarneq nakussarneqassasoq, aamma sunngiffimmut tunngasut ataatsimoorinissaat aamma ataqaatigiinnissaat qulakkeerlugu

Atuarfik Ammasoq (Åben skole) naleqartitanik aamma tunngavinnik arlalinnik aallaaveqassaaq. Ataimoorfinni peqqinnartuni aamma peqataatitsiffiusuni kikkut tamarmik tikilluaqqusaapput, aamma peqatigiinnerup, sammisassap isumalimmik tunngaveqartup, pitsaasuunissaanut tamarmik akisussaaffimmik tigusissallutik. Inoorusussutsimik, inuunermik nuannarinninnermik, iliuseqarsinnaassut-simik aamma ulluinnarni nukissaqassutsimik nakooqquisiisut, kiisalu meeqqanut ataqaatigiissumik aamma inuunerup isumaanik pilersitsisut aallunneqassapput. Qitiulluinnarpoq Atuarfik Ammasoq (Åben skole) pujortarfiunanilu qinngasaarinertaqassanngimmat/pimmatiginninnertaqassanngimmat.

Sammisassaqaqtitsinerit inersimasunit toqqissisimanermik pilersitsisunit aqunneqassapput, aamma sumiiffimmi naleqartitanit aamma nakooqquutinit tunngaveqassallutik. Sammisassaqaqtitsinerit meeqqat aamma ilaqutariit oqaloqatigiinerisigut toqqarneqartassapput, aamma peqataaffiginissaanut pissarsiariuminartuullutillu akeqassanngillat. Sammisassaqaqtitsinerit ilaat atuarfimmi pisinnaapput, sammisassaqaqtitsinerit ilaat pinngortitami pisinnaallutik, kisianni atuarfik katersuuffittut/naapit-tarfittut atorlugu. Sammisassaqaqtitsinerit peqatigiiffiit suleqatigalugit pilersaarusiorneqartassapput. Tassunga ilanngullugit taaneqarsinnaapput: nipilersornermik ilinniarfik, timersoqatigiiffiit, kommunip sunngiffimmi neqeroorutai, SFO-t/inuusuttunut klubbit, timersortarfik aamma kajumissutsiminnik suliaqartut.

Qeqqata Kommuniani sammisanut allanut ataqaatigiinnerit

Pingaarteqarpoq, kommunip iluani suliat nutaat ataqaatigiissarneqarlutillu suliaareersunut ataqaatigiissumik suliarineqartarnissaat, tamanna aamma Atuarfik Ammasoq-mut (Åben skole) atuup-poq. Pingaartumik Atuarfik Ammasoq (Åben skole) AKO-mut – kommunimi suliniut, atuarfiup aamma sunngiffiup sunniivigeqatigiinnerannut tunngasumut aallartinneqareersumut, ataqaatigiissinnissaa tul-luartsuussaaq. Tamatuma saniatigut suliat tulluuttumi taaneqartut Atuarfik Ammasoq-p (Åben skole) ineriartortinneqarneranut naleqquttuusinnaapput:

- Inuunerissaarneq - Det gode liv
  - Pisinnaatitaaffiit pillugit atuarfiit
  - Suliniut Piujuartitsinermik ilinniartitsineq
  - Kommuni Qinngasaariffiunngitsoq/pimmatiginniffiunngitsoq
- Inuunerissaarneq - Det gode liv-ip ataani Siunissaq pujortarfiunngitsoq

- Meeqqat ataatsimeersuarneranni Nakuusaaqqat inassuteqaataat
- Ataatsimoorluta Aalasa – Bevægelse i fællesskab (GIF-imit aamma UNICEF-imit aquneqartoq)

Immikkoortoq 3.2-mi nassuiarneqartut Atuarfik Ammasoq (Åben skole) ineriartortinniarlugu suleqqinnissaq Qeqqata Kommuniani kommunalbestyrelsimit ulloq 25. februaari 2021-mi akuersisutiginerpoq. Najoqqutaq aammattaaq kommunimi tunngaviumik suleqatigiinnissamik isumaqatigiissummut naapertuuppoq, tassani takuneqarsinnaalluni atuariit atuareernerup kingorna ornittakkatut atornerussasut (Qeqqata Kommunia, 2021).

Ataatsimoorluta Aalasa – Bevægelse i fællesskabimik suleqateqarnissamut periarfissat pitsaasut

Qeqqata Kommuniata aamma Timersoqatigiit Kattuffiata (GIF) Ataatsimoorluta Aalasa – Bevægelse i fællesskab pillugu suleqatigiinnissamik isumaqatigiissutaanni najoqqutami Atuarfik Ammasoq-mi (Åben skole) immikkoortut qitiusut takuneqarsinnaapput. Taamaaliortoqarpoq, Qeqqata Kommuniata kissaatigimmagu, suliniutit taakku akornanni suleqatigiittoqassasoq. GIF-itut ittunik suliallit Atuarfik Ammasoq-mut (Åben skole) peqataatinneqarnissaat naleqquttorujussuuvoq, aamma tunngaviit amerlasuut, Qeqqata Modelimi pilersinneqarsimasut, sulialinnit allanit ineriartorteqqinneqarnissaat naleqquppoq. Qeqqata Modelip aamma Ataatsimoorluta Aalasa – Bevægelse i fællesskabip akornanni sunniivigeqatigiinneq annertunerusoq pilersinneqarsinnaavoq. Tamanna ilaatigut suliniutit taakku akornanni ukiumut ataasiarluni-marloriarluni, suliniutit ataqatigiissarlugit, ataatsimeeqatise-rinninnikkut pisinnaalluni.

7 Eqikkaaneq aamma inassuteqaatit

Ukiuni kingullerni pingasuni Qeqqata Modelimik suliaqarneq ineriartorsimavoq, aamma suliniutinik tigussaasunik kingunilimmik, siunertamut pingaarnermut iluaqutaasunik, tassa Qeqqata Kommuni-
ani meeqqat amerlanerusut atugarissaarlutik aamma ataatsimoorfinni peqqinnartuni aamma isu-
malinni peqataassasut, aamma aanngajaarniutinik atuisut ikinnerussasut. Ilutigitillugu suleqatigiit an-
nertuumik anguniarsimavaat, angajoqqaat isumaqatigiissutaannik siunnerfilimmik suliani angajoq-
qaat peqataanissaat, aamma Kalaallit Nunaanni akuliuffiginninnikkut ilisimatusarnermi, aamma ilisi-
matusartut aamma sumiiffimmi inuiaqatigiit pilersitsemaqatigiinneranni ilisimasaniq nutaanik suleqatigiit
pilersitsillutik. Nalunaarusiaq una ukiut kingulliit pingasut ingerlareerneranni killiffissiuinertut isigi-
neqassaaq, tamatuma kingorna suleqatigiinnermut isumaqatigiissut maannakkutut iluseqarluni
atorunnaassalluni.

Qeqqata Modeli assersuutissaavoq, qanoq suliaqarnikkut aamma sumiiffimmi inuiaqatigiit, Islandimi
misilittakkat, aamma suliassa qarfiup iluani ilisimatusarneq piosuq aallaavigalugit kalaallinut tunnga-
tillugu peqqissutsimik siuarsaanermi periutsimik pilersitsisoqarsimanersoq. Qeqqata Modelimut
pingaaruteqarlunnarpoq, sumiiffippiamut Qeqqata Kommunianut periutsitut pilersinneqarsimane-
ra, aamma suli pingaarnertut Qeqqata Kommunianik suleqateqarnikkut pilersinneqarsimane-
ra. Su-
leqatigiinneq ukiut pingasut qaangiuttut ingerlaneranni ineriartorsimavoq, aamma suliap ingerlane-
ratut isigineqassaaq, suleqatigiit suleqatigiittut imminnut nassaaralutillu atassuteqarfinnik ineriartor-
titsisimallutik. Suleqatigiinni suleqatigiit pingasut tamarmik immikkut piginnaasaqarfik atorlugit tun-
niussaqsarimapput, aamma peqatigiilluta periutsimik ineriartortitsisimanerput pisinnaalersillugu, su-
leqatigiinni suleriaatsimut nutaamut tapertaasunik. Periaaseq Kalaallit Nunaanni innuttaasut peqqin-
nerulernissaat anguniarlugu Inuuneritta III-mik suliaqarnermi siammarneqarsinnaavoq, aamma ata-
atsimut isiginnilluni, sumiiffimmi pissutsinik aallaaveqarluni, allanik suliniuteqarsinnaanermik piler-
sitsivoq.

Qeqqata Modelimi tunngaviit pingaarnert aallaavigalugit sumiiffinni nakooqqutit aamma naleqartitat
qulaajarneqarput, aamma taakku sumiiffimmit aallaavilimmik aamma isumaqarluartunik innut-
taasunut peqqissutsimik siuarsaalluni sulianut tunngaviliisuupput. Innuttaasut suleqatigalugit su-
leqatigiit suliniutinik tigussaasunik, aamma suliniutissatut siunnersuutinik ineriartortitsipput. Innutta-
asut qanimut tunngavigalugit, aamma nakooqqutit allaavigalugit sulineq tamanna Qeqqata Kommu-
niani innuttaasunit soqutigineqarlunilu tikilluaqquneqarpoq. Erseqqippoq, innuttaasut qanimut
peqatigalugit peqqissutsimik siunarsaanermi nakooqqutit tunngaviginerullugit sulineq innuttaasut
akornanni suliniummut peqataanissamik nutaamik kajumissuseqalersitsisoq. Qeqqata Modelimik su-
liaqarnermi erseqqissivoq, atuarfik pitsaaliunermik suliaqarnermi pisoqarfittut atussallugu piukkun-

naateqartoq, meeqqat ulluinnarni inuunerminni piffissap annerpaartaa tassaniittarnerat pissutigalugu. Atuarfiup pitsaaliuinermit suliaqarnermi pisoqarfittut atornerqarnera ilaqutariinnik ikiorneqar-nissamik pisariaqartitsisunik attaveqarnissamut pitsaanagerusumik aamma periarfissaqalersitsissaaq, kisianni suli ujartuilluni sulineq ingerlanneqassaaq, pitsaaliuinermit suliaqarnermi sullinneqartus-satut siunnerfigineqartut taakku peqataanerunissaat anguniarlugu. Qeqqata Modelimik suliaqarne-rup aammattaaq takutippaa, kommunimi meeqqanut aamma inuusuttunut sammisassaqartitsinissaaq annertuumik aallunneqareersoq, kisianni taakku annertunerusumik ataqatigiissarneqartariaqartut, suli-at imminnut qaleriaannissaat pinngitsoortinniarlugu. Tamanna atuutilersitsarnermi isumalluutit pigineqartut pillugit misissueqqissaarnermi, Qeqqata Modeli tunngavigalugu Innuttaasut Peqqissu-siannik Iisimatusarfimmit suliarineqartumi, aamma immikkut saqqummiussatut atuarneqarsin-naasumi (Ottendahl et al., 2023), qitiusumik aallunneqarpoq.

Suliat tigussaasut, angajoqqaat isumaqatigiissutaasut aamma nunaqarfimmi isumaqatigiissutitut it-tut, meeqqat aamma inuusuttut akornanni atugarissaarnerulernissap aamma aanngajaarniutini-atuinerup annikillisinneqarnissaat pillugit sumiiffinni inuiaqatigiinnik aamma angajoqqaanik peqataa-nerulersitsisinnaasimapput. Najoqqutaq Atuarfik Ammasoq (Åben skole) suli ineriartortinneqarpoq, aamma tamatuma qanoq ingerlateqqinneqarnissaa suli nalunarpoq. Najoqqutap allanut tunngatil-lugu ingerlateqqinneqarsinnaanissaa periarfissaqarsinnaavoq, soorlu AKO-mi imaluunniit GIF-i su-leqatigalugu.

7.1 Suliap ingerlateqqinnissaanut inassuteqaatit

Ukiuni kingullerni pingasuni Qeqqata Modelimik suliaqarnermi suleqatigiinnissamut isumaqatigissut aallaavimusimavoq, piffissami 2022 ilanngullugu ukiuni pingasuni ingerlanneqarsimasoq. Anguniak-katta *"Qeqqata Kommuniani meeqqat amerlanerusut atugarissaarlutillu ataatsimoorfinnut peqqin-nartunut aamma isumaqarluartunut peqataassasut, aamma aanngajaarniutini atuisut ikinnerussa-sut (...)"*, qanoq angusinnaatigineripput oqaatigissallugu suli siusippallaarpoq, kisianni sulineq maan-namut peqqissutsimik siuarsaanermik attanneqarsinnaasumik pilersitsinermit kinguneqarpoq. Su-leqatigiit suliniummi angusaqartorujussuusimapput, aamma suliniutini tigussaasunik pilersitsiviusi-masumik.

Qeqqata Modelimik suliap ingerlateqqinnissaanut inassuteqaatit:

- (1) Inassutigineqarpoq, suliat, Qeqqata Modelip ataani aallartinneqartut, sumiiffimmi nakooqqu-tinik aamma naleqartitanik aallaveqartassasut. Suliat maannamut suliniummi angajoqqaanik peqataatitsinissap aamma sumiiffinni inuiaqatigiinnik peqataatitsinissap qulakkeerneqar-nerannik kinguneqarput. Angajoqqaat aamma sumiiffinni inuiaqatigiit sumiiffinni nakooqqu-tini aamma naleqartitani pingaarutilimmik inissisimapput, peqqissutsimik siuarsaalluni akuliuffi-gininnerni tunngavissatut illoqarfinni aamma nunaqarfinni innuttaasunit, Nakuusaaqqanit, kommunimi sulisunit aamma peqatigiiffinnit suussusersineqartunik. Tamatumunnga tunnga-tillugu nakooqqu-tit aamma naleqartitat arlarllit siunissami iluaqutaasumik atornerqarsinnaap-put, taamaaliornikkut ataatsimut isinnilluni sulineq angusinnaajumallugu.

(2) Inassutigineqarpoq, Qeqqata Modelimik suliat suli atuutilersinneqarsimanngitsut ineriartorteqqinneqarlutillu atuutilersinneqassasut, assersuutigalugu suliniutini allani ingerlateqqillugit. Soorlu Atuarfik Ammasoq (Åben skole), suleqatigiinnit ineriartortinneqarsimasoq, kommunip Timersoqatigiit Kattuffiannik anguniagassatut takorluukkamik isumaqatigiis-suteqarnerata (2022-2025) ilaatut ilanngunneqarsimavoq. Tamanna meeqqat aamma inu-usuttut amerlanerusut ataatsimoorfinni peqqinnartuni aamma peqataatitsiffiusuni peqataanissaminnut periarfissaqarnerulernissaannut pingaarutilimmik kinguneqarsin-naavoq. Pisariaqarporli suliaaqqarfiit assigiinngitsut akornanni ataqatigiissaarisoaqlunilu suleqatigiittoqarnissaa, tamannalu assersuutigalugu ima anguneqarsinnaavoq:

- a. Ataatsimoorluta Aalasa Bevægelse i fællesskabimi, Qeqqata Modelimi aamma Inuunerissaarneq - Det gode livimi suleqatigiissitanik ataatsimiisitsinernik kommuni ukiumut ataasiarluni/marlorialuni aqqissussisarluni, tamarmiulluni imminut naatsorsuutigisat aamma suleqatigiissinnaanermut periarfissat eqqartorneqarlutillu ata-qatigiissarneqarlutik. Tamanna suliniutit akunnerminni imminnut tapersersoqatiginissaasa qulakkeernissaannut pisortaqatigiinnut aamma taamatut kommunalbestyrelsimut periarfissaqalersitsissaaq.
- b. Qeqqata Kommuniani nakooqputit aamma naleqartitat pillugit suleqatigiit ilisimasaat Ataatsimoorluta Aalasa – Bevægelse i fællesskabip iluaqutaasumik peqataatissinnaavai, aamma taakku suliniummut atatillugu sunngiffimmi sammisassanut kulturikut naleqquuttunut aallartinneqartunut isumassarsiorfiusinnaallutik.

(3) Inassuteqaatigineqarpoq, suliat atuutilersinneqareersimasut attaneqarsinnaasunngortinnissaat aallunneqassasoq, kommunip ingerlatsinikkut suliaasaanut suli peqataatinneqarsinnaaniassammata.

- a. Nunaqarfinni isumaqatigiissutinut tunngatillugu pingaaruteqarpoq, isumaqatigiissutit malinnaaffigineqarnissaannut isumalluutini pisariaqartinneqartunik suli immikkoortitsisoqartassasoq, aamma taakku piviusunngortinnissaannut pisariaqartinneqartunik tapersersuisoqassasoq. Kommunip aamma nunaqarfiit akornanni sunngiffimmut tunngasutigut ingerlaavartumik oqaloqatigiittarneq pioreerpoq, aamma oqaloqatigiinnerni taakkunani nunaqarfinni isumaqatigiissutit nalinginnaasutut aamma uteqqiattumik sammineqartartutut iluaqutitalimmik ilanngunneqarsinnaapput. Attaveqaqatigiittarnerup tamatuma ingerlatiinnarneqarnissaa pingaaruteqarpoq, nunaqarfinni innuttaasut peqataalluartut sunngiffimmut tunngatillugu aningaasaliissutini qinnuteqarnissamut, sammisassanik aallartitsinissamut aamma sumiiffimmi nukissat, isumalluutit aamma nakooqputit suussusersinissaannut ikiorneqarnissaminnut kikkut siunersioqatigisassatut saaffigissanerlugit ilisimaniassammassuk. Kommunalbestyrelsip ileqquusumik ataatsimiinnerani, ulloq 23. februaari 2023, inassuteqaatigineqartup inassuteqaat tamanna taperserpaa, nunaqarfinni isumaqatigiissutit maanna pitsaaliuinnermut siunnersortit suleqatigalugit sunngiffimmi sammisassaqaqtitsinermut pisortap ataanilissallutik.

- b. Ilanngullugutaaq anguniarneqassaaq, angajoqqaat isumaqatigiissutaat atuarfiup su-liassaasa ilaattut atuutilersinneqarnissaat. Tamatumani pisariaqarpoq, atuarfinni pisortat aamma angajoqqaat siulersuisui angajoqqaanut sammisassaqtitsinissat aaqjissuunnissaannut pilersarusiortartunut ilaalernissaat. Ilutigitiillugu atuarfiit aamma angajoqqaat akornanni piginnittuuneq qulakkeerneqassaaq. Inassuteqaat una kommunalbestyrelsip ileqquusumik ataatsimiinnerani, ulloq 23. februaari 2023, inassuteqaatigineqartumit taperserneqarpoq, angajoqqaat isumaqatigiissutaat maanna atuarfinni pisortanit isumagineqalissallutik.
- (4) Inassuteqaatigineqarpoq, kommunimi HBSC-misissuinerit ukiut marlukkaarlugit ingerlanneqartarnissaannut isumalluutit suli immikkoortitsisoqartassasoq. Ukiut marlukkaarlugit misissuisarnerit suli aallartinneqarsimasut piffissap ingerlanerani sunniutaasa uuttortarnissaat pisinnaalersissavaa. Ilutigitiillugu apeqquutit akisassat atorlugit sunniutit nunaqarfinni uuttortarnissaat unammilligassaqarfiuvoq, meeqqat amerlannginneri pissutigalugu. Tassani inassutigineqassaaq, HBSC-misissuineq itisiliilluni apersuinerik ataasiakkaanik ilaneqassasoq.

Meeqqanut, inuusuttunut aamma ilaqutariinnut siunnerfilimmik neqeroorutitut aamma suli-niutitut tunngatillugu Qeqqata Kommunianut inassuteqaatit pingarnerit:

- (1) Peqqissutsimik siuarsaalluni sulianik ineriartortitsisoqartillugu meeqqat, inuusuttut aamma ilaqutariit ikiortarialittut inissisimasut immikkut eqqumaffigineqarnissaat pisariaqarpoq. Tamatumani ujartuilluni sulinissaq suli pisariaqarpoq, meeqqat, inuusuttut aamma ilaqutariit ikiortarialit ilaat neqeroorutit pigineqartunik atuinissaminnik periarfissaqarneq ajormata.
- (2) Kommunimi peqqissutsimik siuarsaalluni suli iluaqutitalimmik siunertat qaleriiaaffiini ataqatigiissarneqarsinnaapput, ilutigitiillugulu suli amerlassusiat ikilissinneqarsinnaallutik, taamaalilluni sulianut aallartinneqartunut malinnaaffiginninnissamut aamma nalilersuinissamut isumalluutit amerlanerulersillugit. Peqqissutsimik siuarsaalluni suliutitut suleqatigisartakkat avataaneersut iluaqutitalimmik peqataatinneqarsinnaapput, kisianni taakku kommunip pisariaqartitai aallaavigalugit, aamma kommuni suleqatigalugu sulianut pioreersunut ataqatigiissarlugit sulissapput.
- (3) Naggasiutitut, kommunimi peqqissutsimik siuarsaalluni sulineq nakussassarneqassaaq, suli-niutitut tamarmik sumiiffimmi nakooqutitut aamma naleqartitanit, taamalu kommunip iluani ajunngitsumik ingerlasunit tamanit, aallaaveqarpata. Taamaalillutik suli sulisunut aamma ilaqutariinnut isumaqarluarlutillu isumalluutit amerlasuut, kommunimi innuttaasut akornanni pigineqartut, sulisinneqalerlutik.

8 Najoqqutat

- Asgeirsdottir, B. B., Kristjansson, A. L., Sigfusson, J., Allegrante, J. P., & Sigfusdottir, I. D. (2021). Trends in substance use and primary prevention variables among adolescents in Lithuania, 2006-19. *Eur J Public Health, 31*(1), 7-12. doi:10.1093/eurpub/ckaa097
- Berliner, P., & Hovgaard, G. (2020). Fællesskaber, trivsel og sundhed. In T. Aagaard & L. Hounsgaard (Eds.), *Menneske : sundhed, samfund og kultur* (1. udgave ed., pp. 412 sider). Aarhus: Klim.
- Bernburg, J. G., Thorlindsson, T., & Sigfusdottir, I. D. (2009). The neighborhood effects of disrupted family processes on adolescent substance use. *Soc Sci Med, 69*(1), 129-137. doi:10.1016/j.socscimed.2009.04.025
- Bjarnason, T., Thorlindsson, T., Sigfusdottir, I. D., & Welch, M. R. (2005). Familial and religious influences on adolescent alcohol use: A multi-level study of students and school communities. *Social forces, 84*(1), 375-390.
- Cicognani, E., Albanesi, C., Valletta, L., & Prati, G. (2019). Quality of collaboration within health promotion partnerships: Impact on sense of community, empowerment, and perceived projects' outcomes. *Journal of community psychology*.
- Corbin, J. H., Jones, J., & Barry, M. M. (2018). What makes intersectoral partnerships for health promotion work? A review of the international literature. *Health Promot Int, 33*(1), 4-26. doi:10.1093/heapro/daw061
- Cueva, K., Rink, E., Lavoie, J. G., Stoor, J. P. A., Healey Akearok, G., Gladun, E., & Larsen, C. V. L. (2021). Diving below the surface: A framework for arctic health research to support thriving communities. *Scand J Public Health, 14034948211007694*. doi:10.1177/14034948211007694
- Demaio, A. (2011). Local wisdom and health promotion: barrier or catalyst? *Asia Pac J Public Health, 23*(2), 127-132. doi:10.1177/1010539509339607
- Gadeberg, A., Andersen, I., Brønnum, H., Christensen, U., & Didrichsen, F. (2020). *Indsatser mod ulighed i sundhed*. Retrieved from <https://www.sst.dk/-/media/Udgivelser/2020/Ulighed-i-sundhed/Indsatser-mod-ulighed-i-sundhed-tilgaengelig.ashx>
- Grønlands Statistik. (2019). Grønlands befolkning 2019. Retrieved from <https://stat.gl/publ/da/BE/201901/pdf/Gr%C3%B8nlands%20befolkning%202019.pdf>
- Guglielmin, M., Muntaner, C., O'Campo, P., & Shankardass, K. (2018). A scoping review of the implementation of health in all policies at the local level. *Health Policy, 122*(3), 284-292. doi:10.1016/j.healthpol.2017.12.005
- Halldorsson, V., Thorlindsson, T., & Sigfusdottir, I. D. (2014). Adolescent sport participation and alcohol use: The importance of sport organization and the wider social context. *International Review for the Sociology of Sport, 49*(3-4), 311-330. doi:10.1177/1012690213507718
- Healey Akearok, G., Cueva, K., Stoor, J., Larsen, C., Rink, E., Kanayurak, N., . . . Hiratsuka, V. (2019). Exploring the Term "Resilience" in Arctic Health and Well-Being Using a Sharing Circle as a Community-Centered Approach: Insights from a Conference Workshop. *Social Sciences, 8*(2), 45. doi:10.3390/socsci8020045
- Heimisdottir, J., Vilhjalmsón, R., Kristjansdóttir, G., & Meyrowitsch, D. W. (2010). The social context of drunkenness in mid-adolescence. *Scandinavian Journal of Public Health, 38*(3), 291-298. doi:10.1177/1403494809357094

- Jones, J., & Barry, M. M. (2018). Factors influencing trust and mistrust in health promotion partnerships. *Glob Health Promot*, 25(2), 16-24. doi:10.1177/1757975916656364
- Juuso, P. (2020). The Connection to nature as an aid to recovery in the circumpolar north. In T. H. Aagard, L. (Ed.), *Menneske: sundhed, samfund og kultur*.: Ilisimatusarfik.
- Kjeld, S., Lund, L., & Andersen, S. (2021). *Kortlægning af den islandske model: familie, venner og fritid som beskyttende faktorer for unges rusmiddelbrug* (9788778995445). Retrieved from <https://www.sst.dk/-/media/Udgivelser/2021/Islandske-model/Den-islandske-model.ashx?la=da&hash=733FA54C2602D376101AC23C89DFC40E709ADE0E>
- Kristjansson, A. L., James, J. E., Allegrante, J. P., Sigfusdottir, I. D., & Helgason, A. R. (2010). Adolescent substance use, parental monitoring, and leisure-time activities: 12-year outcomes of primary prevention in Iceland. *Prev Med*, 51(2), 168-171. doi:10.1016/j.ypmed.2010.05.001
- Kristjansson, A. L., Lilly, C. L., Thorisdottir, I. E., Allegrante, J. P., Mann, M. J., Sigfusson, J., . . . Sigfusdottir, I. D. (2021). Testing risk and protective factor assumptions in the Icelandic model of adolescent substance use prevention. *Health Educ Res*, 36(3), 309-318. doi:10.1093/her/cyaa052
- Kristjansson, A. L., Mann, M. J., Sigfusson, J., Thorisdottir, I. E., Allegrante, J. P., & Sigfusdottir, I. D. (2020). Development and Guiding Principles of the Icelandic Model for Preventing Adolescent Substance Use. *Health Promotion Practice*, 21(1), 62-69. doi:10.1177/1524839919849032
- Kristjansson, A. L., Sigfusdottir, I. D., & Allegrante, J. P. (2013). Adolescent substance use and peer use: a multilevel analysis of cross-sectional population data. *Substance Abuse Treatment, Prevention, and Policy*, 8(1), 27. doi:10.1186/1747-597X-8-27
- Kristjansson, A. L., Sigfusdottir, I. D., Allegrante, J. P., & Helgason, A. R. (2008). Social correlates of cigarette smoking among Icelandic adolescents: A population-based cross-sectional study. *BMC Public Health*, 8(1), 86. doi:10.1186/1471-2458-8-86
- Kristjansson, A. L., Sigfusdottir, I. D., Allegrante, J. P., & Helgason, A. R. (2009). Parental divorce and adolescent cigarette smoking and alcohol use: assessing the importance of family conflict. *Acta Paediatr*, 98(3), 537-542. doi:10.1111/j.1651-2227.2008.01133.x
- Kristjansson, A. L., Sigfusdottir, I. D., James, J. E., Allegrante, J. P., & Helgason, A. R. (2010). Perceived parental reactions and peer respect as predictors of adolescent cigarette smoking and alcohol use. *Addict Behav*, 35(3), 256-259. doi:10.1016/j.addbeh.2009.10.002
- Kristjansson, A. L., Sigfusdottir, I. D., Thorlindsson, T., Mann, M. J., Sigfusson, J., & Allegrante, J. P. (2016). Population trends in smoking, alcohol use and primary prevention variables among adolescents in Iceland, 1997-2014. *Addiction*, 111(4), 645-652. doi:10.1111/add.13248
- Kræftens Bekæmpelse X:IT. (2016). Kom i gang med Xit. De tre elementer i X:IT. Retrieved from <https://www.xit-web.dk/kom-i-gang-med-xit/de-tre-elementer-i-xit/>
- Mann, M. J., Kristjansson, A. L., Sigfusdottir, I. D., & Smith, M. L. (2015). The role of community, family, peer, and school factors in group bullying: implications for school-based intervention. *J Sch Health*, 85(7), 477-486. doi:10.1111/josh.12270
- Minkler, M., & Wallerstein, N. (2011). *Community-Based Participatory Research for Health: From Process to Outcomes*: Wiley.
- Nakuusa. (2022). Nakuusa Perorluartitsisa Spiren til en bedre opvækst. Retrieved from <https://nakuusa.gl/da/meeqqat-isummorsorfii-og-nakuusaaqqat/nakuusaaqqat/>
- NHS. (2022). Plan, Do, Study, Act (PDSA) cycles and the model for improvement. Retrieved from <https://www.england.nhs.uk/wp-content/uploads/2022/01/qsir-pdsa-cycles-model-for-improvement.pdf>
- Niclasen, B. (2019). *HBSC Greenland. Data fra Skolebørnsundersøgelsen 2018* (ISBN 978-87-7899-473-8). Retrieved from https://www.sdu.dk/da/sif/rapporter/2019/hbsc_greenland
- Naalakkersuisut. (2020). *INUUNERITTA III - Naalakkersuisuts strategi for samarbejdet om det gode børneliv 2020-2030*. Retrieved from Nuuk: <https://naalakkersuisut.gl/~/-/media/Nanoq/Files/Publications/Familie/DK/Inuuneritta%20III%20SEP20%20naal%20DA%20web.pdf>

- Ottendahl, C. B., Bjerregaard, P., Svartá, D. L., Sørensen, I. K., Olesen, I., Nielsen, M. S., & Larsen, C. V. L. (2021). *Mental sundhed og helbred blandt 15-34 årige i Grønland* Retrieved from https://www.sdu.dk/da/sif/rapporter/2021/mental_sundhed_unge_groenland_dk
- Ottendahl, C. B., Olesen, I., Christiansen, M., Rubin, S. R., Nystrup, K., & Larsen, C. V. L. (2023). *Implementeringskapacitet i Qeqqata Kommunia. En del af Qeqqata Modellen*. Retrieved from www.sdu/sif
- Pisinger, V., Hoffmann, S., Rosing, J., Thygesen, L., Krølner, R., & Tolstrup, J. (2021). *Alkoholforebyggelse på gymnasier. Erfaringer med indsatsen Gymnasier Fuld af liv* (ISBN 978-87-7899-553-7). Retrieved from file:///C:/Users/cbha/Downloads/Gymnasier_Fuld_af_liv_rapport_version3.pdf
- Paarisa. (2022). *Forældreftaler*. Retrieved from https://paarisa.gl/materialer/film_og_udgivelser/foraeldreaftaler?sc_lang=da
- Qeqqata Kommunia. (2009). *Kommunen på polarcirkelen*. Retrieved from https://www.qeqqata.gl/emner/om_kommunen?sc_lang=da
- Qeqqata Kommunia. (2018a). *Inuunerissaarneq - Det gode liv*. Retrieved from https://www.qeqqata.gl/emner/borger/kommunale-projekter/det-gode-liv?sc_lang=da
- Qeqqata Kommunia. (2018b). *Planstrategi*. Retrieved from https://www.qeqqata.gl/emner/politik/planstrategi?sc_lang=da
- Qeqqata Kommunia. (2020). *Qeqqata-modellen*. Retrieved from https://www.qeqqata.gl/emner/borger/kommunale-projekter/qeqqata-modellen?sc_lang=da
- Qeqqata Kommunia. (2021). *Politikker - Koalitionsaftalen*. Retrieved from https://www.qeqqata.gl/emner/politik/politikker_planer/politikker?sc_lang=da
- Redvers, J. (2020). "The land is a healer": Perspectives on land-based healing from Indigenous practitioners in northern Canada. *International Journal of Indigenous Health*, 15(1), 90-107. doi:10.32799/ijih.v15i1.34046
- Region Hovedstaden. (2020). *Et værktøj til partnerskabsanalyse- En ressource til etablering, udvikling og vedligeholdelse af partnerskaber indenfor sundhedsfremme*. Retrieved from <https://www.regionh.dk/forebyggelseslaboratoriet/publikationer/Documents/v%C3%A6rkt%C3%B8j%20til%20partnerskabsanalyse.pdf>
- Rodrigues, P. H. A. (2017). Difficulties in the classification of public-private partnerships in public health. *Cad Saude Publica*, 33Suppl 3(Suppl 3), eCO030317. doi:10.1590/0102-311xco030317
- Sigfúsdóttir, I. D., Thorlindsson, T., Kristjánsson, A. L., Roe, K. M., & Allegrante, J. P. (2009). Substance use prevention for adolescents: the Icelandic Model. *Health Promot Int*, 24(1), 16-25. doi:10.1093/heapro/dan038
- Thorlindsson, T., Bjarnason, T., & Sigfusdóttir, I. D. (2007). Individual and Community Processes of Social Closure: A Study of Adolescent Academic Achievement and Alcohol Use. *Acta Sociologica*, 50(2), 161-178. doi:10.1177/0001699307077657
- Tončinić, S., de Wildt-Liesveld, R., & Vrijhoef, H. J. (2020). Evaluation of a digital platform that engages stakeholders in the co-creation of healthcare innovations: A mixed-methods study. *International Journal of Care Coordination*, 23(1), 33-42. doi:10.1177/2053434520913578
- WHO. (2015). *Taking a participatory approach to development and better health: examples from the Regions for Health Network*. Copenhagen: World Health Organization. Regional Office for Europe.

9 Ilanngussat

Ilanngussaq 1: Meeqqanut- aamma inuusuttunut tunngasutigut kommunip sammisaanut takussutissiaq.

Nr.	Anguniagaq	Suliasa- saqar- fiup ilu- ani suli- niutini- k aallarti- tsiso- qarsimav oq	Siunnerfik angu- niarlugu qanorp- piaq sulisoqarpa?	Suliami aalajangersi- masumi suliami misilit- takkat aamma peqqis- sutsimut pingaarutai qanoq uppersaaser- neqarpat?	'Inuunerissaar- neq – Det gode liv'-imut atassusi- ineq	Uppernar- saasiinermut innersuussi- neq (linkit, taaguut il.il)	Uppernarsaa- siinissamik si- unnersuut	Paasissutissanik pissarsiffiit naleqquttut allat
1	Meeqqat aamma inuusuttut tati- tuunngornissaat, taamalillutik inu- unermi unammilligassa- nik akiuisin- naasunngorlutik	•	Eqqarsartaatsik- kut peqqissutsi- mik siuarsaalluni suliaq Thinkinuk atorlugu kommu- nimi tamarmi suli- aqartoqarpoq. Thinkinuk ilaquta- riinnut sullissi- vinni, ulluunerani paaqqinnittarfinni aamma atuarfinni atorneqarpoq.	Sulisut Thinkinuk pillugu pikkorissartitsinermut peqataasimasut akorn- anni pikkorissarneq pil- lugu nalilersuisoqarpoq. Thinkinuk ulluinnarni qanoq atorneqarner- soq pillugu uppersaasi- nermik pissarsiari- neqarsinnaasumik soqanngilaq, kisianni su- lisunut pikkorissartitsi- nermut peqataasimasu- nut attaveqatigisartakka- nik ataatsimeeqateqar- nerit inger- lanneqarsimapput, aaqqissuussap suliner- mi atornera pillugu misilit- takkaniq avitseqatigiin- nissaq siunertaralugu. Taakkunanga imaqarni- liat pigineqarput, tama-	Suleqatigiit 1-imi, suleqatigiit 4-mi aamma su- leqatigiit 6-imi Thinkinuk sammi- neqarpoq.	÷		

				tuma sulinermi ator- neqarneranut tunngatil- lugu uppersaasiinis- samut paasissutissanik pissarsiffissatut tullu- arsinnaasunik.				
2	Meeqqat aamma inuusuttut puala- vallaartut ikinn- russasut	•	1. januaari 2020 aallarnerfigalugu kommunimi meeqqanut 0-18- inik ukiulinnut tamanut akeqanngitsumik timersortarnissaq neqeroorutigi- neqarpoq.	Uppersaaser- neqanngilaq	Sunngiffimmi sammisassaqarti- tsisarneq pillugu suleqatigiit 6-ik- kut suliaqarput, aamma akeqann- gitsumik timer- sortarnissaq pil- lugu suli- aqartuullutik.	÷		Meeqqat akorn- anni oqimaassutsip ineriartornera, soorlu atualer- nermi, peqqinnis- saqarfiup napparsi- masunut nalu- naarsuiffii elektro- niskiusut aquti- galugit malinnaaffi- gineqarsinnaapput. Paasissutissat taakku imaalial- laannarlugit pis- sarsiarineqarsin- naanngillat, kisia- nni takuneqarsin- naanissaat qinnu- tigineqarsin- naavoq.
			Peqqinnissamat ambassadørit ar- lallit kommunimi ilinniartinne- qarsimapput. Maniitsumi ullu- nerani paaqqin- nittarfinni tamani peqqinnissamat	Peqqinnissamat ambas- sadørit misilittakkamin- nik avitseqatigiinniartutik qaammatit pingasuk- kaarlugit naapittarput. Peqqinnissamat ambas- sadørit sulinerat pillugu, aamma kommunimi meeqqanut aamma inu- usuttunut qanoq	Toqqaannartumik attuumas- suteqanngilaq	÷		

		ambassa- døreqarnissaa ilaatigut pin- gaartinneqarsi- mavoq, ullut ta- maasa aalajanger- simasumik nalunaaquttap akunneranik ataatsimik sivi- sussusilimmik aalasarnissamik qulakkeerinniffiu- sumik. Tassani in- ersimasut meeqqallu peqatigiillutik aalanermik inger- lataqartarput. Tamatuma sania- tigut isikkamik ar- saalluni unam- minerit ingerlan- neqartarput, utoqqaat utoqqaat anger- larsimaffianni najugallit arsaate- qatiserineqartar- lutik imaluuniit isiginniaari- aaqquneqartar- lutik. Aaqqissuus- sineq ataatsimoo-	pingaaruteqarner- soq pil- lugit uppernarsaatinik pissarsiarineqarsin- naasunik soqanngilaq.				

			rluni nereqatigiin- nermik naggaser- neqartarpoq.				
			Sisimiut nunaqar- fiinut tikeraarnej, aalanissamik ka- jumissuseqarne- rulersitsinissaq aamma tama- tuma pingaaru- teqassusianik eqqumaffiginnin- nerunissaq angu- niarlugit isikkamik arsaannernut ar- lalinnut borgme- steri peqataalluni (qanga?).	Uppernarsaaser- neqanngilaq	Sunngiffimmi sammisassaqarti- tsisarnej pillugu suleqatigiit 6-ik- kut suliaqarput.	÷	
3	Kommunip neri- saqartitsisarfiini tamani nerisat peqqinnartut neqeroorutigi- neqartassasut	•	Piomasaqataavoq kommunip neri- saqartitsivii su- lisussarsiuun- neqaraangata "nerisassat peqqinnartut" oqaluuserineqar- tassasut. Tamanna ulluu- nerani meeqqer- ivinnut, utoqqaat illuinut aamma sulisut kantiinaan- nut aalajangersi- masumik tunnga- voq (Sisimiuni	Uppernarsaaser- neqanngilaq	Toqqaannartumik attuumas- suteqanngilaq	https://www.qeqqata.gl/emner/borger/skole_og_pasningstilbud/folkeskole_qeqqatakommunia/hbsc_rapport/hbscrapport_2020?sc_lang=da	5.-10. klassini atu- artut paarnanik naatitanillu neri- saqartarnerat ukiut sisamakkaarlugit HBCS Greenland aqqutigalugu ma- linnaaffigineqar- poq.

			aamma Maniit- sumi?).						
4	Kommunip kanti- inaani aamma nerisaqartitsisar- fiini igaffinni su- lisunik ilinniaga- qarsimasunik atorfinititsiso- qartassasoq.		Peqqinnissaq pil- lugu politikki tunuliaqutaralugu kantiinaqarner- mut ataatsimiiti- taliamik Maniit- sumi pilersitsiso- qarsimavoq. Kom- munip kanti- inaanni grøntsagit aamma kalaali- merngit annertu- nerusumik aallun- neqassasut ata- atsimiititaliap su- lissutigisimavaa. Ataatsimiititaliap aamma neriner- mut atortunik nu- taanik pisisoqar- nissaa, igaffimmi atortulersuutit nutarterneqarlu- tillu igaffimmi su- lisunut pitsaane- rusumik aqqis- sunnegarnissaat sulissutigivaa. Su- lisunut kantiina atuarfinnut aamma ullu- nerani meeqqer- ivinnut tamanut	Ataatsimiititaliap/sulisut qitiusumiittut naapertor- lugit 2018-imiilli kanti- inami nerisartut, illup avataani nerisassanik aallernissamut taarsi- ullugu, amerlinerannik tamanna kinguneqarpoq. Ineriartorneq tamanna pillugu uppernarsaa- taasumik soqanngilaq.	Toqqaannartumik attuumas- suteqanngilaq				

			nerisaqartitsiner- mik isumaginnip- poq.					
			Sisimiuni Hotel Si- simiut ulluunerani meeqqerivinni nerisaqartitsiner- mik isumaginnip- poq. Atuarfiit marluk kantiinami sulisoqarput, iffia- nik ulloqqasiu- tissanik isumagin- nittunik. Pisiffik kommunimi suli- sut kantiinaanik isumaginnit- tuulluni.	Uppernarsaaser- neqanngilaq	Toqqaannartumik attuumas- suteqanngilaq	÷		
5	Kommunip neri- saqartitsisarfiini tamani kalaali- merngit sapaatip akunneranut ne- risassanut ilaatinneqartas- sasut	•	Ulluunerani meeqqerivinni kalaaliminernik sassaalliisoqartar- poq, kisianni atu- arfinni tamanna pineq ajorluni. (Il- loqarfinni mar- lunni tamani atuuppa? Qanormi utoq- qaat anger- larsimaffiini?)	Uppernarsaaser- neqanngilaq	Utoqqaat anger- larsimaffiini ka- laaliminertorta- nissap qulakkeer- neqarnissaa su- leqatigiit 7-mi su- liarineqarpoq	÷		
6	Meeqqat aamma inuusuttut amer- lanerusut inuu-	•	Qeqqata-modeli: Angajoqqaat isu- maqatigiissutaat	Angajoqqaat isu- maqatigiissutaat al- lanneqarput. Tamatuma saniatigut angajoqqaat	Suleqatigiit 2-kkut angajoqqaat isu- maqatigiissutaan- nik suliaqarput.	https://www.qe- qqata.gl/em- ner/bor- ger/skole_og_	Angajoqqaat isumaqatigiis- sutaannut peqataaneq, angajoqqaat	5.-10. klassini atu- artut akornanni pujortartarnek ukiut sisamakkaar-

	nermik pujortar- fiunngitsumik toqqaassasut			akornanni apeqqutit aki- sassiat atorlugit misissui- neq ingerlanneqarpoq, angajoqqaat meeqqamik aangajaarniutitik atui- nerannut pingaaruteqar- nersoq misigisimaneeraat misissorniarlugu.		pasningstil- bud/folke- skole_qeqqa- takommu- nia/hbsc_rap- port/hbscrap- port_2020?sc _lang=da	isumaqatigiis- sutaasa ima- risai kiisalu su- liap pingaarua- taa pillugu an- gajoqqaat misigisaat pil- lugit apeqqutit akisassiat atorlugit mi- sissuineq pil- lugit ukiumoo- rtumik nalu- naarutiginnin- neq.	lugit HBSC aquti- galugu misissuiffi- gineqartarpoq.
			Sisimiuni ilaquta- riinnik sullissivik pujortassaarniar- luni pikkorissar- nissamik neqer- ooruteqartarpoq (qanormi Maniit- soq aamma nuna- qarfiit?)	Uppernarsaaser- neqanngilaq	Toqqaannartumik attuomas- suteqanngilaq	https://www.sdu.dk/da/sif/rappor-ter/2021/kommunal_sundhedsprofil_dk	Innuttaasut qassit pujor- tassaarniar- nermut pikko- rissartitsiner- nik atuinersut, kiisalu qassit qaammatit ar- finillit aamma aqqaneq-mar- luk qaangiun- neranni pujor- tassaarsima- nersut pillugit ukiumoo- rtumik nalu- naarutiginnin- neq.	Innuttaasut 15+-it akornanni ukiullit pujortartarnerat ukiut sisamakkaar- lugit Innuttaasut peqqissusiannik misissuineq aquti- galugu misissuiffi- gineqartarpoq. Tul- lianik 2024-mi pis- saaq.
			1. januaari 2020 aallarnerfigalugu kommunimi	Uppernarsaaser- neqanngilaq	Sunngiffimmi sammisassaqarti- tsisarneq pillugu	÷	Meeqqat qas- sit timer-	

			meeqqanut 0-18-inik ukiulinnut tamanut akeqanngitsumik timersortarnissaq neqeroorutigineqarpoq.		suleqatigiit 6-ik-kut suliaqarput.		soqatigiiffinnut peqataannersut pillugit ukiumoortumik nalunaarutiginninneq.	
			1. maaji 2022 aallarnerfigalugu kommuni pujortarfiunngitsoq	1. maaji 2022 aallarnerfigalugu akuersissutigineqarpoq, pitsaaliuinnermut siunnersorti peqataarusuttunut pujortassaarnissamik pikkorissartitsivoq. Pikkorissartitsineq Maniitsumi ingerlanneqassasoq aamma pilersaarutigineqarpoq.	Toqqaannartumik attuumasuteqanngilaq	Pujortartarneq pillugu politikki-liortoqarnikuuvoq,	Innuttaasut peqqissusianik misissuineq tunngavigalugu 2024-mi kommunikkaartumik innuttaasut peqqissusiat	
			Boehringer ingelheim A/S-imik ataasiartumik sulleqateqarneq			Meeqqat atuarfianni atuartunut tamanut unammisitsisoqarpoq, pujortartarneq pillugu videoliamik Itillimi meeqqat atuarfiat nasitsivoq		
7	Suliat siunnerfil-lit aqutigalugit pujortartalernissamik pitsaaliuinnermik nakussassanissaq	•	<i>Anguniagaq 6-ilu qaleriipput.</i>					

8	Meeqqat aamma inuusuttut tarmarmik inuuner-mut hashitorfi-unngitsumut aamma aanngajaarniutini (gassimik aamma benzina-mik naamaar-neq) atuiffiunngitsumut angertuussasut	•	Qeqqata-modeli: Angajoqqaat isumaqatigiissutaat	Angajoqqaat isumaqatigiissutaat allanneqarput. Tamatuma saniatigut angajoqqaat akornanni apequtit akissiat atorlugit misissuineq ingerlanneqarpoq, tamanna angajoqqaat meeqqamik aanngajaarniutini atuinerannut pingaaruteqarner-soq misigisimaneeraat pillugu misissuiffiginiarlugu.	Toqqaannartumik attuumas-suteqanngilaq		Angajoqqaat isumaqatigiissutaannut peqataaneq, angajoqqaat isumaqatigiissutaasa imarisai kiisalu suliap pingaarutaa pillugu angajoqqaat misigisaat pillugit apequtit akissiat atorlugit misissuineq pillugit ukiumoortumik nalunaarutiginnineq.	5.-10. klassini atu-artut akornanni hashimik aamma naamaarnermik atui-neq ukiut sisamakkaarlugit HBSC aqqutigalugu misissuiffigineqartarpoq.
			1. januaari 2020 aallarnerfigalugu kommunimi meeqqanut 0-18-inik ukiulinnut tamanut akeqanngitsumik timersortarnissaq neqeroortigineqarpoq.	Uppernarsaasereqanngilaq	Sunngiffimmi sammisassaqartitsarneq pillugu suleqatigiit 6-ik-kut suliaqarput, aamma akeqanngitsumik timersortarnissaq pillugu taakku suliaqartuullutik.	÷	Meeqqat qas-sit timer-soqatigiiffinnut peqataane-sut pillugit ukiumoortumik nalunaarutiginnineq.	
11	Meeqqat aamma inuusuttut ikinnerusut ajoqutaasumik imigassamik atuissasut,	•	Qeqqata-modeli: Angajoqqaat isumaqatigiissutaat	Angajoqqaat isumaqatigiissutaat allanneqarput. Tamatuma saniatigut angajoqqaat akornanni apequtit aki-	Inuunerissaarneq - Det gode livimi angajoqqaanik suleqateqarneq aallanneqarpoq. An-		Angajoqqaat isumaqatigiissutaannut peqataaneq, angajoqqaat	5.-10. klassini atu-artut akornanni imigassamik aalakoornartortalimmik atui-neq

	aamma imigasamik misileeqqaarnissaq kinguarsarneqasasooq			sassiat atorlugit misissuineq ingerlanneqarpoq, tamanna angajoqqaat meeqqamik aanngajaarniutitik atuinerannut pingaaruteqarnerisooq misigisimaneraat pillugu misissuiffiginialugu.	gajoqqaat akissusaaffeqarnerat suleqatigiit 2-ikkunnit suliarineqarpoq.		isumaqatigiisutaasa imarisai kiisalu suliap pingaarutaa pillugu angajoqqaat misigisaat pillugit apeqqutit akissiat atorlugit misissuineq pillugit ukiumoortumik nalunaarutiginnineq.	ukiut sisamakkaarlugit HBSC aqqutigalugu misissuiffiginieqartarpoq.
12	Tarnikkut nakuuserneq, atugarliorneq aamma pimmatiginnit-taarneq/qinngasaa-risarneq unitsineqassasut, aamma pitsaaliuineq siunertaralugu oqaloqateqarnissamik neqerooruteqarnissaq	•	Najoqqaat Drop Mob atuarfinni 2018-imi atuutilersinneqarpoq. Atuarfinni siunersortit/ilinnarititsisut siunersiueqatigereernerisigut klassit namminneq angunia-gassanik suliaqartarput. Pitsaaliuineq siunertaralugu oqaloqatiginnit-tarnerit suliarineqanngillat, kisianni angalasartoqatigiit meeqqat kingua-assiuutimikkut	Uppernarsaaserneqanngilaq	Pimmatiginnittarnermik/qinngasaa-risarnermik pitsaaliuineq suleqatigiit 1-ikkunnit suliarineqarpoq.	https://www.qe-qqata.gl/emner/borger/skole_og_pasningstilbud/folkeskole_qeqqatakommu-nia/hbcs_rapport/hbcrapport_2020?sc_lang=da	Ukiumoortumik nalunaarutiginnineq	5.-10. klassini atu-artut akornanni pimmatiginnittarneq/qinngasaa-risarneq kiisalu atugarissaarneq ukiut sisamakkaarlugit HBSC aqqutigalugu misissor-neqartarpoq. Tarnikkut nakuuserarneq pillugu apeqqutit ilaatinneqanngillat.

			kannguttaatsuli- orfigineqarsima- gaangata katsorsaanissamik neqerooruteqart- arput.					
			Timersorneq pim- matiginninnerta- qanngit- soq/qinngasaari- nertaqanngitsoq timersornermut siunnersortinit aaqqissuun- neqartarpoq.	Uppernarsaaser- neqanngilaq	Pimmatiginnittar- ner- mik/qinngasaa- risarnermik pit- saaliuineq pillugu suleqatigiit 1-ik- kut suliaqarput.	÷		
13	Paasisitsiniaane- rit aqputigalugit nerisassanik peqqinnartunik, pujortartarun- naarnissamik, annikitsumik imigassamik atuinissamik aamma timigis- sartarnissamik kajumilersitsinis- saq.	•	Kigutileriffik aamma nap- parsimmavik su- leqatigalugit tupa pillugu paasisitsi- niaasoqar- nikuuvoq (pla- katit, siunnersui- neq il.il.). Nerisat peqqinnartut aamma taquat peqqinnartut sap. ak. 18-imut atatil- lugu sammineqar- nikuupput. Neri- sasset peqqin- nartut pillugit pik- korissartitsinissa- mik pilersaarut COVID 19 pissuti-	Facebookimi videot isu- massarsiorfittut. Klas- seqatigiit pujortar- nejortut, Paarisap nuna tamakkerlugu aaqqissus- sisarnini unitsimmagu kommunimit aaqqis- suunneqartoq. Plakatit Facebookimi nassaassaa- pput.	Sunngiffimmi sammisassaqarti- tsisarneq pillugu suleqatigiit 6-ik- kut suliaqarput.	÷	Paasisitsiniaane- rit sunniut- taat toqqaan- nartumik nali- liiffigissallugit ajor- nakusoortuuv oq. Peqqinnis- sakkut ileqqut malinnaaffiga- lugit paasissu- tissanik pis- sarsiaqarnar- neruvoq.	5.-10. klassini atu- artut paarnanik aamma naatitanik, nerisassanik peqqinnann- gitsunik nerisaqart- artut aamma aanngajaarniutinik atusut amerlassu- sial ukiut sisamak- kaarugit HBSC aqputigalugu misis- suiffigineqartarput.

			galugu taamaati-innarneqarpoq. Kommuniq peqqinnissamut ambasadørii ilungersuussillu-artut sammillugit sumiiffimmi avii-sikkut saqqummi-ussisaqattaarput, aamma aalanissamik Facebook aqqutigalugu kajumissaarisarlutik.					
14	Meeqqat aamma inuusuttut, aamma ilaqutariit eqqarsartaatsimikkut peqqissuunissamik angusaqassasut	•	Anguniagaq taanna anguniakanut allanut ilaasutut isigineqarpoq, aamma suliani arlalinni ilaatinneqarluni: Inuunerissaarneq - Det gode liv, Thinkinuk, Ilaqutariinnut sullissivinni sulianut, kisalu Qeqqata – Modelip suleqatigiissutigineqarneranut. Pitsaaliuinermik siunnersortit sammisassaqaqtitsinerinik innuttaasunut sammis-	FN-ip 10. septembari ulloritittagaa Pitsaaliuinermut siunnersortit aamma ilaqutariinnut sullissiviit malunnartiippaat. Innuttaasunit tikkuarneqartut, suliffeqarfiup iluani pissutsinut imaluunniit ataqatigiissaarinermut tunnganerusut, qanoq pitsanngorsarsinnaanerivut pillugit ilaqutaarinnut sullissivinni sulisut aamma pitsaaliuinermik siunnersortit ataatsimeeqatigineqarput.	Imminut toqunnissamik pitsaaliuineq Inuunerissaarneq – Det gode livimi aqutsisoqatigiinnit pitsaaliuinermut siunnersortit ataannut inissinneqarpoq. Thinkinuk-mut tunngatillugu pikkorisartitsinerit pillugit suleqatigiit 4-kkut Paarisamik siusinnerusukkut suleqateqarput. Suleqatigiit 4-kkut Thinkinuk-mi SIS/MAN-imik pikkorissartitsipput,	https://www.sdu.dk/da/sif/rappor-ter/2021/kom-munal_sund-hedsprofil_dk	Ukiuumoortumik nalunaarusiorneq	Atuartut eqqarsartaatsimikkut peqqissusiat apeqqutit nutaat atorlugit HBSC-imit 2022-miit misissorneqartalerpoq. Inuusuttut eqqarsartaatsimikkut peqqissusiat innuttaasut peqqissusiannik misissuinermi aamma ilaatinneqarpoq, kommunikaartumillu sumiiffikkaarlugu nalunaarusiarineqartarluni.

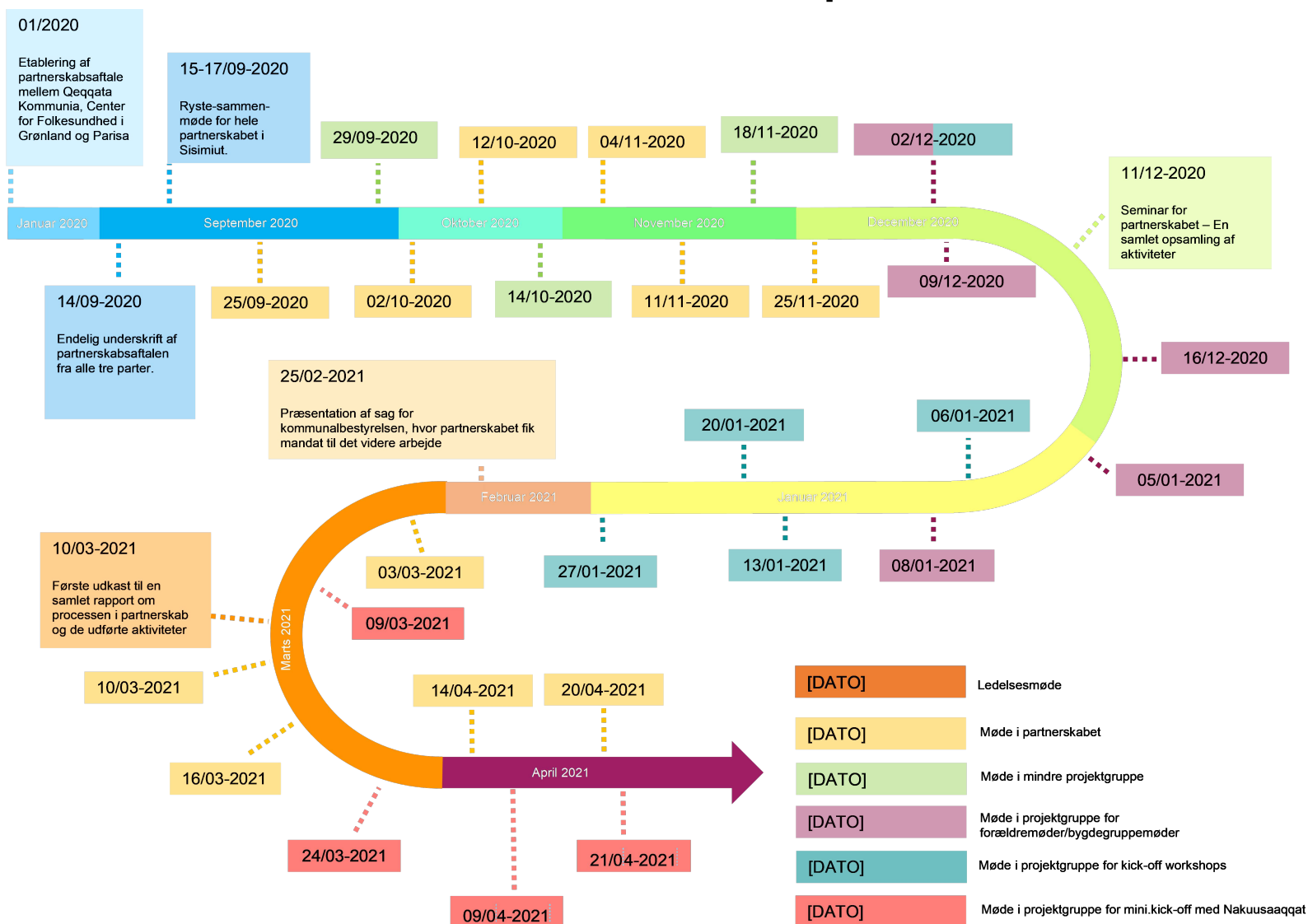
			unik amer- lasuunik sul- aqartarput, ata- atsimoorermik aamma ataatsi- moorluni sam- misaqarnernik aallussiffiusunik. Aammattaaq Ni- viaq Korneliuseni tikeraarnikuvoq, innuttaasut kom- muniminni eqqarsartaatsik- kut peqqissuunis- saq pillugu qanoq sulisoqarnissaanik kissaatigisaminnik apuussa qarlutik.		kingorna malitta- rinnilluni sisama- riarluni attaveqar- finnik ataatsimii- sitsisoqarluni, taamaalilluni su- miiffinni, pikkoris- sartut aggerfiini, suliaq ingerlaler- niassammat..			
15	Imminnut toqun- nissaq pit- saaliorneqas- sasooq, aamma pitsaaliuiner- mik siunertalim- mik oqaloqatiginnit- tarnerit neqer- oorutigineqassa- sut	•	Thinkinuk immi- nut toqunnis- samut pitsaaliu- inermut atorneqar- poq. Imminut toqori- artoqarsimatillu- gu Ilaqutariinnut sul- lissivik aamma peqqinnissaqarfik aggersar- neqartarput. Saaffigineqarsinnaasutut periarfissat er-	Uppernarsaaser- neqanngilaq	Qulaaniittoq takuuk.	https://www.sdu.dk/da/sif/rappor-ter/2021/kommunal_sundhedsprofil_dk ; www.politi.gl	Ukiuumoo- rtumik nalu- naarusiorneq	Imminnut toquttut amerlassusiat, ki- salu imminut to- qunnermut tunngasut- igut nalunaarutiginnin- nerit kommunitut agguataarlugit Poli- tiit ukiumoortumik nalunaarusiaminni ilannguttarpaat. Imminut toqunnis- samik eqqarsaa- teqartarnerit aamma imminut toqoriaraluarnertit

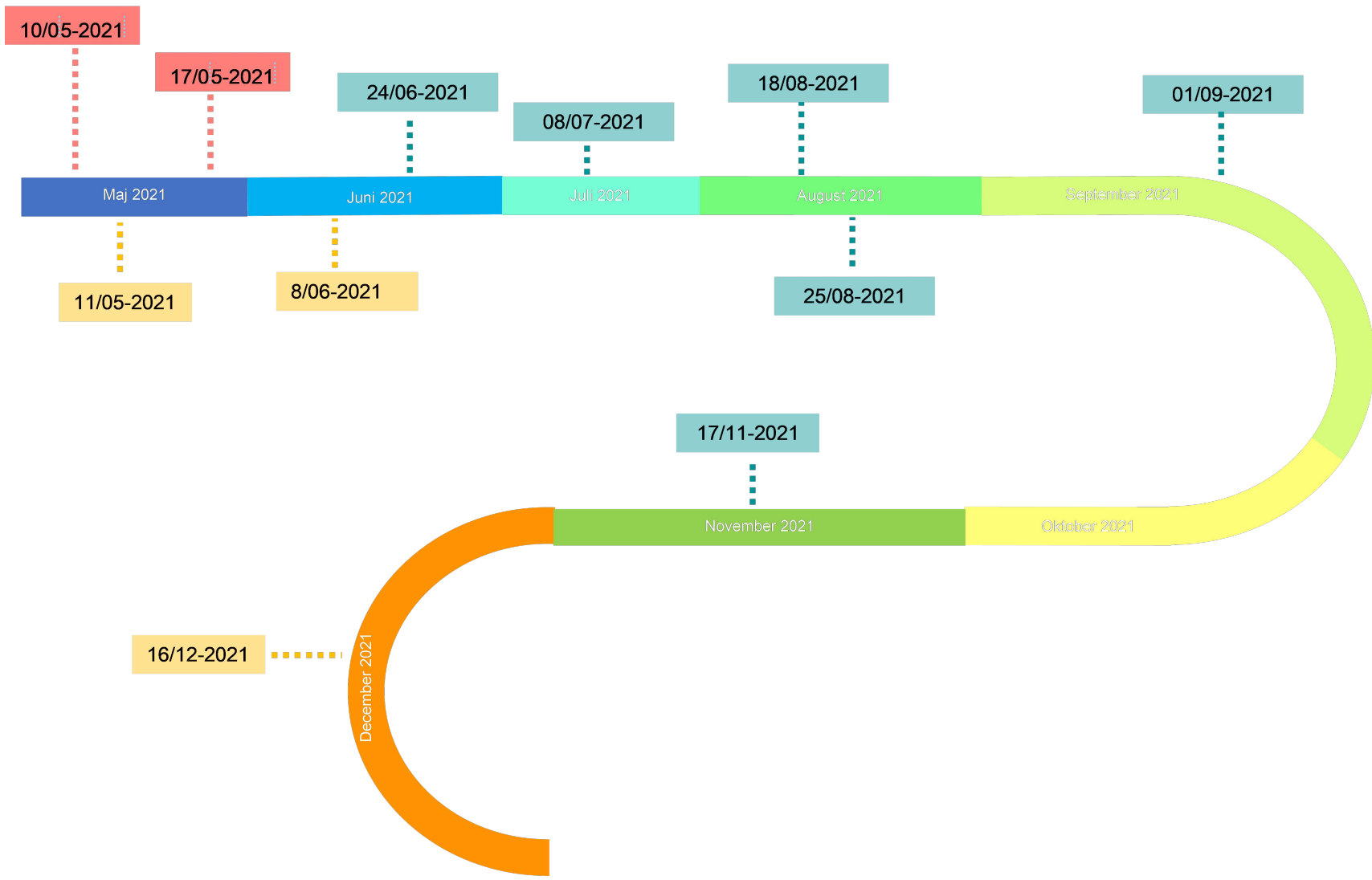
		sarinnerulernis- saat kommunimit sulissutigi- neqarpoq. Meeqqat atuartut akornanni ujartuilluni, pitsaaliuilluni suliaqarnissamut tunngatillugu atu- artunut siunner- sortit pingaaru- tilimmik inissisi- maffeqarput. Maniitsup nunaqarfiini piff- issap ingerlan- erani psykoter- apeuti Elizabeth Wille pikkorissartitsiner nik ingerla- taqartarpoq, meeqqanik ajor- nartorsiutilinnik aamma aliasuute- qartunik oqaloqatiginninne rmi oqaloqatiginner- iaatsit pin- gaarnertut sam- mineqartarlutik. Najoqqutaq nunaqarfinnut ataasiakkaanut					Innuttaasut peqqis- susiannik misissui- nermi misis- sorneqartarpoq, kommunikkaar- tumillu nalunaaru- sianut ilanngun- neqartarlutik.

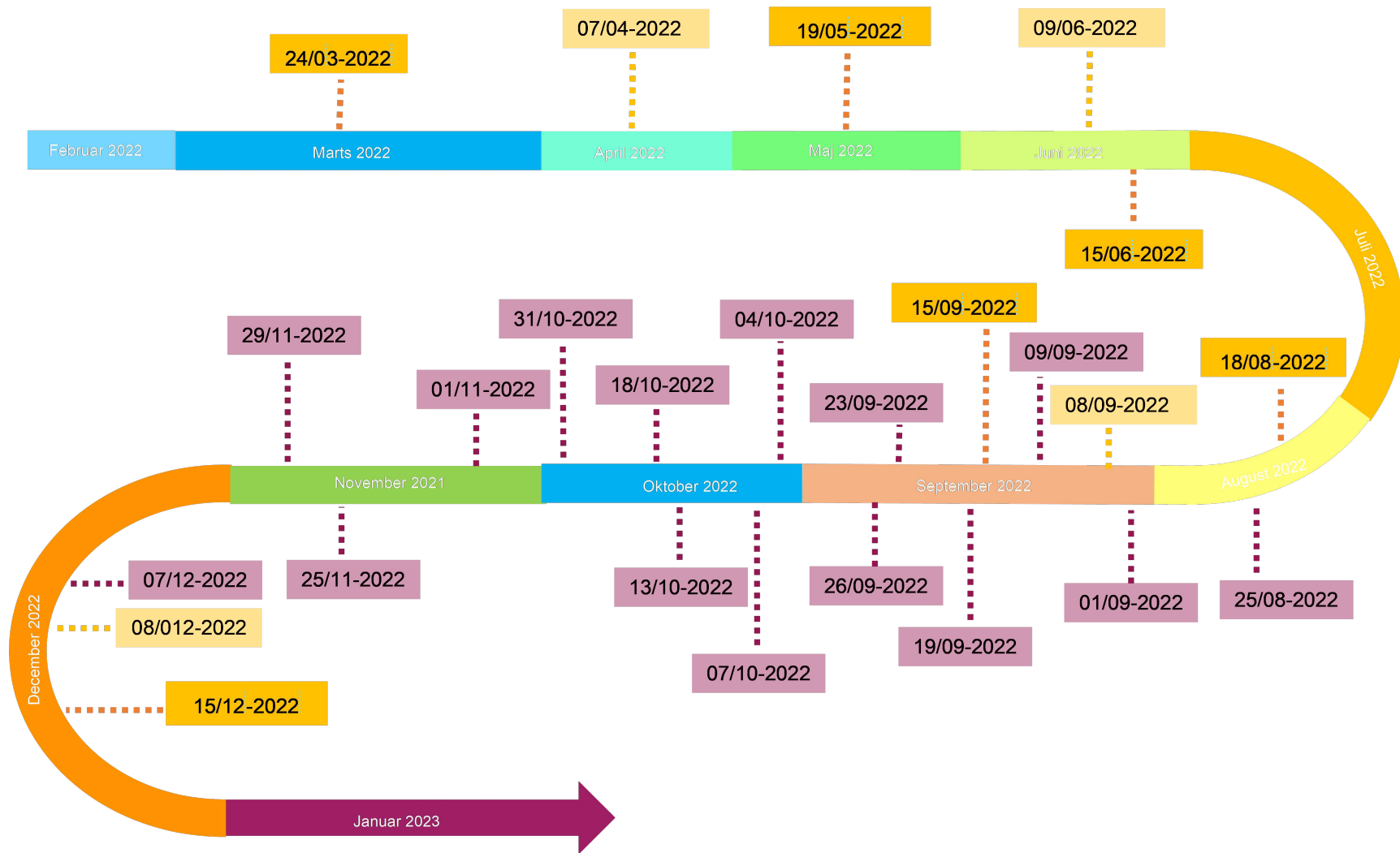
			tamanut naleqqussar-neqarpoq. Inuit pikkorissar-titsinermut peqataasimasut maanna ajornar-toornermi upalungaarsi-masunut ilan-ngunneqarsimap-put.					
16	Kinguaassiuutitigut innarliisarnerit aamma kanguttaatsuliorfiginnittarnerit unitsinneqassasut, aamma ilaqutariit ikiorneqarnissamik pisariaqartitsisut eqqortumik ikiorneqassasut.	•	Kinguaassiuutitigut innarlerneqarsimasut katsorneqarnissaat aamma ikiorserneqarnissaat pingaarnertut aal-lunneqarpoq. Katsorsaaneq ilaqutariinnut sullissivimmit peerneqarpoq, aamma Politiit, MISI-p, Peqqinnisaqarfiup aamma Ilaqutariinnut sullissiviup akornanni qanimut sulleqatigiittoqarpoq. Atuarfiup aamma isumaginninnerup iluani suliallit akornanni	Uppernarsaasiinermik pissarsiarineqarsinnaasumik soqanngilaq.	Sammisanut tunngasut Ilaqutariinnut sullissiviit peqatigalugit Isumaginnittoqarfiup iluani suliarineqarput.	https://www.sdu.dk/da/sif/rappor-ter/2021/kom-munal_sund-hedsprofil_dk ; www.politi.gl	Kannguttaatsuliorfiginnittarnerit amerlassusiat pillugu ukiumoortumik nalunaarutiginnineq.	Kannguttaatsuliorfiginnittarnerit nalunaarutigineqartut/pineqaattissisutigineqartut amerlassusiat Politiit ukiumoortumik nalunaarusiaminni kommunikaartumik ilannguttarpaat. Kinguaassiuutitigut kanguttaatsuliorfiginnittarnerit annertus-susiat Innuttaasut peqqissusiannik misissuinnermi aamma misissor-neqartarpoq, kommunikaar-

			suleqatigiissita- mik pilersitsiso- qarpoq.					tumillu nalunaarus- ianut ilanngunne- qartarlutik.

Ilanngussaq 2: Qeqqata Modelimi ataatsimiinnerit piffis-salersukkamik nalunaarsorneqarnerat

Ilanngussa 3: Sarfannguani aamma Itillimi nakooq- qutit aamma naleqartitat

Nunaqarfitsinni

Nakooqutigit naleqartitagullu

QEQQATA MODEL 2021

Nakooqutigit naleqartitagullu nuannaalersittarpaatigit, aamma tamannaavoq uagutsinnut isumaqalersitsisoq. Taakkuuppullu atugarissaarnemut pinaveersaartitsinermullu atorluagassagut. Nunaqarfitsinni nakooqutivut naleqartitavullu ukuuppit

Ilanngussa 5: Napasumi, Kangaamiuni aamma Atammimmi nakooqutit aamma naleqartitat

Nunaqarfitsinni

Nakooqutigit naleqartitagullu

QEQQATA MODEL 2021

Nakooqutigit naleqartitagullu nuannaalersittarpaatigit, aamma tamannaavoq uagutsinnut isumaqalersitsisoq. Taakkuuppullu atugarissaarmermut pinaveersaartitsinermullu atorluagassagut. Nunaqarfitsinni nakooqutivut naleqartitavullu ukuupput

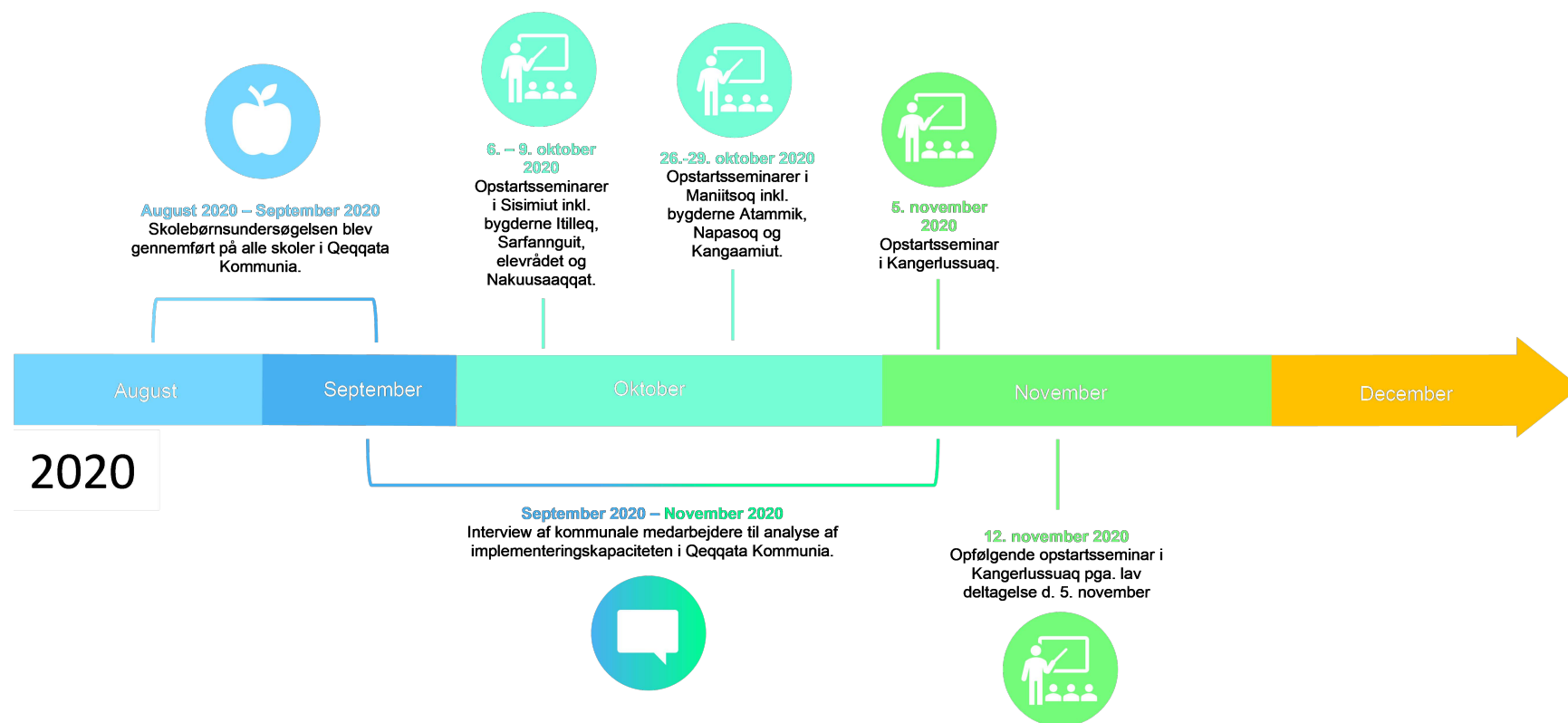

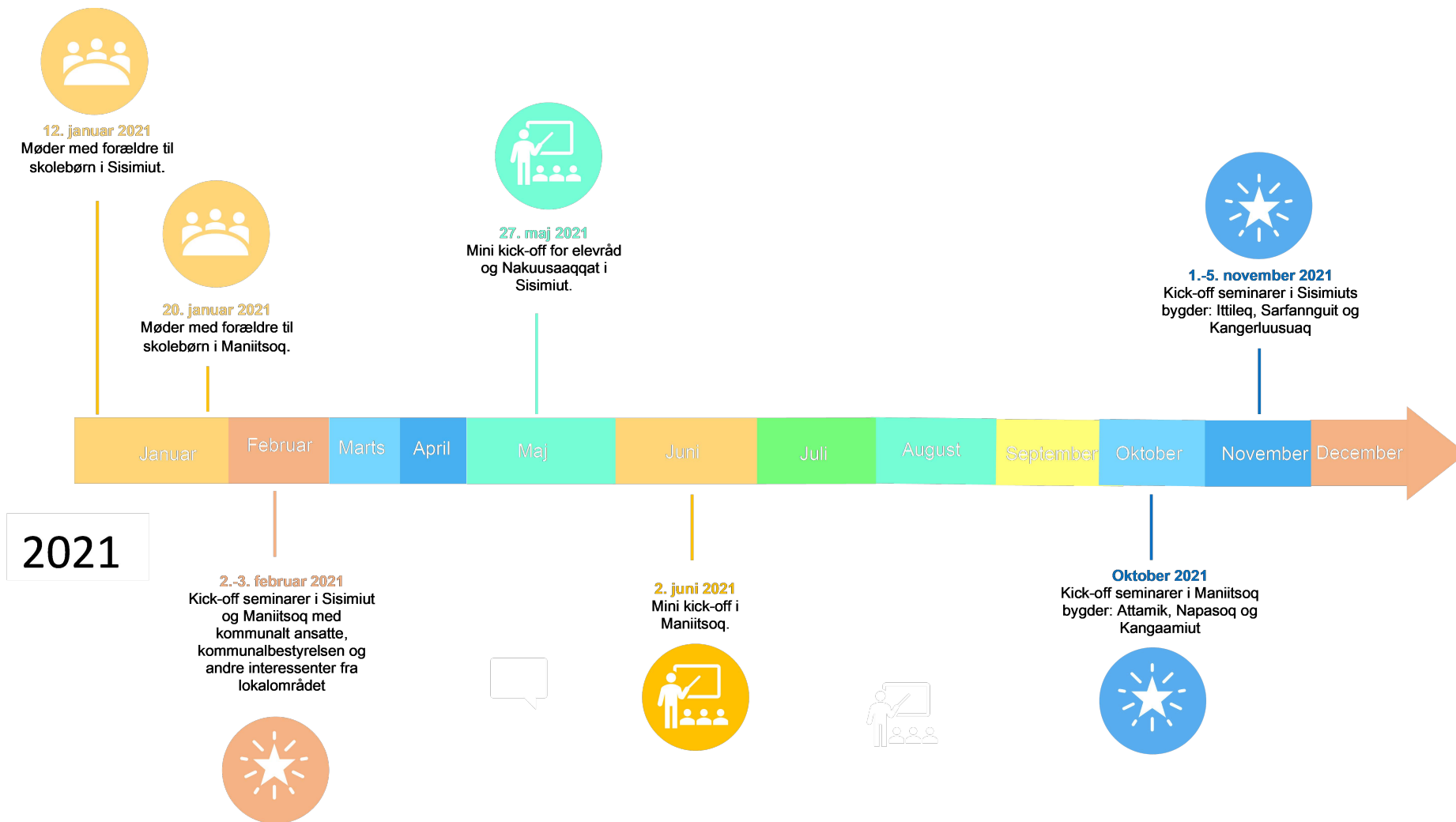
Nakooqutitta naleqartitattalu maani najukkatsinni atugarissaarnissatsinnut peqqissutsinnullu ataatsimoorluta tunngavissaqalersippaatigit – meeqqat inersimasullu.

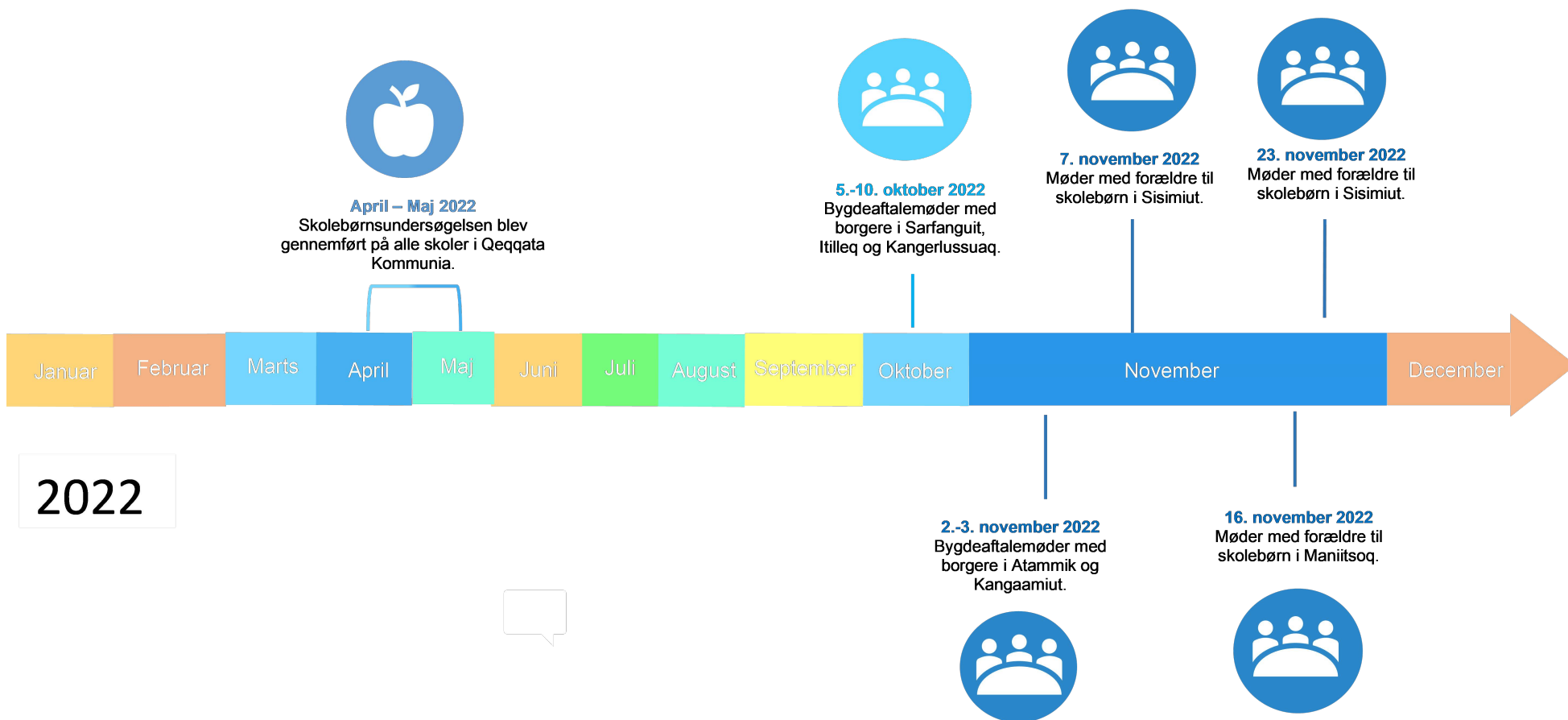
Nakooqutivut naleqartitavullu ilisimaaralugillu eqqaamassavagut, taamaalilluta timikkut, tamikkut anersaakkullu peqqissuonissarput qulakkeersinnassagatsigu.

Ilanngussaq 6: Qeqqata Modelimi sammineqartut piffissalersukkamik nalunaarsorneqarnerat

Syddansk Universitet
Studiestræde 6
1455 København K

Telefon: +45 6550 7777
sdu@sdu.dk
www.sdu.dk